

TOMIS

Anul VIII, nr. 14 (100), 25 iulie, 1973

16 pagini, 1,50 lei

● Cit mai departe. Piatra va zbura din mina omului dar nu va atinge niciodată chipul Mării. Se va schimba într-o pasăre.

Foto : A. Rosenthal

100

Tomisul nostru a ajuns la numărul 100. Nu încercăm să calculăm în ani. Citiți s-au adunat de la prima sa apariție până azi. Pentru că, tinăra și viguroasă, revista a urmat îndemnul Comitetului județean de partid, și și-a dublat numărul aparițiilor lunare. Așa că timpul până la acest al sutelea număr s-a scurtat.

La acest popas, ne gândim cu recunoștință la sutele de colaboratori care, alături de redactori, au trudit cu condeiul și ne-au ajutat să realizăm numere interesante, atractive prin bogăția și varietatea conținutului. Ne gândim cu același sentiment, la cei care au asigurat fața frumoasă, bine rinduită a revistei; la tehnoredactori și corectori, la colectivul de meseri tipografici împreună cu care am trăit ceasurile febrile ale fiecărei apariții. Și, de ce nu, nu-i putem uita nici pe cei care s-au ocupat să ducă revista la cititor: difuzorii ei. Tuturora le adresăm mulțumiri.

Oare până la acest al sutelea număr a reușit revista să-și împlinească misiunea? Credem că putem răspunde afirmativ.

Am stăruit — și o vom face în continuare — să înregistrăm, ca într-un vast letopisesc contemporan, cele mai remarcabile.

(Continuare în pag. 2)

De câte ori plec de lângă marea cea mare, ceva se sfișie în adâncul meu, aud acea sfișiere, ca de mătase fină, și știu că e vorba de nașterea dorului. Încă o văd, de la fereastra trenului și s-a și iscat dorul de ea, de marea cea mare. El va crește, se va ramifica și, în preajma verii, mă va locui ca o rană lăuntrică. Apoi o voi vedea din nou — și nu presimt niciodată dacă întâlnirea noastră va fi senină sau dramatică, tensionată sau cordială.

De câteva vieți încoace, îmi înscriu biografia pe malurile ei, malurile ei îmi păstrează poeziile, declarațiile de dra-

NINA CASSIAN

euxina mea incomparabilă !

goste, și-mi vor păstra, probabil, epitaful.

Marea îmi transmite rumorile speciilor și, printre ele, distinctă, rumoarea speciei mele. Intru în ea ca în mine însămi, ies din ea ca din mine însămi. O aglomerație de oameni și de întâmplări am plasat la țărâmul ei, aceasta e zidirea mea, acestea sînt construcțiile mele pe litoral.

Multe mări de pe lume sînt pentru mine Marea. Albastrul alburii al apelor încercuite,

(Continuare în pag. 8)

NICOLAE MOTOC

de unde începe marea ?

În genunchi, lângă vatra de nisip în flăcări pe care placa de metal lichid se rostogolea luînd, pentru o clipă, forme stranie, refuzate de imaginație, m-am trezit cu această întrebare pe buze : de unde începe Marea ? Dacă valurile sînt o ipostază a chipului nostru interior, atunci a întreba de unde începe Marea nu înseamnă a întreba de unde începe sufletul ? Poate de la țărâmul copilăriei. Am văzut valuri de la înălțimea pîntecelor albastre de sudoare ale cailor, printre copitele unei herghelii dezlănțuite. Am așipit departe, în cîmpie, ca un fel de paznic al clorofilei, pe brazda abia întoarsă, mirosind a rădăcini de pelin și a scoici și a sare. Am văzut, departe de țărâm, în cîmpie, paiul de griu spărgînd carapace de crab și legănîndu-se în soare. Am auzit riuri de maci izvorînd dintr-un munte albastru; pentru că așa se ridică Marea, ca un munte, în fața cîmpiei care coboară. Am văzut valuri cum se închideau peste corăbii carbonizate, trecute prin foc, cu o exactitate de ghilotină. M-am înfrățit, și nu înțeleg cum se poate trăi fără să vezi, să auzi, să visezi va-

(Continuare în pag. 7)

Prirej de manifestă bucurie, de glorioase aducerii-aminte și de infocate toas-turi, sărbătorile întind sufletului meu dezlănțuit perfide capcane de melancolie fără de care ritualul consumat în intimitate nu-și poate afla împlinirea. Acest un fel de centenar al Revistei, o suflă de numere — cit de nimic le poate spune unora ! — sînt pentru mine de o suflă ori o mie de ori tot atâtea clipe de satisfacție și mîhnire, împletite sau despletite de ale altora, cei cîțiva tineri și mai puțin tineri care vor fi simțit la fel chiar dacă nu deodată cu mine.

ANA BARBU

ceasornicul nostru solar

Revista — ceasornicul nostru solar mutîndu-și limbile de umbră pe-ntreg pămîntul Dobrogei — suna ore de taină ce-și stîngeau sunetul în nisipul arzător, se lăsau duse de vînt, își împlineau rodul în bobul de griu, se dăruiau în roșul inegalabil al macilor, fluturau sterpe și glorioase în lancea don-quițotescă a bravilor ciulinii, năzuiau spre necunoscute zări, pe amăgitorul val al vese-nicei Mării...

Erau orele noastre, erau clipele noastre și puțini dintre noi

(Continuare în pag. 7)

VIRGIL TEODORESCU

elitre

Tu nu știi cum se-ntoarse greoiul val în fine :
Ca un tighel pe care
mașina de cusut
Îl trece cu vederea, dar
care la-nceput
Se lăfăie pe rochii purtate
de ondine.

Perfidul val se-ntoarce-n fine cu un scop :
Respinge și adoră,
clamează și suspină,
Vomită insomnie
cu-nrcîncenare lină
Alungă somnolența din
ochiul de cidlop.

Și totuși ce se-ntîmplă cînd urci la suprafață ?
Vapoarele punctează
extatice distanțe
Și marea, ca o ușă fără
clanțe,
De țărâmurii se izbește și
se-agață.

Cu-adîncul ei confuz unde se sparge
O simfonie a gravelor
pupitre
Ce filiiie-n albastrele
elitre
Nălțate de puzderii de
catarge.

IN ACEST NUMĂR, SEMNEAZĂ :

adrian angheliescu, jean badea, ion bădică, adrian beldeanu, constandina brezu, radu cărneci, șerban cioculescu, ben. corlăciu, calistrat costin, traian coșovei, ovidiu drimba, anghel dumbrăveanu, aurel dimitrescu, barbu alexandru emandi, liviu ergan, mihai gafița, octavian georgescu, sanda ghinea, gheorghe grigurcu, mircea iorgulescu, stela lazăr, ion lotreanu, ion lungu, dimitru mândroiu, ioan micu, al. mihalcea, george mihăescu, constantin novac, mircea pavelescu, ion poppa, al. protopopescu, cornel regman, mirela roznoveanu, călin sabin, mihail sabin, grigore sâlceanu, dan simonescu, corneliu ștefanache, alex. ștefănescu

Nici un alt element planetar nu a stîrnit atîtea asocieri ca întinderea tîlăzuită a mării. Încă înțelepții vechimii au numit marea drept „leagăn al vieții”. Marea, la hotarul timpului și istoriei, izvod de mituri, tîntă a visării, cale spre alte lumi, orizont al libertății. Marea, stihie melinistitoare. Marea, freamăt neîntrerupt, aripă a năzuințelor. Din timpuri îndepărtate oamenii au visat s-o străbată, scobind în carnea copacilor luntre, făurind pinze pentru vînturile bune, orientîndu-se după rotația stelei polare în largurile fără de margini. Oamenii mării nu puteau fi alții decît cei care nu se simțeau copleșiți de depărtări, care nu se temeau de furtună, care purtau în piept inimi semețe și oțelite. Așa vor fi fost fenicienii, cei care au întemeiat porturi-cetăți și care știu să înfruntă depărtările veșnic capricioase, călăuzindu-se după scîlpirea enigmatică a astrelor. Cei care nu se temeau de moarte. Cei cărora nu le păsa de greutate. Cei

VALENTE

oamenii mării

care cîntau în larg întrecîndu-se cu vorbele sparte ale largului, cu scrisnetul și vijelia talazurilor înspumate. Cei care căutau noul, care mergeau în întîmpinarea unor pămînturi noi. Așa vor fi fost argonauții, care au pornit în căutarea linei de aur pe corabia Argos („cea repede”), conduși de Iason cu temeritate pe apele mării aceastea pe țărmlul căreia stăm. A-xeinos i-au spus grecii antichității acestei mări, adică neprimitoare, și i-au schimbat apoi numele în euxină, poate pentru a o îmbuna. Compatrioții filosofului Thales, cel care considera apa drept element primordial, sorginte a vieții și esență a lumii, acei miletieni veniseră aici, pe țărmlul nostru, să facă comerț și să înalțe făruri care să vegheze depărtările. Genovezii vor veni și ei aici, atrași de bogățiile populației daco-romane, de grînele, vinul, miera și aurul acestor locuri legendare. La Constanțiană vor ridica un far, aflători și astăzi în fața stîncilor Medeei. La Pangala (Mangalia de astăzi) vor făuri un contuar. Vor înainta în acest Eldorado al tuturor călătorilor spre gurile de vărsare ale bătrînului Istros, la Chilia, vechi vad comercial care a avut un rol de-

osebit în dezvoltarea țărilor românești. Sub Roman I (1391-1394), hotarele Moldovei se întind pînă la țărmlul mării. Din 1404, Mircea cel Bătrîn se va intitula „domn peste toată țara Ungro-Vlahiei (...) pînă la Marea cea Mare”. Corăbiile lui Mircea și pinzarele lui Ștefan cel Mare vor brăzda căile euxine ca semn al stăpînirii românești pe aceste meleaguri pe care viețuim astăzi. Corăbierii stăteau de veghe în larguri sub privirile ocrotitoare ale zeiței Tyche-Fortuna, protectoarea lor din vechime. Înfruntau distanțele călăuziți de gînduri pașnice, doritori să schimbe mărfuri în cele patru zări ale lumii. Au fost dintotdeauna trimiși ai dorințelor de pace și prosperitate, mesageri ai lui Mercurius, zeul negoțului. Cine au fost toți acei vestiți oameni ai mării, aureolați de legende, dacă nu niște mesageri ai umanității și bravi purtători ai virtuților umane? Imposibil de cîntărit în balanța valorilor cît a dat lumii întregi un Magellan, un Columb,

marinari iscusiți, fără de preget și fără temeii, eroi ai mării, genii ale întinderilor tîlăzuitoare. Desigur, ei sînt înscriși pentru totdeauna în memoria oamenilor mării, sînt efigiile oricărui matelot, sînt simbolul izbînzii omului asupra spațiului neptunic. Și totuși, cu cîtă emoție am urmărit, în zilele noastre, expedițiile nautice ale lui Thor Hayerdahl, periplele atîtor călători singuratici pe imensitățile lichide! Și cu ce emoție își așează și acum nevestele de marinari, aceste Penelope, bărbaiți plecați departe sub izbeliștea mărilor și oceanelor! Sentimentele puternice ca și neliniștile iscate de mare rămîn la fel astăzi, chiar dacă modernele nave de mare tonaj sînt incomparabil mai sigure și mai trainice decît oricare din ambarcațiile trecutului. Marea își cheamă fiii pricepuți și vajnici să o străbată cu aceeași ardoare, cu aceeași cutezanță, cu aceeași neobosită patimă, cu același spirit de generozitate și sacrificiu. Oamenii mării, pe care-i întîlnim cotidian și aproape banal pe străzile orașului, merită aceeași prețuire și dragoste.

ION LUNGU

100

(Urmare din pag. 1)

cabile fapte ale oamenilor din acest colț de țară. Am urmărit și am prezentat pulsul mereu ascendent al vieții noi care înfloarește aici, pe plaiurile României de la Mare. Dar am fost mereu cu fața spre toate zările patriei ca să prindem și să așezăm în paginile revistei cît mai multe ecouri ale efervescenței creatoare de noi și noi împliniri. Cînd, uneori, pasul nostru nu îndrăznește îndeaș, sau cînd se părea că se abate ușor din drum, am fost la timp ajutați de cea mai bună călăuză: Comitetul județean de partid. Analizele exigente, recomandările competente ne sînt și în continuare prețios îndrumar. Ajutor am primit și de la numeroșii cititori care ne-au spus sau ne-au scris părerile lor despre unele din lucrările publicate. După cum, ne-am bucurat de atenția aproape a tuturor publicațiilor, care au subliniat — mai rar — unele succese și ne-au arătat — de cîte ori am oferit prilej — scăderile, îndemnîndu-ne să năzuim mereu spre tot mai bine. Cuvînt de dreptă și caldă mulțumire scriem aici pentru toți.

Pornim spre a doua sută de numere cu dorința de a respecta total indicațiile partidului: să fim o tot mai activă și mai combativă prezență în viața culturală a Dobrogei și a țării noastre, să ne apropiem tot mai mult de viață, de oameni, de nevoile lor spirituale.

Am închinat acest număr jubiliar mării și oamenilor ei. Am pornit de la gîndul că aici se concentrează acum eforturile noastre. Să terminăm construcția portului și să pornim construcția unui port nou; să terminăm construcția unui mare șantier naval unde să începem a construi vase de mare tonaj; să începem și să desăvîrșim construcția întregului sistem hidroenergetic și de transport Dunăre-Marea Neagră, cu toată salba de întreprinderi industriale ce vor răsări pe malurile lui; să dezvoltăm și să perfecționăm mereu lucrarea pămîntului, a pămîntului acestuia atît de arid și zgîrcit ieri, atît de fertil și de darnic azi. Dar mai mult decît toate acestea și pentru împlinirea tuturor acestora și al multora care vor mai fi în gîndul nostru mine, să contribuim la perfecționarea intelectuală și morală a oamenilor de aici, a acestor harnici transformatori ai viselor mărețe. Și o vom face!

PARTIDUL — NICOLAE CEAUȘESCU jalonează marea perspectivă a dobrogei

Vestea sosirii s-a răspîndit într-o clipă. Nu se știa cu zile sau cu ore înainte că OMUL care nu pregetă zi și noapte, OMUL pe care îl iubim, îl stimăm și-i urmărim cuvîntul pentru că știe cum să ni-l spună, știe cum să ne conducă pentru binele nostru, al poporului, al României, va sosi, din nou, în portul Constanța. Dar cum s-a aflat că secretarul general al partidului, că tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU va veni pe șantierul naval, n-a trebuit să treacă decît minute și oamenii în salopete — muncitori, tehnicieni, maiștri și ingineri, brigadier, tineri ai muncii voluntar-patriotice, ostași —, ce lucrează pe șantier, să se adune cu miile pentru a-l vedea, pentru a-l întîmpina, pentru a-l asculta și a-i urma îndemnurile și recomandările competente și necesare.

În atmosfera de lucru, de entuziasm ce a cuprins întregul nostru popor, în atmosfera mării întreceri patriotice de realizare a cîincinalului înainte de termen, colectivele portului, al Șantierului naval Constanța, ale celorlalte organizații de construcții au venit să aclame, să-l aplaude, să-i dea semne de stimă și iubire, de respect și considerație tovarășului Nicolae Ceaușescu, au venit să-i mulțumească pentru că a venit din nou să le spună cum, în ce direcții au de acționat în continuare pe șantier.

Elicopterul în care se afla tovarășul Nicolae Ceaușescu, însoțit de primul secretar al Comitetului județean de partid, tovarășul Vasile Vilcu, aterizează direct, pe șantier, pe șantierul celui mai mare șantier naval al țării.

Fără protocol, fără momente festive, direct, concret, cu calm și competență, iată-l pe tovarășul Nicolae Ceaușescu din nou în mijlocul constructorilor navali constănțeni, exact la doi ani de la vizita anterioară, în care a jalonat principalele probleme legate de extinderea șantierului naval din Constanța, pentru a produce, încă în acest cîincinal, primele nave românești de mare tonaj.

Momentul vizitei iubitelui nostru conducător este cu atît mai semnificativ, este cu atît mai memorabil, cu cît el este legat de o nouă și importantă etapă de dezvoltare a marii obiective economice în Dobrogea — realizarea Complexului hidroenergetic și de transport Dunăre-Marea Neagră, prin reluarea lucrărilor de execuție a canalului Dunăre-Marea Neagră, construirea noului port maritim la Constanța sud — Agigea și a hidrocentralei de la Cernavodă. Este, așadar, unul din nemăratele momente de lucru ale secretarului general al partidului, preocupat în permanență de traducerea în viață a directivelor elaborate de partid, de Congresul al

X-lea, de Conferința Națională, de la a cărei dată s-a împlinit zilele trecute un an. Sosirea în port, a secretarului general al partidului nu a fost întîmplătoare. Ea a fost precedată de o activă ședință de lucru la „Neptun”, în care tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a întîlnit cu miniștri, cu specialiști — proiectanți și constructori — și au dezbătut problemele legate de studierea celor mai optime soluții privind amplasarea noului port, a hidrocentralei de la Cernavodă și variante de dimensionare optime a canalului, a gabaritelor sale, pentru a valorifica superior resursele energetice ale Dunării și pentru dezvoltarea, în perspectivă, a transporturilor maritime și fluviale în țara noastră.

La Agigea, unde a făcut un prim popas, conducătorul partidului și statului a ținut cu tot dinadinsul să vadă, încă din această fază de începere de pregătire a proiectelor și studiilor, configurația generală a terenurilor, locul de amplasare a viitorului nou port maritim al României, indicînd să se ia în considerație punerea în valoare a condițiilor naturale oferite de lacul Agigea. Prezent la noi în județ — zilele trecute pentru a treia oară numai în acest an — sau în altă parte a țării, în fabrici sau la plenaryle Comitetului Central, conducînd ședințele de lucru ale Comitetului Executiv al Comitetului Central sau ale Consiliului de Stat, pre-

zent în numeroase convorbiri la înalt nivel cu șefi de state sau cu oameni de afaceri, noi, oamenii muncii, poporul, îi aducem mulțumiri și se cuvine să relevăm marile merite ce-i revin în elaborarea cît și în aplicarea politicii partidului. Unanim recunoaștem și ne mîndrim cu un astfel de conducător care are marile merite în găsirea celor mai valoroase răspunsuri pentru orice problemă contemporană a dezvoltării noastre, din toate punctele de vedere, pentru aplicarea creațiilor, legate de noi, de specificul și condițiile țării noastre, a principiilor generale ale marxism-leninismului de construire a noii societăți. Ritmurile înalte, recunoscute pe plan mondial, invidiate în unele ocazii și domenii de dezvoltare multilaterală a societății noastre socialiste, fac o puternică alianță cu dinamismul, pasiunea, caracterul științific și perseverența cu care conducătorul partidului și statului nostru activează pentru transpunerea în viață, pentru antrenarea întregii națiuni la realizarea obiectivelor economice, politice, sociale și culturale științifice adoptate de Congresul al X-lea și Conferința Națională a partidului. Nicolae Ceaușescu este un ideal al conștiinței și victoriilor națiunii noastre, el se asociază cu tot ce s-a înfăptuit în ultimii ani în România socialistă.

DUMITRU MANDROIU

SERBĂRILE MĂRII

A început numărătoarea inversă care ne apropie vertiginos de clipa emoționantă a lansării în spațiul de vis și voie bună al litoralului a semnalelor de deschidere a Serbărilor Mării. Așadar, în seara zilei de 30 iulie, pe marile artere ale litoralului, pe falezele poleite de lună, deasupra planetei de cobalt a mării vor răsună trompetele, vor exploda petardele și jerbe multicolore se vor desface pe cerul cald al Pontului. La ora 20, pe bulevardul Tomis din Constanța se va desfășura marele carnaval al tineretului. Peste 50 de care alegorice vor străbate bulevardul, însoțite de 5000 de tineri și tinere în costume carnavalesci. Vor urma, în toate stațiunile de pe litoralul românesc al Mării Negre, serbări cu caracter popular, spectacole în aer liber, focuri de tabără, carnavale nocturne, concursuri distractive, o mulțime de acțiuni destinate multilor de turiști veniți la odihnă și recreere aici. Va fi o săptămână de zile și nopți ale voioșiei. Peste 160 de manifestări culturale-artistice și distractive umplu agenda acestei săptămâni. În atmosfera febrilă a pregătirilor, ne-am adresat tovarășului **Gheorghe Munteanu**, președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, cu câteva întrebări:

— De ce Serbările Mării?
— Această săptămână de manifestări culturale-artistice cu un caracter complex, de o mare varietate și de o foarte largă adevărată la public, reunite sub numele Serbărilor Mării, este un răspuns concret dat necesității îmbogățirii stagiunii estivale, o contribuție la diversificarea vacanței turistice. La începuturile ei, acum cîțiva ani, am dorit-o ca pe o revărsare de exuberanță, ca pe o petrecere populară în aer liber, ca pe o nouă și luminoasă suită de manifestări sub aura de mit a lui Neptun și Dionisos. Treptat, gîndurile și inițiativele noastre au prins contururi distincte. Serbările Mării au dobîndit o amploare crescîndă — și, iată-ne la actuala ediție, cu o cuprindere a întregului litoral și cu o diversitate de manifestări capabilă să răspundă tuturor preferințelor.

— Care sînt notele specifice ale acestor Serbări?
— În pofida unor sceptici care ne acuză de festivism, caracterul acestor Serbări este complex, variat, răspunzînd unei multitudini de cerințe, gusturi, preferințe etc. Larga participare a maselor, a localnicilor și turiștilor deopotrivă, la desfășurarea lor, sălile pline, străzile înțesate, arterele tuturor stațiunilor transformate în artere ale voioșiei, piețele care niste explozii de voie bună dovedesc cu prisosință succesul incontestabil al Serbărilor Mării. Realitatea ne dovedește forța lor de atractivitate, ne o-

bligă la mai mult și mai bine. O analiză cit de sumară ne arată notele lor specifice: majoritatea manifestărilor sînt scoase în stradă, în piețe, se desfășoară în aer liber, în spații ample, care atrag mulțimi mari de spectatori, asigură desfășurarea unor spectacole de amploare; mai mult, numeroase manifestări contribuie la fuziunea dintre artiști și public, antrenează însuși publicul larg în concursuri de interpretare, de frumusețe, în dans și voie bună; organizarea acestor manifestări permite publicului să aleagă și să beneficieze de marea lor diversitate etc.

— Specificați câteva manifestări care prin amploarea sau ineditul lor se vor bucura de cea mai mare audiență.
— Noi dorim ca toate manifestările să se bucure de o mare audiență. Ca și în edițiile anterioare, am inclus și în acest an multe manifestări care credem că vor obține o priză record la public. Astfel, între altele manifestări, sperăm ca programele muzicale, carnavalele, spectacolele folclorice, competițiile sportive să se bucure de o aceeași largă și plină de căldură participare. Între spectacolele de o amploare deosebită, unice în țară, consemnăm, și de data aceasta, marile spectacole de pe Stadionul „1 Mai” din Constanța din zilele de 1 și 2 august, în care publicul se va putea întâlni cu o mulțime de actori îndrăgiți ai ecranului și scenei românești. În afara acestor „spectacole extraordinare” trebuie să amintim premiera absolută cu „Ifigenia în Taurida” în interpretarea actorilor de la Teatrul de dramă și comedie din Constanța, care va avea loc în portul de agrement Tomis, spectacolele folclorice susținute de formații din diferite județe ale țării, spectacolul folcloric din India și altele.

— Ce semnificație au Serbările Mării în contextul activității culturale-artistice și educative de masă din orașul și județul Constanța?

— De observat că Serbările Mării se desfășoară într-o perioadă de aflus turistic pe litoral, că ele se adresează atât localnicilor cît și turiștilor din țară și de peste hotare, că la buna lor desfășurare participă (și este necesar să participe) atât forțe artistice locale, cît și din întreaga țară. Ca semnificație pentru noi, pentru activitatea noastră permanentă, manifestările din cadrul Serbărilor Mării sînt o continuare de bun nivel artistic a celorlalte, întreprinse în cursul anului. Altfel spus, Serbările Mării sînt o verigă în lungul șir de manifestări culturale-artistice și educative ce se desfășoară în orașul și județul Constanța pe parcursul fiecărui an, ca dialog permanent cu viața, cu oamenii muncii de la oraș și sate. **G. OCTAVIAN**

Începînd să lucrez la această anchetă, m-am izbit de o dublă dificultate. În primul rînd, de greutatea de a întui ceea ce mi-au relatat cei cu care am stat de vorbă; nu mă refer la aspectul pur noțional al lucrurilor, firește, ci la sensul spuselor lor, la operația de transpunere, atît a cititorului cît și a mea însumi, în cadrele afectivității și caracterului acestor oameni, capabili de cele mai înalte sentimente și de o mare bravură. Și aceasta, cu prețul renunțării la multe informații și folosirii aici doar a unei infime părți, cît îngăduie spațiul. M-am confruntat, în al doilea rînd, cu dificultatea de a exprima în cuvinte ceea ce marinarii trăiesc și simt, reducînd pe cît posibil însemnata distanță dintre trăirea unică, irepetabilă, și expresia sa verbală. Într-un cît am reușit, va judeca, desigur, cititorul. Am întreprins această anchetă cu sentimentul că marinarii noștri, cei care poartă la mii de mile fala patriei socialiste simbolizată în culorile pavilionului României, merită nu un reportaj, nu o serie de interviuri, nu o carte, ci tomuri întregi, scrise cu pasiunea unui Joseph Conrad și cu profunzimea înțelegere a unui Jean Bart. Întreîndrea mea, modestă, este un omagiu închinat unor oameni deosebiți, care trăiesc — uneori — lingă noi și despre care mulți ne-am format o idee pripită, citeodată de nuanță romantică, alteori pur programatică, în ambele cazuri superficială. Întrebarea — de fapt, un pretext pentru o discuție mai largă — pe care am pus-o colocutorilor — a primit o mulțime de răspunsuri, reductibile, în esență, la o afirmație categorică: „Însăși viața!”.

AL. MIHALCEA

venit oameni să mi se uite în ochi, să vadă ce „scrie” acolo. Și dacă oamenii văd că te pierzi cu firea...! Chiar marea m-a învățat cum să mă feresc de primejdiiile ei, cum să țin cîrma, cu ochii la val, cum să pun banda. Dacă nu știi, te dă peste cap. Dacă nu știi să păstrezi moralul echipajului, ai pierdut partida! În tinerete am cunoscut marinari români pe care-i admirau toți comandanții din marimele străine, de pildă pe celebrul „Haplea” Dumitriu care n-a știut în viața lui ce-nseamnă teama. Pe unul, Gheorghe Silav, român de baștină, angajat cu mult înainte de război pe nave străine, l-am

ce reprezintă, pentru dv., marea?

RĂSPUND PATRU CĂPITANI DE CURSĂ LUNGĂ

Rep.: — Așadar, ce reprezintă marea pentru dumneavoastră? George-Ionel Rusu, comandantul navei „Iasi”: — Aș propune, din capul locului, să lăsăm la o parte frica de „cuvinte mari”. Afirm limpede că marea este însăși viața mea. Am în familie vreo patru generații de marinari. Străbunicul mamei a venit cu caiul din Kefalonía, a urcat pe Dunăre pînă la Tulcea și s-a stabilit acolo. Tata e de baștină de pe malul Dunării. Pe acolo, oamenii stau cu o mină pe coarnele plugului și cu alta pe vislă. De cînd mă știu, am fost „legat” de apă. Copiii — doi băieți de doi și, respectiv, trei ani — la fel, se prăpădesc după bărci și corăbii. Am crescut pe mare, în barca tatei care, la rîndul său, a fost marinar de cursă lungă, căpitan de vas. Acum e la pensie. Vacanțele liceale tot pe apă mi le făceam, în deltă. N-am simțit niciodată nostalgia cîmpilor ci a mării. Mă uit la tate: e veșnic pe la Cazino, cu ochii pe mare, la vapoare. Străbunicul mamei a murit la Brăila, căzînd de pe catarg. „Virus” transmis în familie din generație în generație, boală ereditară...

Albin Bene, comandantul navei „Baia Mare”: — Am 37 de ani de marinărie, am suferit două naufragii, în timpul războiului am navigat în Mediterană, în Adriatică, în Marea Neagră... Cît eram tînăr, nu mi-am închipuit niciodată că voi ieși la pensie de pe vas, mereu am zis că mă retrag. Uite cum m-am „retras”! Ce să mai vorbim... M-am angajat în marină ca să fac o treabă cinstită. Am trecut prin toate treptele ierarhiei, de la aspirant de puncte pînă la comandant și mi-am îndeplinit serviciul cu dorința de a contribui, cît pot eu, la dezvoltarea marinei noastre. Sfatul pe care le dau astăzi tinerilor pleacă tot de la dorința asta

Rep.: — Ați simțit vreodată frica în încercările prin care ați trecut în atîta amar de vreme?
A. B.: — Nu atît frică de mare, cît o imensă frică de ceea ce s-ar fi putut întîmpla dacă mi-aș fi îngăduit să-mi fie... frică. Nava nu se poate pierde dacă echipajul și comandantul nu-și pierd moralul. Nu exager, dar pe furtuni mari au

întîlnit la Rio de Janeiro. Se vorbea despre el ca despre un lup de mare care nu cunoaște frica. La Port-Said am dat peste comandantul unui mare „pasager” italian, nu mai știu — Ionescu sau Popescu, tot așa, plecat cu zeci de ani în urmă — agentul nostru zicea despre el cu mare admirație „e român!” Adică vreau să spun că marinarii români, și de ieri, și de azi, sînt marinari apreciați pretutindeni, ca oameni curajoși, destoinici, zdрави la muncă...

G.-I.R.: — Eram ofițer II pe „Marinureș”; căpitan era Gică Dobrișan. La Capetown — veneam din India — ne-a prins o furtună groaznică. La vreo 300 de metri de noi se afla „Gwardia Liudow, un polonez. Mai încolo un tanc grecesc de 100.000 de tone. Valurile ne-au rupt balustradele punții, au zmulc ca pe nimica toată felinarul din prova și l-au azvîrlit tocmă la magazia 6. L-am văzut pe Dobrișan negru de supărare. Fuma țigară de la țigară și privea de la comandă oceanul. Tăcea. Au apucat cîțiva să ajungă pînă la noi, să ne caute privirile. Ne-am privit în ochi — și-am început să fluierăm, să glumim — „ia vedeți-vă de treabă, ce-o să facem cînd o fi furtună mare?!” Ce „cînd o fi”, că „Lloyd Smith”, un salvator olandez, se dăduse peste cap și muriseră 12 oameni. Cînd izbea cite-un val în „grec” în casa pompei, se înălțau nori de apă! Dacă apucaserăm și noi să luăm apă cu pupa, cît e mineralierul de înalt! Cu calmul am biruit! Ce să lași barca la apă?!

A. B.: — Dacă ajungi la „barca la apă” e grav! Cît despre S.O.S., este ultima scăpare, trebuie să faci totul ca să n-ajungi acolo!

G.-I.R.: — Avem vase bune, noi, bine îngrijite. Mai frică fi e marinarii de ceață decît de furtună. Cu „Iasi” am făcut o dată în largul coastelor portugheze un adevărat slalom, noaptea, pe ceață, printre pescadorean. Erau citeva sute, fără exagerare, și nu se dădeau la o parte. Pescuiau — și pentru echipajele lor, peștele e viața. A fost groaznic; după 15—16 ore de mers printre vase, cre-

deam că leșin de oboseală și de încordare.

Rep.: — Ce știe lumea despre dumneavoastră, marinarii?

G.-I.R.: — Dar ce știu scriitorii despre marinari? Jean Bart a mîncat pîinea marinarii, a trăit ani de zile pe vas, Melville a tras la rame, a azvîrlit harponul, a trăit marinărește. Ți-e mai mare dragul să le citești cărțile! Au venit și pe navele noastre unii „să scrie despre marinari”. Unul a ajuns tocmă prin America de Sud și cînd a dat de greu și de căldura îngrozitoare de acolo s-a repezit la primul avion...

A. B.: — Viața pe mare este foarte grea — și mulți nu știu acest lucru, își închipuie că voiajul e o plimbare, acolo. Marinarii adevărați e un om cînstit pînă în măduva oaselor, corect, demn, un adevărat ambasador al țării. Aha, or mai fi unii puși pe căpătuială printre noi, dar foarte puțini. O spun cu certitudine, mi-au trecut prin mină sute de oameni.

G.-I.R.: — Poate că în general oamenii sînt înclinați să vadă mai ales partea romantică a lucrurilor. Mirajul depărtărilor, exotism ș.a.m.d. În realitate, practicăm o profesie de mare răspundere. Răspundem de o navă, care costă enorm, și de citeva zeci de vieți care nu pot fi apreciate în expresie bănească. Nu vreau să dramatizez, dar cînd facem un exercițiu „barca la apă”, ne pregătim într-un sens, să ne conservăm ființa fizică. Ați auzit să facă vreun funcționar exerciții de... părăsire a biroului? Pe uscat, vine omul de la serviciu, mîncîncă, vede un film, se culcă. Pe mare nu prea am auzit, mai ales cînd e vorba de comandant, că cineva „se duce să se culce”. „Mă întind nițel”, da, dar asta e altceva! Merge. Te odihnești puțin, apoi vii din nou pe comandă. În camera hărților e o canapea. De la Fivisterre pînă în Marea Nordului, acolo mi-am făcut într-o cursă „sommul”, iepurește, cu urechea spre sonerie...

Rep.: — Care e înțelesul cuvîntului „familie”, pentru dumneavoastră, navigatorii de cursă lungă?

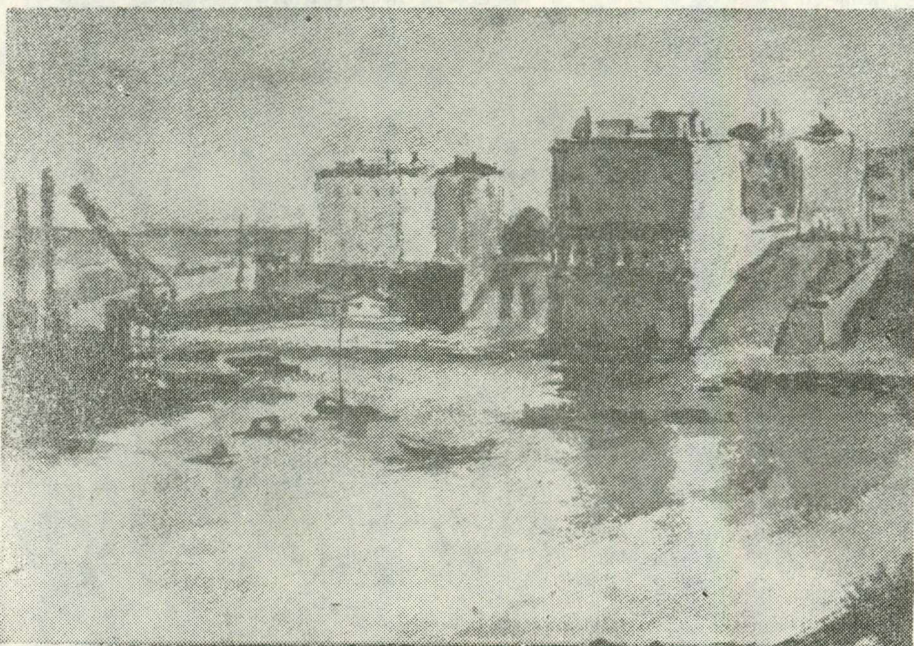
G.-I.R.: — Am plecat în voiaj cînd un copil avea șapte luni. Am stat în cursă patru luni. Am venit, apoi am plecat după două zile pentru alte patru luni. Copilul avea acum un an și trei luni. Vorbea! Am simțit un șoc de nedescris. Lumea nu se gîndește la inima mea, că nu mi-am văzut copilul crescînd! Pentru alții, de alte meserii, femeia și copiii sînt apariții cotidiene, intrate în obișnuința aproape insesizabilă, firească, a lucrurilor...

Rep.: — Vă adresez aceeași primă întrebare ca și colegilor dumneavoastră...

Ing. Ion Munteanu, comandantul cargoului „Dimbovița”: — E o întrebare cu tîlc. Am să vă răspund la rîndul meu, cu tîlc, dar mai pe ocolite: unii colegi de-ai mei au luat marea în piept de copii. S-au născut marinari, ca să zic așa. Eu am terminat în 1950 liceul. În '54 absolveam Institutul Politehnic

(Continuare în pag. 12)

NICOLAE
RADULESCU

Peisaj marin

- FLORIN MUGUR: convorbiri cu marin preda
• ION CARAION: frunzele în galaad

S-a vorbit despre însușirile lui Florin Mugur ca interlocutor al lui Marin Preda: poetul pune, cu discreție, întrebări incomode, le repeta în diferite variante atunci când autorul **Morometilor** se escrivează de la un răspuns ferm, dar, totodată, știe sa respecte momentele de confesiune, retrăgându-se discret în culise ori de câte ori partenerul de discuție se lasă absorbit de povestire. Mai important decât toate aceste merite, care țin de tact, este însă faptul că Florin Mugur a renunțat un timp (oricât de scurt) la propriile sale ambiții scriitoricești pentru a determina un mare contemporan să se destăinuie. Inițiativa sa exprimă, în fond, o necesitate publică, o tendință, proprie mentalității moderne, de a demitiza valorile artistice și de a le transforma în bunuri spirituale curente. Inteligent și nerăbdător, asemenea copilului precoce care desface jucăriile pentru a vedea ce se află înăuntru, omul modern tinde să elucideze operele. El nu se poate extazia, așa cum o făceau cititorii de acum o sută de ani, în fața unor frumuseți enigmatice. Operele clasice au și fost, de altfel, traduse minuțios de către critici într-un limbaj rațional. În cazul operelor unor contemporani, agresiunea la individualitatea lor impenetrabilă se produce prin toate mijloacele, interviurile, anchetele, comentariile critice și discuțiile cu cititorii obligându-i deopotrivă pe scriitori să consacre meditațiilor asupra creației mai mult timp decât creației propriu-zise. O lungă perioadă, Marin Preda s-a abținut să explice **Moromeții**. Rarele intervenții teoretice exprima nu atât plăcerea transformării cititorilor în colaboratori cât o dorință de clarificare proprie, eventual prin raportare la o mare personalitate.

În **Convorbiri cu Marin Preda** (Ed. Albatros, 1973), Florin Mugur se face exponentul publicului de astăzi, solicitându-i prozatorului noi și noi informații în legătură cu existența sa umană și artistică. Și acum Marin Preda cedează insistenței și persuasivei invitații, însă tot numai pe jumătate, tăcând sau răsponzând prin parabole întrebărilor prea îndrăznețe. Diferite elemente care stau la originea conștiinței scriitoricești și opere sunt, într-adevăr, dezvăluite. Marin Preda citează, la un moment dat, chiar câteva scrisori primite de la prototipul real al lui Ilie Moromete, astfel că acesta devine mai familiar și mai accesibil cititorilor. Totodată, scriitorul evocă și scene din copilărie, urmărindu-se pe sine în etapele cele mai reprezentative ale formării personalității. Faptul că aceste etape, extrem de importante, sunt marcate de întâmplări firești, nespectaculoase, contribuie, de asemenea, la umanizarea unei biografii pe care opera a încărcat-o de mister. Cu aceeași franchețe, Marin Preda își spune părerea în legătură cu problemele specifice societății actuale. Principala sa preocupare rămâne țărănul, a cărui civilizație milenară continuă să-l fascineze. Datorită lucidității sale, scriitorul admite însă că satul tradițional este anacronic și că a-l

conserva cu obstinație înseamnă a-l transforma într-un muzeu; în schimb, el pledează pentru o valorificare a moralității rurale, pentru o atitudine creatoare, nu negatoare, față de tradiție. Orașenii nu-și pot construi propria lor civilizație în gol, ei trebuie să-și amintească necontenit că în urmă cu numai o generație se salutau respectuos când se întâlneau pe uliță și participau zi de zi, din plin, la viața comunității.

Marin Preda este, de altfel, un moralist chiar și atunci când ia în discuție aspecte ale literaturii și artei. Iată, de exemplu, care este explicația sa în legătură cu faptul că Don Quijote nu a făcut epocă în România: „Asta se întâmplă, poate, pentru că românii (...) au cunoscut prea multe nenorociri. Nenorociri adevărate, nu închipuite. Nu erau niște vrăjitori ascunși într-o moară de vânt, cum își imagina Don Quijote; chiar veneau niște țărani care năvăleau și distrugau căminele noastre, vetrele noastre, tot ce clădeam (...). Trăind sute de ani aceste realități, ești prea puțin dispus să te mai distrezi când vezi oameni care au psihologii bizare și sînt stăpîniți de un soi de nebunie, aceea de a lupta cu condiții vitrege, în ciuda evidentei zădărnicii”. Deloc tentat de divagații estetice, scriitorul vede, dimpotrivă, resorturile morale ale insensibilității publicului român față de drama lui Don Quijote. Patriotismul său este un patriotism realist, bazat pe o bună cunoaștere a istoriei și prezentului țării, a felului de-a fi al oamenilor.

Aparent volubil, Marin Preda păstrează totuși pentru sine multe secrete ale operei pe care a creat-o. Când nu ocolește întrebările, el recurge, ca Moromete în înfruntările sale cu receptorii, la diferite alte moduri de tergiversare. Cel mai eficient dintre toate este acela de a răspunde implicit, prin literatură, unor întrebări explicite. Așa se întâmplă, de exemplu, cu întrebarea care îl obsedează pe Florin Mugur și pe care acesta, frecvent, o reformulează: care este profesiunea de credință a lui Marin Preda? Prozatorul răspunde evaziv sau parțial la această întrebare; la un moment dat el înțelege însă că va trebui oricum să se conformeze, dar o face implicându-și răspunsul într-o povestire de o mare forță artistică: **Călătorie în Asia**.

Polemizând, indirect, cu viziunea lui Călinescu asupra Orientului din **Jurnal în China**, Marin Preda realizează totodată, prin **Călătorie în Asia**, un succint „curs practic” de proză. În Orient, el observă nu exotismul vegetației și nici frumusețea stranie a arhitectonicii, ci, ca și în țara natală, comportarea oamenilor. Aptitudinea sa de a interpreta moral lumea (aptitudine care îl înrudește cu Caragiale) este, totodată, profesiunea sa de credință. Numai că, răspunzând în acest mod, el nu a pus punct dialogului. Parabola pe care a conceput-o satisface o întrebare, dar suscită, concomitent, ca orice operă, numeroase alte întrebări. De altfel, în cea mai mare parte, cartea recent apărută, departe de a elucida creația lui Marin Preda, o îmbogățește.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

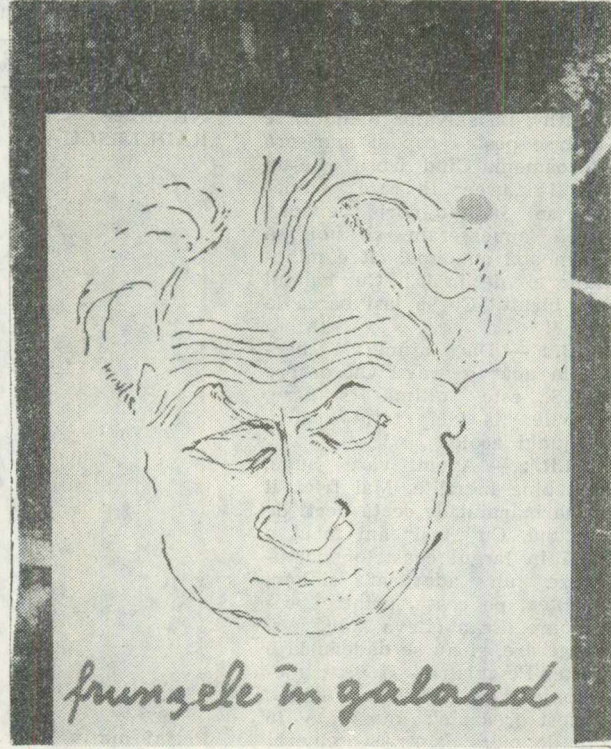
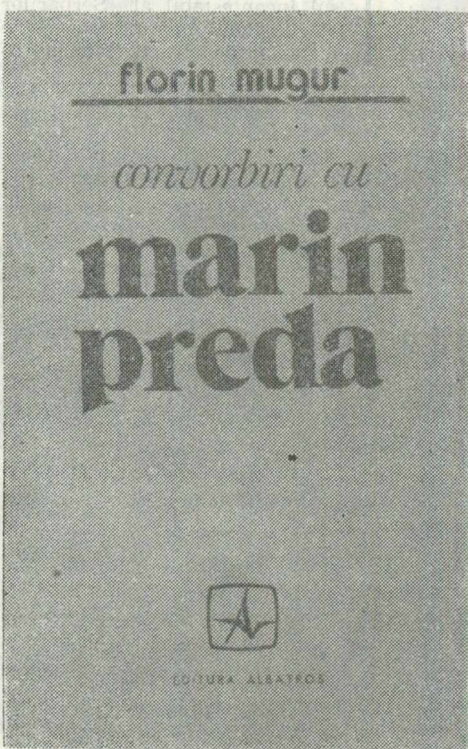
Ion Caraion este unul dintre poeții care caută febril să propună publicului imaginea lui cea mai convenabilă. Ultimele lui volume de versuri sînt mai mult repetații editii selective însoțite de unele adăugiri inedite, insuficiente să propună ipostaze noi ale poetului, dar binevenite pentru rețutarea, ca ton, a înfățișărilor lui anterioare. Aceasta este probabil un semn de severitate critică provenit din încă nehotărîta evaluare a propriei opere, dar și de sterilitate, la proporțiile pe care le găsim aici. Așa că, după edițiile retrospective **Necunoscutul ferestrelor** (1969), **Selene și Pan** (1971), **Cimitirul din stele** (1971), **Munții de os** (1972), **Frunzele în Galaad** — ed. Dacia, 1973 — cu o copertă, portre și ilustrații de Mimi Saraga-Maxy — este un elegant și nemărturisit volum selectiv care repetă cumva formula lui St. Aug. Doinaș din **Versuri** (1972), de editare a operei ignorînd principiul cronologic sau editorial. Numai că dacă St. Aug. Doinaș apelează totuși la criteriul tematic și formal, Ion Caraion sugerează doar vag ideea unei ediții în care ponderea ar avea-o poezia erotică. În volum sînt reținute și poeme care n-au nimic cu poezia sentimentală (oricum necesare unei imagini cât de cât plauzibile), poeme foarte iubite de autor și insistente tipărite, cum se întâmplă

cu „Ciclu schizofrenic” din **Panopticum** (1943). Grație lor, avem în față și de astă dată un poet inegal oscilînd între pamphlet și elegie, între violență și gingășie, între notația neînspăimantată și cea sensibilă. La o privire mai atentă se poate observa că poezia acestui imagist se poate diferenția chiar din punctul de vedere al percepției, al genezei imaginii, între o poezie a cărei sursă este percepția unui așa-zis eu colectiv, și poezia generată de percepția unui eu puternic individualizat. Între persoana întii plural și persoana întii singular, poetica înregistrează modalități complexe și particulare, aflate, într-un raport de liberă coordonare, coexistență și nu de incompatibilitate. Generalizînd, persoana întii plural desemnează un poet protestatar, o conștiință care declară că vine „în numele durerii care trece prin aer”. (**Cîntece negre**, 1947). Dinamitarea unei lumi nedreptate se face cu exasperare, cinism pamphletar, lipsit de menajamente, dar în numele unei idei de puritate: „Ne place dezordinea musti-ă-n catastrofă / așemenea iubim unui pocnet isteric de bice: / incendiile, parcurilor, smoala pămîntului, palmierul de stofă, / căpușile rădăcinilor, nevăstuicile caseritei peltice... / Să ne întoarcem. Despărțiți-vă și scuipați în iubire: / lăsați-vă adresele, fotografiile, bani pentru arsenic. / Serile se umplu se scribă. Mi-e foame de o car'e de cetire / în care un băiat bleg de plastelină zace c-un suris neurastenic” (**Panopticum**, 1943). Universul de care luăm cunoștință este unul în dezagregare. Prin disperare și protest se notează hărta haosului. Imagini apăsătoare, violente, se acumulează din belșug, pînă la manjeră. La această persoană Ion Caraion este un poet tragic, fără simțul tragediei, deoarece gestul distructiv în sine, repetat pînă la saturație, lipsit de nuanțare, rămîne în afara tragicului. Divorțul de natură este indicat pe plan semantic de un sistem rigid de opoziții stabilite între organic și anorganic și pronunțat în favoarea anorganicii. Poetul risipește peste tot ce vine în raza simțurilor lui un acid care lasă în urmă doar un morman de forme înghețate și contorsionate; din metal, cărbune și cenușă. Termenii se s'abolesc, în general, în comparații: frunze / gheață; castani / cocs; apă / metal; păsări / tinichea; ochi / mine-

reu; pămînt / cărbune; iubită / statuie; muguri / cenușă; ființe / lucruri; fructe / tuci; căprioară / gheață etc. Natura și universul, fenomenele naturii sînt deformate pînă la grotesc, sau comparate cu materii respingătoare. Imagini ce vin din „noaptea... de zgură” arată că „toamna căzu strîmb”; „anotimpul” e „de gumă”, soarele „calcă strîmb”; anotimpul „e spart”; „serile” sînt „alcaline”, „ora” e „metalică”; „zăpada” e „bolnavă”; „carnea” e „bolnavă”; „cerul” este „hătos”; „lacul” este format din „pulberi de oase” etc. Cînd pofta de asociații imagistice nu poate fi stăpînită, poemele sînt divagante, greoaie și obscure, alteori abstracte tocmai din pricina maximei concreteții, supunînd la a a'enție încordată, nu totdeauna satisfăcută estetic. Narațiunea simplă și calmă, lipsită de ener-vări sau crispări fi este mult mai favorabilă poetului în crea-re a unei atmosfere în care prot-testul colectiv capătă dimensiuni grele, halucinante și forță blasfematorie: „Închiși în camere pătrate, presimțim / din geam în geam văpaie cu văpaie, / orașul grav cu heleșteie negre / cum urcă-n pat, cum bijblie-n odaie // Meridianul nu ne mai ajunge... / Plutim prin zona lîncedă de febre, / castanli goi ne cheamă la fereastră / cu silueta lor de cocs și de vertebre. // Și zace-mbolnăvită depărtarea... / ca-n mascarada tristului bufon, / chemăm copoi dorului la masă / dar ne-mbătăm cu stele de carton...” (p. 16).

La persoana întii singular, epica are dimensiuni mai reduse, notația este mai exactă și misterioasă, gestul se face cu oarecare economie. Poetul evoluează lejer și chiar frivol în expunerea sentimentalar, grav și subtil în reculegere, în acea „retragere din jîgnire”, în sine, „fara celei / mai falnice fantasmă”. (p. 20). Lirica erotică oscilează între senzualismul exotic, cu nuanțe argeziene și lamentația profundă. În meditație, poetul face apologia durerii, a suferinței, ca mijloc de cunoaștere: „Pe deasupra oamenii sînt frumoși / sau urîți; dar frumusețea nu este aceasta / Adevărata privire a ei tresare de sub / o durere mai puțin în-cîntată” (p. 173). El continuă „un ton mai puțin pătimaș și mai mult tragic ideea divorțului de natură, de astă-dată o negare venită din partea naturii, și resimțită ca o mare și disperată singurătate: „Lebedele nu-mi știu zarea. / Cerul nu mă mai conține. / Cînd și cînd, doar disperarea / într-n lespe-de și-n mine” (p. 133). Lirica aforistică excelînd în notația zgîrcită, sibilinică, este neconvîngătoare. Găsim însă la această persoană și un Ion Caraion delicat, ușor fantasm, descriînd contururi grațioase: „Iar noi rătăceam prin păduri fermecate / în carete cu miri, / sub păsări, sub toate / somnoroasele cerului răpîri...” (p. 178). „Aurul verde al stelelor jilăvi fețele. / Mi-asezaseră casa pe valuri, ca să mă afle oriunde. / În hlamide de brumă, copacii cu brațele / în mînă pe țăr-muri mai dansau dansuri rotunde” (p. 161). Între negarea și asumarea naturii, lirica „comportamentistă” a lui Ion Caraion este hotărîită de sensul și proveniența percepției, care ignoră în general legile cauzalității și eficienței. Nereglementată strict de idei, ci numai de culoarea umorală a persoanei gramaticale, ea are exact aspectul dezordinii negate, dar și forța ei primară.

MIRELA ROZNOVEANU

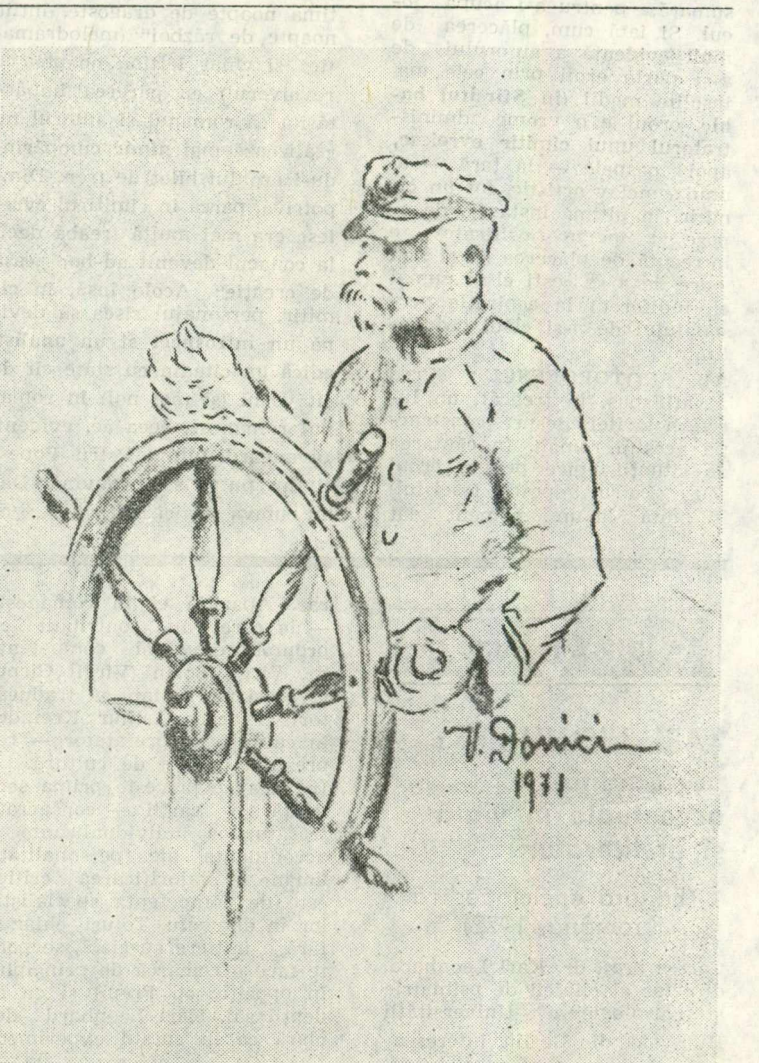

DESCOPERIREA LITORALULUI

Este aproape surprinzător cât de rar este inclusă marea ca element de peisaj în epica românească, în poezie fiind, dimpotrivă, o prezență statornică, intensă și dominantă. Natura precumpănitor lirică a literaturii noastre se vedește și în această situație oarecum specială, fiindcă deosebirea de regim în privința elementului neptunic între cele două genuri nu este un simplu accident. Poezia se dispensează de percepția directă, viziunea obișnuită asupra întinderilor acvatice fiind mereu una simbolică, nutrită îndeosebi — prin tirania influenței eminesciene — de înțelesuri cosmogonice. Trăind prin distincția dintre social și natură, romanul presupune însă — pentru a include în universul său spațiul maritim — o „disciplinare”, o „laicizare”, parțială sau totală, a mării, prin care imensitățile lichide să fie scoase, chiar fragmentar, din regiunea mitului. Cu cât contrastul dintre cele două zone de existență, socială și cosmică, va fi mai mare (în sensul de profund), cu atât se va câștiga o perspectivă mai substanțială atât asupra individului uman cât și asupra orizontului absolut. Disciplinarea naturii nu se poate produce însă decât într-un singur fel, prin „citadinizare”, și nu e greu de observat că în două dintre cele mai „urbane” — în spirit — romane ale literaturii române personajele sunt aduse în vecinătatea mării: în **IOANA** de Anton Holban și în **PATUL LUI PROCUST** de Camil Petrescu, marea încețază să mai fie exclusiv o forță stihială, supraumană. Tortura morală și intelectuală a eroilor lui Holban are drept cadru peisajul văros și dezolant al Cavarnei, pustietatea locurilor, ariditatea țărurilor și zbaterea apelor. Mihail Sebastian a remarcat, primul, această corespondență, care ascunde, în realitate, acea sensibilitate la neînsuflețit specifică eroilor lui Holban: „Simt totuși, martoră dramei, prezența mării în micul port Caverna, unde se desfășoară povestea. Este poate singurul lucru deschis larg, cuprinzător, generos din această carte torturată. Marea evocată sau numai bănuită, u-

manizează și adâncește jocul înăbușit al celor două sensibilități, pe care romanul le confruntă. Este o evadare către larg, singura posibilitate a eroilor de a-și uita pentru moment sterila lor frământare”. Raportul nu este însă unul de opoziție, ci de similitudine, așa cum în **Jocurile Daniei** întâlnim o stranie fascinație a obiectelor asupra personajelor. La Camil Petrescu, în ambianța litoralului, la Techirghiol, are loc întâlnirea dintre Fred Vasilescu și Ladima, unul dintre momentele cele mai revelatorii ale romanului. Eroii sunt conduși de o freneză a eliberării prin viteză (asistăm la o cursă dementială cu automobilul), prin biciuirea simțurilor (alcool, erotism) sub o secretă teroare a cărei „sursă” nu poate fi altă decât bănuita prezență a mării; aici, pierzându-și controlul, Fred Vasilescu își va insulta grosolan iubita (— „Doamnă, ești o nerușinată”), printr-o curioasă „uitare” a calității sale de perfect „om de lume”. Singurul care își păstrează „firea” este intelectualul Ladima; el intervine în izbucnirea pătimașă a celor doi în conformitate cu „normele” cetății („Atunci s-a sculat de la o masă un tip de lăutar sau doctor, așa ceva, cu o mustață de plutonier, cu manșete scrobite ca două burlane, pe care nu-l mai văzusem niciodată, s-a oprit în fața mea, m-a privit în ochi, aprig, și mi-a spus șuierat, tare, amenințându-mă cu arătătorul: — Domnule, ești un gujat... Și dacă n-ai fi beaș, te-aș pâlmu-i”). În ridicola persoană a poetului, „cultura” a devenit „natură”. Mai târziu, reîntâlnindu-l, Fred va intuit în Ladima „un suflet deosebit de al mulțimii”, fel de a vorbi despre calitatea sa intelectuală. Prin aceste două romane, marea pătrunde în romanul românesc ca un element specific; din păcate, ulterior fie că se va cădea în puerilități mondene, fie că vor apărea ipostaze pe cât de insolite (litoralul ca premiu, litoralul ca pliant turistic, litoralul ca decor pentru iubiri luxuriante) pe atât de superficiale prin diferența față de uman, urmând a fi redescoperit.

MIRCEA IORGULESCU

● V. DONICI

Bătrînul timonier

rește implicit intenționalității și substanța acestei cărți ca și a volumelor ulterioare, subordonate și ele acestei viziuni de ansamblu asupra personalității poetului. În accepția sa, Hyperion ar exprima simbolic o anume atitudine a cunoașterii „restituite sensului ei original” care — în cazul subiectului ce o exprimă și pentru ca acesta să realizeze condiția și calea „de a deveni o autentică, universală măsură a lucrurilor, un hyper-eon” — implică sete de comunicare și consumpție la o mare altitudine spirituală. Spre deosebire de Lucaeafărul „nemuritor și rece” care, în plan metaforic, semnifică „virtualitatea privilegiată”, Hyperion nu este ci devine măsură a tuturor lucrurilor prin teribila aventură a cunoașterii în care se angajează. Recunoaștem aici, reformulată în termeni poetici, însăși condiția geniului care întrușipează aspirația eternă a cugetului uman către ilimitatul cunoașterii. Evocarea vieții celui ce avea să dea expresie și să înalțe la scară universală această aspirație este făcută cu multă naturaleză, excepție făcând câteva pasaje în care se resimt unele stridente calofile și un anume exces al teoretizărilor, al speculațiilor psihologizante de felul: „Acum, prin 1878, surprindem ceva ca o repliere din

GEORGE MUNTEANU

„hyperion”

(viața lui eminescu)

cîmpuri de energii vitale ținute mai înainte în tensiune armonică, pe muchia dintre potență și act, care e starea firească a geniului și taina creației sale — egală cu sine, plenitudinară. (...) Trupul, instinctele, umorile, unele zone mai joase ale sensibilității prind a rămîne ele inde ele, ca la oricine, însă neavînd rutina pragmatică, exercițiul cotidian cu finalități biologic-sociale ale omului obișnuit” (p. 224). Fiecare capitol al cărții este fundat pe o solidă armătură documentară, întregită cu ample extrase din versurile poetului, concludente pentru luminarea unui anumit moment al vieții sale. Sînt evitate astfel didacticele periodizări ca și aridele aglomerări de referințe, adunate în finalul lucrării într-un foarte detaliat și util aparat de note bibliografice. Savantele digresiuni în care se complac unii cercetători atunci cînd abordează chestiunile controversate sînt, în felul acesta, ocolite cu suplete. Fără a neglija asemenea probleme, unele încă spinoase pentru biografi, autorul preferă să-și afirme răsplată punctul de vedere asupra lor ca și argumentele care îl susțin. Acolo unde ipostazele par hazardate sau precare, unde opiniile riscă să se înfrunte pe terenul subred al supozițiilor, George Munteanu evită să se lanseze în divagante speculații. Întemeindu-și cercetarea pe documente, autorul nu se lasă influențat de opiniile consacrate. Se întîmplă, nu o dată, ca anumite concluzii desprinse din investigarea unor documente să nu concorde cu ceea ce alții au văzut în ele. Coroborînd aceste impresii cu alte informații mai puțin cunoscute sau chiar inedite, autorul face îndreptările necesare. Dintr-o atare perspectivă, imaginea tatălui poetului (Gheorghe Eminovici) degajă mai multă căldură, cea a mamei (Raluca Eminovici) sau a fratilor capătă și mai mult o expresie tragică. Unele episoade biografice atribuite poetului sînt fie reconsiderate, sau contestate ca neveridice (bunăoară peregrinările cu trupa Tardini), fie adîncite, mai bine clarificate printr-un spor de informații (aspecte privind copilăria și adolescența, îndepărtarea din revizorată a poetului, relațiile cu Veronica Micle, prietenia cu Ion Creangă, anii agitați de gazetă-

ADRIAN ANGHELESCU

După strălucite demersuri interpretative datorate lui G. Călinescu, Perpessicius, Tudor Vișanu, Dimitrie Popovici ș.a., acest volum — întîiul, dintr-o serie de cinci consacrate vieții și operei marelui poet — anunță de pe acum o lucrare de serioasă anvergură menită să îmbogățească substanțial vasta exegeză eminesciană, făcîndu-i vizibile, în actualitate, progresele. Așa cum se poate observa și din recenta lucrare, aceste progrese, cu tot aportul covârșitor al predecesorilor, nu sînt doar unele de amănunt, de corectare a unor date și adăugire a unor detalii acolo unde documentele s-au dovedit o vreme lacunare, ci vizează chiar elemente de structură, o optică nouă, unghiuri inedite din perspectiva cărora însăși viziunea generală asupra vieții și creației poetului poate apărea schimbată în unele laturi esențiale. Și aceasta cu atât mai mult în cazul unei opere ale cărei profunzimi semantice nu pot fi percepute decât fulgurant și niciodată integral printr-o explorare completă a cotelor sale de maximă adîncime, cu atât mai mult în cazul unei vieți atât de tulburătoare prin destinul ei zbuciumat, prin tensiunea morală și spirituală pe care le-a cunoscut, cum a fost aceea a lui Eminescu. Este de remarcă că în acest efort interpretativ autorul nu urmărește deliberat și exclusiv radicale răsturnări de perspectivă, nu își propune ca, sub seducția unor metode și procedee critice de ultimă oră, să prezinte o altă imagine a omului și artistului, ci cu prioritate și în deplină stăpînire a instrumentarului modern de cercetare, o reevaluare sistematică, constant supravegheată în a nu depăși marginile rigorii științifice, a întregului material documentar existent referitor deocamdată doar la viața poetului. George Munteanu întreprinde astfel o reexaminare pe multiple planuri a materialului biografic, identificînd uneori aspecte revelatoare în zone crezute inițial a nu fi de cel mai mare interes. Demersul e pe cît de seducător pe atît de temerar cînd e vorba de Eminescu. Cît de grăitoare și abundente s-ar dovedi documentele, cît de necontradictorii și de multe s-ar aduna mărturiile contemporanilor, viața unor mari scriitori — și a lui Eminescu e dintre acestea — se înfățișează uneori posterității așa cum poetului însuși îi apărea în „Epigoni” — personalitatea lui Heliade Rădulescu: „Stă și azi în fața lumii o enigmă nesplicată”. Căutînd să reconstituie firul vieții poetului, George Munteanu desfășoară o laborioasă investigație ce necesită o fină intuiție, un scrupul aproape arheologic. Autorul știe să zăbovească — și nu fără folos — acolo unde privirea altor cercetători a trecut cîteodată grăbită. Din vastul fond documentar existent, îi atrag luarea-aminte bruioane de scriitori, anumite fragmente de corespondență sau petiții, cutare frază sibilinică sau desen, descoperînd uneori în ele — ca și cum ar pătrunde secretul unei hieroglife — adevărate „abrevieri” ale condiției existențiale a poetului. Scopul său, ca biograf, e nu numai de a reconstitui cu minuție, utilizînd în acest scop un imens „corpus” de documente, traiectoria vieții poetului, dar și — pe cît cu putință — de a-i întui resorturile interioare, de a-i tălmăci „enigma”, nu numai de a-i consemna atitudinile și manifestările în împrejurările concrete ale existenței cît, îndeosebi, de a desluși ceea ce caracterizează în chip fundamental această existență. lăsîndu-se cît mai puțin ispitit de anecdotice și căutînd să discearnă ceea ce o reprezintă în modul cel mai plenar, în datele sale morale, psihice și spirituale; să precizeze care a fost natura acestei personalități și cum s-a revelat ea, ca o superioară conștiință, în felurite ipostaze individuale, cetățenești sau creatoare. Dintru început, motivîndu-și titlul, George Munteanu lămu-

CORNEL REGMAN: Faptul că romancierul Petru Popescu și-a cucerit simpatia cititorilor e de notorietate, și n-avea cum să-ți scape. Dar noi nu știm încă bine ce le place cititorilor în romanele sale, al căror număr a urcat între timp la trei. Lumea literară, după opinile căreia ne ghidăm adesea (mult mai puțin după acelea ale cititorilor) a afectat mereu un soi de nemulțumire și chiar iritare, ori de câte ori se vorbea de Petru Popescu — romancier. Dacă există deci „priză la cititori”, ea vine în contradicție cu atitudinea confrăților de breaslă și a unei părți a criticii. Pe de altă parte, caut să-mi explic de ce ultimul roman — acesta pe care îl discutăm — a găsit totuși „iertare” la unii nemulțumiți mai vechi, pe care ațit **Prins**, cit și **Dulce ca mierea** e glonțul patriei pare a nu-i fi convins. În ce mă privește, găsesc **Sfârșitul bahic** mult mai vulnerabil decât scrierile anterioare. Pentru că, dacă o anumită seninătate a **bărbatului** Petru Popescu (care experimenta în **Prins** problema morții, iar în cel de-al doilea roman, complicația amorului, printr-un alter-ego „Prins” în Laguna rafinementelor) putea dezamăgi un lector ce preinde cărților citite revelații și trăiri de peste medie, fără ca „profesionalitatea” scriitorului să fie pusă sub semnul îndoielii, în schimb seninătatea **romancierului**, a constructorului, căruia la al treilea roman îi prețindem nu numai o sporită „emeri-tate”, dar și un spor de soliditate, mă pune oarecum pe gânduri. Mai precis, mă nemulțumeste la acest roman faptul că nici un moment autorul nu se arată neliniștit de a fi făcut prea puțin pentru eroul său — evident, pe planul căutărilor și al soluțiilor — în așa fel ca personajul să nu rămână doar un pretext, o platformă oarecare, bună de a încălca pe ea orice. Am evocat, și nu întîmplător, numele lui Ivăsiuc, căci ca și la personajele din **Interval**, de exemplu, eroul din **Sfârșitul bahic** nu e mai mult decât un „suportator” de situații și atribuiri. Fixîndu-l într-o condiție „rudimentară de bucreștean”, de tînăr de „ultimă oră”, cum foarte bine ai remarcat, autorul — tocmai el, bucreșteanul — uită să-l înzestreze cu utilajul și mecanismele specifice, ba chiar i se substituie în chipul cel mai candid, și în astfel de cazuri îl vedem parcă pe eroul-alter-ego din **Dulce ca mierea**... dînd un vajnic brînci tînărului contabil cu existență sumară, pentru a-i ocupa locul. Și iată cum, plăcerea de mult evidentă a autorului de a-și purta eroii prin cele mai insolite medii (în **Sfârșitul bahic**, eroul e o vreme administratorul unui cimitir evreiesc, apoi oaspele — la țară — al unui conclave artistic, tot un cimitir, în ultimă instanță, de opere și dogme osificate) e întrucît de plăcerea sa și mai mare de a se rosti el și numai el, indiferent la aspirația personajului de a-și clădi o identitate.

AL. PROTOPOPESCU: Cred că ați spus, în treacăt, un lucru hotărîtor despre construcția acestui roman. În căutarea de situații epice pentru eroul său, Petru Popescu (eseistul) își mută la un moment dat

eroul — delegare absolut artificială — din cimitirul evreiesc în peisaj, deși nu pare că nu mai are ce face cu el acolo. I-a fost poate în intenție salvarea de la pașia după M. Blecher — dumneavoastră ați observat aceasta și nu înțeleg de ce n-o consemnați aici — fiindcă puternicul capitol din **Sfârșitul bahic** se întemeiază vădit pe o magistrală pagină a lui Blecher, sau s-a gândit la confruntarea orășeanului cu imajul, ceea ce putea să însemne un progres în interesele teoreticianului. Din păcate, acest lucru se produce cam prin binoclul colonelului, precum ispititoarea scenă a „strip-tease”-ului bucolic („...cît să văd eu de pe celălalt deal că societatea modernă pătrunsese și în sălbăticia as a, colectiv-

domist”, cum spuneți, și estetul disimulat, cum îi spun, a încercat să simuleze epicul, sperînd că „si non è vero, è ben trovato”?

CORNEL REGMAN: În această privință, țin să-ți dau din nou dreptate, întorcîndu-mă în același timp la gîndul meu: eseistul Petru Popescu, romancierul Petru Popescu și chiar „eroul” Petru Popescu (din ultimele două romane) au prea evidente puncte comune, un mod prea același de a gîndi și reacționa, ca să nu punem aceste similitudini pe seama unei insuficiente gestații. Dar dacă eseistul mai poate fi scuzat pentru gama nu îndejuns desfășurată a ideilor sale, în ultimul roman trăs-tirea aceasta sumară, ce nu-și face probleme, supără ca un mod al grabei. Pusă în gura

una din marile intuiții ale lui Petru Popescu: fructificarea artistică a acestei diferențe istorice; de altfel, se vede că-i place să spună: vorbesc în numele generației mele, ceea ce este un adevăr și încă un semn al saltului istoric.

CORNEL REGMAN: La care am să răspund cu o altă impu-tare, aducînd în discuție de astă dată modicitatea polemicii, pentru că dacă admitem că mariorul poate și acum mai multe, el face dovada că știe încă destul de puține, iar polemica lui, mai mult senzațională, de efecte exterioare, aducînd de multe ori a joc de „tăcaneală”, e croită după tipare ce nu-l definesc satisfăcător, nu-l atribuie mai ales noi sale condiții.

trebuia să devină o formă clădită a culpei istorice, este lăsat în voia unor evenimente de senzație, fiindcă nici autorul, nici locțiitorul său, freneticul Gigi, nu-și găsesc o poziție artistică și ideologică bine stabilite din care să judece și să mustre. Și astfel un roman plin de promisiuni și intransigență, se epuizează ca o adiere care, trecînd peste spini, nici nu-i tocește, nici nu se înșingerează. **Sfârșitul bahic** ne dă posibilitatea să înțelegem care e diferența dintre **francheșea** autorului și **adevărul** istoriei. Nu este cea mai bună carte a lui Petru Popescu (el are la îndemînă un timp mult mai bogat), dar este cel mai important roman al său. Îl alinez **Prințului** lui Eugen Barbu, **Păsărilor** lui Al. Ivăsiuc și **Marelui singuratic** al lui Marin Preda, exact în descendența lor. E, în felul lui, un roman eroic, prin asumarea unei probleme căreia, nu artistic vorbind, îi lipsește contextul. Ca atare, Petru Popescu toarnă adesea, în **Sfârșitul bahic**, sare și piper, pe nimic.

CORNEL REGMAN: Conced că o scriere poate fi foarte interesantă în ciuda defectelor ei mai mari sau mai mici. De altfel, unele din cărțile pe care le-ai înșirat nu sînt scutite de „slăbiciuni” asemănătoare, sau altele. (Spontaneitatea și elaborarea dificilă pot produce prunci la fel de imperfecți). Aceasta n-a împiedicat critica să le elogieze, adesea într-un spirit extrem de conștient... Mai ales construcția, compoziția și tot ce ține de o anumită articulare echilibrată (armonioasă — ar fi idealul!) sînt tratate mai mult decât liber de autorii noștri, uneori cu o dispoziție nu prea depărtată de arbitrar. Situație paradoxală: la apariția romanului **Prins** jubilam (tot în coloanele acestei reviste) pentru faptul de a fi înfîlțit un „roman-roman”. Iată-l acum pe același scriitor venind cu un evident „roman-neroman”. Și trebuie să recunoștem: un roman scris bine, dezvoltat (cum spul dumneata), mai mult chiar, un roman în care poți detecta progresele reale ale autorului, mai ales comparînd cartea cu romanul care a precedat-o. Într-adevăr, **Dulce ca mierea**... fusese o scriere cam elaborată, chinută și în stil, sistematică și rotunde ca o monografie. Într-un interval scurt de timp, Petru Popescu a scris așadar trei cărți care nu seamănă între ele, probîndu-și și demonstrîndu-ne o disponibilitate largă pentru diverse modalități de glăsuire. Acum a fost rîndul șarjei. De fapt, scrierea nu e mai mult decât o șotie, cuvînt pe care un franțuz, văzîndu-l scris, l-ar apropia de bună seamă de unul al lor, șotie, cunoscuta specie epică gidiană. Șotie sau șotie, **Sfârșitul bahic** e o scriere irespectuoasă cu regulile (mod de jignire azi larg practicat), irespectuoasă cu istoria, tratată miticește (există, fiindcă vorbeai de eroism, și unul miticesc!), irespectuoasă pînă la urmă cu autorul însuși, căruia îi dinamitează edificiul frumoaselor și sirguincioaselor teorii, și a cărui dispoziție de vacanță, de campare vilegiaturistică o instalează ca mod de lucru pentru întreg restul anului.

DIALOGURI CONTEMPORANE

ȘI PETRU POPESCU

(II)

zînd via colonelului...

Problema care se pune: ce deosebire este între ce vede Gigi (căci așa se cheamă eroul) prin lentilele Zeiss și ce face el însuși în somptuosul atelier de pictură al Florenței. Dacă romancierul a năzuit cumva la o echivalare a fer-moarului cu fusta înșălată, apoi a dat o lovitură importantă teoretizatorului de citadinism. Pînă una-alta, hiperurbanul erou al lui Petru Popescu nu ține cont de diferența dintre rapiță și mohair. Cred oricum că romancierul și-a scos prea devreme eroul la cîmp. În această privință, Rebreanu a intuit înfînit mai mult. Intrarea lui Ion Ion în alcov a generat o întreagă sociologie a romanului, care nu s-a epuizat încă. (Cît privește agresiunea erotică a adolescentului asupra pictoriței în propriul ei sanctuar, scenă-șoc a **Sfârșitului bahic**, am văzut-o întocmai și eu, și dumneavoastră, și Petru Popescu în **Aventura** lui Antonioni. Nu?)

Dar mă întorc la formula epică a romanului, un fel de „ultima noapte de dragoste, înția noapte de război” (melodramatică și chiar ieftină noaptea cu revolverul) cu părerea împărțită că romanul și autorul nu realizează mai nimic cumpărîndu-i eroului bilet de tren. Dimpotrivă, parcă în cimitirul evreiesc era mai multă treabă decât la conacul devenit ad-hoc „casă de creație”. Acolo însă, în cimitir, personajul risca să devină un introspect și un analist, adică un citadin cu state cît de cît vechi (și mai noi) în romanul românesc, ceea ce, evident, „avangardistului” Petru Popescu nu putea să-i convină. Dar nu cumva și aici rafinatul „pro-

unui Ladima sau chiar a june-lui elev-ofițer din **Dulce ca mierea**... următoarea comparație „profesională”, lucrată ca o montură: „Expresia de furie stătută se înlocuia uneori cu un dispreț glacial și foarte atent”, de entomolog care studiaza o insectă inofensivă, prost cotoată pe scara științei lui”, ar putea fi perfect la locul ei. Nu și în deprinderile eroului-povestitor, prea repede investit să judece situații complexe, cu mijloace complexe, în afara experienței lui. (Cît de departe sîntem de consecvența intuițiilor artistice din **Prins**, unde personajul principal nu-și întrece nici un moment umbra, și de altfel nici n-are pre-zumția de a fi — ca protagoniștii următoarelor romane — un erou-judecător!). „Acum a-bia mă întorceam în ficțiune, în viața închipuită, în cartea pe care o scriu” — rostește pretențios, mai departe, eroul cărții, cu alură de teoretician al subtilităților meseriei. Și tot el, despre obiectul (revolverul) rămas asupra lui, din strania aventură trăită: „Acum, ducîndu-l cu mine, ar fi însemnat să-l mut din adevăr în fals”. Nu ai impresia că ne găsim cu astfel de eșantioane în plin Ivăsiuc?

Dar mi-ai putea replica, la asemenea exigențe de conformare realității și chiar ceva mai mult: stilistice, că unul e timpul acțiunii, și cu totul altul timpul narațiunii, mult mai apropiat de vremea și de perspectiva noastră — generoase și cu devenirea personajului — martor, între timp și autor...

AL. PROTOPOPESCU: ...Chiar așa este, și în aceasta constă

AL. PROTOPOPESCU: Deci nu sancționați faptul că între-prinde această polemică, ci modul cum o face. Ei bine, exact aici sînt gata să restituim lui Petru Popescu toate meritele pe care i le-am înjumătățit pe baza aceleiași acuze că el este un est et travestit în pieton. Nu mă îndoiesc că ceea ce spune el în **Sfârșitul bahic** s-ar putea spune și altfel și mai ales de către inși mai bine documentați decât el. Cine l-ar împiedica pe un romancier care cunoaște istoria să spună adevărul? Petru Popescu nu a avut însă la îndemînă decât propria sa candoare agresivă care face „idei din tăceri și sisteme geniale din insinuații”, a avut dezin-voltura și capacitatea de a șarja, a recurs la tușă și caricatură, uneori la ironia manieristă de genul „Dumnezeule, tată, unde ești, mamă, unde te-a gonit istoria contemporană”, adică la sacrificii spectaculoase de eroi și de stil (devenit un fel de glînceavă superioară), pentru a ne flutura o filă de calendar. Destinat să fie un tip problematic, martorul central al cărții iese complet din cadra romanului, zvîrlit la mal de chiar debitul verbal al autorului. Caz rar de pasivitate și de dezimplicare cu toată aparența de maximă solicitare. Colonelul Vîscu, proiectat, după toate semnele, ca un masiv depozit de istorie, privit cu interes și simpatie echivocă de Petru Popescu, este pus treptat în ghips tot de autor, fiindcă realmente acest personaj ar fi putut deveni o forță artistică extrem de complicată, gata oricînd să-și umbrească partenerii. Triumful Florența, Marius și Bruno, care

CARTEA STRĂINĂ

KARL LEONHARD:
personalități
accentuate în viață
și în literatură

(Editura enciclopedică
română, 1972)

Cartea prof. dr. Karl Leonhard, director al clinicii de psihiatrie și neurologie a Universității Humboldt din Berlin, interesează atât pe psihologi cît și pe cercetătorii fenomenului lite-

rar. Apariția ei în românește — la care au contribuit cu promptitudine și competență dr. Virgil Sorin (Virgil Cîrnu) și Mariana Zoltan ca traducători și acad. Arthur Kreinder în calitate de prefațator — reprezintă un act de cultură. În ceea ce privește prima secvență a cărții — consacrată trăsăturilor individualizante și accentuante ale personalității umane — valorificarea critică este de competența specialiștilor în domeniu. Totuși, chiar și fără o inițiere specială, se poate face o remarcă de principiu: în opoziție cu Freud și cu adepții săi, Karl Leonhard declară că în cursul experiențelor nu a sesizat în subconștient o activitate de natură ce-

lei pe care o descrie psihanaliza; în consecință, întreaga sa concepție științifică acordă un rol de prim rang conștiinței, care valorifică atât înclinațiile înnăscute cît și influențele mediului. Totodată, clasificările „firilor” și „temperamentelor”, departe de a constitui tradiționalul „zodiac” psihologic convenabil sentințelor semidocte sau jocurilor de societate, se bazează pe o înțelegere dialectică a relațiilor extrem de complexe ce se stabilesc între cele mai diferite trăsături ale personalității umane.

Folosind literatura ca material ilustrativ, Karl Leonhard admite de la bun început că scriitorii nu-și propun ca mobil principal investigația psiho-

logică, dar că atunci cînd o fac ajung la rezultațe demne de interes. Cercetarea sa este girată, pentru cititorul român, de una din aserțiunile lui G. Călinescu conform căreia o operă validată estetic poate fi studiată, ca și lumea reală, sub raport social, filozofic, psihologic ș.a. m.d. Astfel, observațiile în legătură cu diferite personaje din literatura universală (este vorba de mari scriitori ca Balzac, Molière, Shakespeare, Tolstoi Cehov, Cervantes, Dostoievski, Goethe, Ibsen, Kafka, T. Mann, ș.a.) sînt perfect circumscrise, reușind să configureze cu modestie, dar și cu siguranță, un mod complementar de lectură. Autorul studiului nu se limitează însă la identificarea unor

dominante în caracterul personajelor. El încearcă să explice și psihologia scriitorilor, plecînd de la premiza că aceștia au în majoritate firi demonstrative, compatibile cu necesitatea de a intra în diferite roluri și de a trăi convingător situații fictive. Drept urmare, ei descriu cu prioritate personaje de asemenea demonaștrative, adică proiecții ale propriei lor conștiințe. Discuțiile despre raportul dintre biografie și operă se îmbogățesc astfel cu o prețioasă sugestie psihologică. De altfel, cercetării literaturii în general i se oferă câteva soluții originale de către un om de știință pasionat în egală măsură și de problemele artei.

I. MATEI

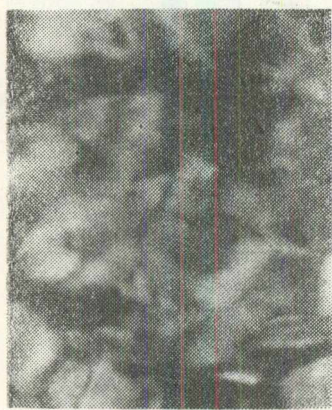
CORNELIU
ȘTEFANACHE

greul de sare

Marea?... Cred că este sfârșitul riurilor, liniștea lor definitivă, se amestecă riu cu riu, se pierd fără urmă în adâncuri. Asemenea riurilor sînt oamenii, viețile lor. Cît de pure sînt izvoarele sus, în munți, ca apoi să se transforme în puhoie de ape, uneori atît de murdare și de leneșe! Întotdeauna am visat naiv că s-ar putea ca riurile să rămînă pure de la izvoarele lor și pînă la mare, ca puritatea începutului să le fie și măsura sfîrșitului. Dar viața, o nesfîrșită curgere, înseamnă, înainte de toate, sudoare. Nu, marea nu-i sărată fiindcă străfundurile ei sînt de sare, ci pentru că riurile ajung la sfîrșit riuri de sudoare. „Sarea” riurilor face marea sărată și riurile sînt asemenea oamenilor, vieților lor.

Ne împotrivim oare acestei curgeri continue? Nu știm, dar așa cum schimbăm cursurile riurilor, am învățat și învățăm mereu să ne schimbăm propriile noastre albi, să ne croim drumuri pe care alții nu le-au visat sau, leneși, și-au lăsat apele în voia lor să se spargă sau să lîncezească. Acolo unde riurile se varsă în mare, grele de sarea vieții lor, întotdeauna am trăit un sentiment ciudat, ca și cum eu însumi m-aș fi pierdut o dată cu apele în adîncurile mării. Riurile se îmbrățișează în mare, se amestecă, și mor ca într-o înclăstare de dragoste. Oamenii însă lasă urmele lor peste tot pe unde trec și nu se pierd niciodată, rămîn ei înșiși, chiar acolo unde se întîlnesc toți... Sau ar trebui să rămînă. Dar asta o hotărăște tot drumul lor, de sus din munți, de la izvor, și pînă la Mare...

Da, cred că marea înseamnă sfîrșitul riurilor, liniștea lor definitivă. La țărmlul ei însă, ca nicăieri, trăiesc cea mai mare neliniște și mă întreb: chiar nu s-ar putea ca izvoarele munților, apa aceea dumnezeiască și nu alta să umple marea?

TRAIAN COȘOVEI

stoluri traversînd
oceanul

Cu ochii închiși —
dormind, zburînd în somn
trec oceanul.

Pasăre cu pasăre
în aceeași clipă dînd din aripi
cu ochii închiși
trec în zbor oceanul —
ca printr-o clepsidră a neantului.

Nimic pe lume
decît bătaia din aripi a celei din față;
nimic pe lume
decît bătaia din aripi a celei din urmă.

Și prin furtună, prin nori,
prin somn citeodată și prin beznă
trec în zbor oceanul;
prin ciclon, prin cascade de gheață —
stoluri temerare curgînd jumătate în neant
zorînd de-a dreptul la cuibul lor
înscris în bătaia din aripi —
și după bătaia din aripi
dinainte, din urmă.

AUREL DUMITRESCU

hic ego

Cu țărmlul acesta te-ai contopit, pămînt
Care prin dense neguri aprinde rug de gînd,
Două milenii somnul ți-ascund în neștiutul
Mormînt cu mare taină, pe cît de cunoscutul
Poet ai fost. Iubirii gingașe cîntăreț.
Ci străveziei strune dînd sunet îndrăzneț.
Pierirea ți-a adus-o însemnul măiestriei
Și Tomis cel cu frigul opac, nume veciei.
Dar mie ce, cu tine, sînt mladă dintr-o gîntă.
Pe care-o lungă noapte nu a putut s-o mintă.
Mie, cel ce cutreier acest mal tomitan
Și orice pas mă duce pe pas ovidian.
Nu-mi este greu, cînd dulce rostirea-a cutezat
În românești tipare limba de ți-a turnat,
Cînd dragoste suavă am pus de la olaltă
Cu dragostea de oameni, pe-o
strună-ngemănată,
Să spun oaselor tale a odihnire-n pace.
În glia ce te-nchide aici, ca-n carapace,
Naso, ce peste timpuri ești un mai viu prezent.
Căci frumuseții toate te-ai consumat ardent,
Pe catifeaua zării privirea nu-ți mai stea
Topită-n jar de ducă, fii trunchi din țara mea.

IOAN MICU

cochilii

Supremul grav elan către faleze
i-a despletit asnoapte mării părul
în sfîșiate flăcări verzi de alge,
peste genunchii albi ai stîncilor, de sare;
ce trist avînt — deși ademenite-s
de calm extaz mereu — a îndemnat
spre țărmlul pelerinaj de meduze,
printre cochilii trupul să și-l lase?

Să-ți prinzi în păr mărunte scoici, cu care
prin beznă s-a jucat demonic marea,
tu vei veni, o știu, de dimineață.
Un trist elan te bîntuie la fel.

ION LOTREANU

ambitia de mărire a apei

Pe mări, delfinii sar ca la jocul de volei —
cu greu plantăm acolo stejari, ei se înclină
deși nici un vînt nu-i îndeamnă. Frunzele lor
înverzesc doar pentru nunțile noastre...

Vin toamnele, zarea nu se confundă cu valul;
vegetații aflate mereu în derivă
(nimeni nu vorbește de rădăcini și de seve)
par umbre-ale norilor.
Înotul cel mai lucid acum se întîmplă,
ochii mei vād prin apă departe, în trup
oasele ascultă comenzi, desenînd luminate
linii în apa mai densă ca aerul.

Ploaia-i ambitia de mărire a apei,
semn că orizontul e o mare secată.
Căzînd, întinericul se topește în unde,
dar rămîne și-afară. Deci e nesfîrșit.

Alunecăm, umbra meduzei crescute-n rășină
încetește pintecul făcut să dea rod.
Pe mări delfinii sar ca la jocul de volei,
în estuare, riuri predau buchete de chei.

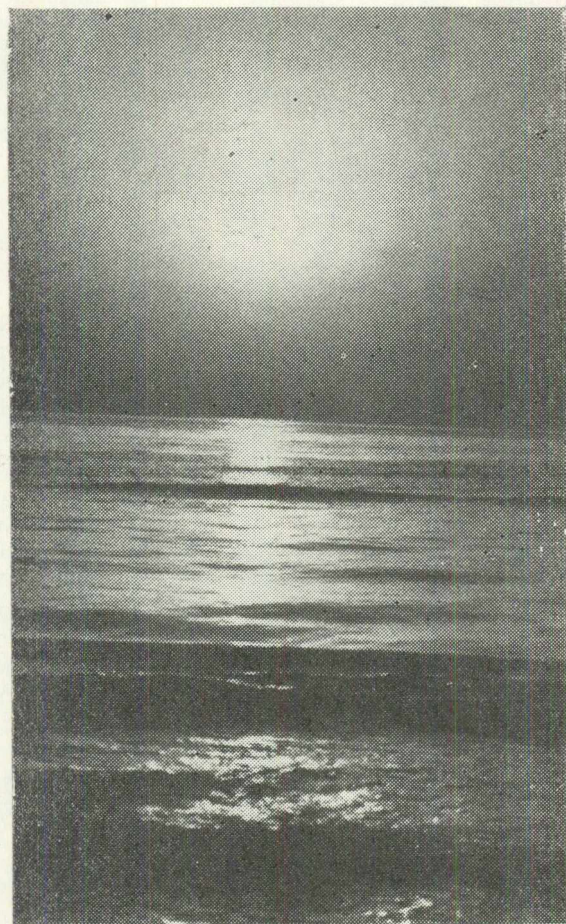
MIHAIL SABIN

lîngă țărmlul inocenței

Doar poezii și copiii trec pe mare în picioare
deslușînd un grai mai simplu semnelor de peste z
cînd conștiința nopții curge veșnică și trecătoare
binecuvîntînd pămîntul cu depline insomnii.

Doar poezii și copii cād cum se destramă vase
și cum valul e o frunte de ilustru corăbier
cînd răspunsul nopții cheamă întrebările rămase
lîngă țărmlul inocenței cu un singur ochi sever.

Doar poezii și copiii pot vedea sublima rază
care-nșiră pe o undă pescărușii orbitori,
doar poezii și copiii simt cum marea se fixează
într-un spațiu fără spaime fără margini și rigori.

NINA CASSIAN

euxina mea
incomparabilă

(Urmare din pag. 1)

largurile de vioriu metalic, asemenea luciului unor anume lame de ras, tîrcatele fiare ale furtunii lichide, canalele mortuare prîmenindu-se periodic, o, voi, Adriatici, Veneții, norduri, o, mai ales tu, Euxina mea incomparabilă!

Pentru că tu ești sinteza mea de măreție și sîruri, de primădie și dojană, de joc și abstracție...

Eu scriu aceste rînduri în vară, într-o vară a țării mele, iar cînd (dacă) aceste rînduri vor apărea, voi fi chiar acolo, la —, lîngă —, în — mare.

În mare? Da, se poate spune că, în mare, sînt destul de vie, devreme ce nimic nu devine rutină, devreme ce mi-e atît de necunoscut drumul bătut; în mare, în linii mari, sînt vie.

Eu scriu aceste rînduri cu o peliculă străvezie pe epiderma mea; e bănuirea înconjurătoare a mării.

Voi pleca, luînd cu mine un instrument cu clape și citeva butoane, pentru acordurile care nu pot încăpea în cuvinte, fiindcă, de acum încolo, marea va fi muzică.

Eu scriu aceste rînduri despre mare, cu gustul sării pe limbă, cu lacrima ei în ochi, cu dor de matrice.

Eu scriu aceste rînduri despre mare, într-un avion care zboară peste munți.

GRIGORE SĂLCEANU

thalassa

În vrajă albastră de lună,
De muzică-i ninsă terasa
Și trena rotindu-și pe dună,
Se sfarmă de lespezi Thalassa.

Uitînd trecătoarele vorbe,
Pornirile lumii deșarte,
Priveste întinsul de ape
Și-l lasă în vis să te poarte.

Vezi, luna pe lanuri de valuri
Și-azvirle ca fulgerul coasa
Și snopii de spumă de-a valma
I-aruncă cu plesnet Thalassa.

Îi treieră vîntul năpraznic,
Se-nvolbură spicele-n cer,
Se cern printr-o sită de neguri
Și-n fundul tăcerilor pier.

Vin tauri cu plug de lumină,
Despică pe-nțins de oglinzi
Piraie de spumă lucioasă,
În zări, cit cu ochii cuprinzi.

Și smulțe din tainele mării,
Din liniști de-abis milenare,
Spre ceruri se-nalță-n virtutejuri
Coloane de zarzări în floare.

Simțirea ți-așterne în versul
Ce filii lin ca mătasa;
De-a pururi cînta-va frumosul,
Cum sună prin veacuri Thalassa!

OCTAVIAN GEORGESCU

REVERBERAȚII

Remember: niște nori albi sau negri, imagini plutind spre undeva, destrămîndu-se mereu. Și culorile care s-au dus, mi-resmele verii și foșnetele ierbii în vînt, cavalcadele de sunete ale unor vîrste pierdute. Acei cîțiva ani, acele cîteva veri, apoi boala, trecerea unei granițe în maturitatea reală. Ne amințim fragmente, unele calde, altele reci, de la un deceniu la altul ca dintr-un abis în alt abis, miraje în fumul memoriei, unele intense, cu un miez pur, luminos, altele interesante prin mister, prin regret?

Era un loc aproape pustiu, te-ai dezbrăcat la vestiar, pornind prin nisipul fin și abia încălzit de soarele aceluia sfîrșit de vară. Dunele se întindeau în ondulări inerte în dreapta și în stînga, erai singur, ca într-un deșert, doar cîteva șezlonguri abandonate sugerau încă

sezonul, nu se vedea nici o urmă pe nisip, nenumărații pași se risipiseră în vînt. Restaurantul fusese închis, dispăruseră mesele și jilțurile de trestie, treptele terasei erau invadate de pulberea fină, de scoicile moarte, mărunte; lăsaseră doar acea mahună neagră, piesă de decor acum lipsită de semnificație și o perdea de stof tremurînd sub palele brizei. Înaintai nepăsător, respirînd adînc aerul mării, vroiai să te scalzi sau doar să înaintezi în valuri, să plutești pe ele, să uiți — și poate că era mai bine așa, într-un spațiu gol, fără nimic din acea aglomerație de trupuri și voci și risete din zilele toride. Ai desfășurat cearșaful, l-ai fixat cu două pietre la colțuri și nu-l sufle vîntul, ți-ai împăturit hainele cu grijă; lîngă tine, cîțiva pescăruși topăiau liniștiți, știind poate că

plaja era de pe acum numai un domeniu al lor; de altfel, ai gîndit, aceste păsări care vād peștii din zbor vor vesti curînd frigul și morii întunecați cu țipete jalnice, se vor retrage ei înșiși în interiorul țărmlului, pe acoperișurile caselor din oraș. Lîngă tobogan se jucau doi copii, ceva mai încolo, pe balustrada terasei, se zărea silueta unui pescar; încolo nimic, doar marea cu reflexe violetate pînă departe. Ai pășit pe nisipul u-med și moale, printre ierburi putrede și cochili de un alb scilpitor, ca niște clopoței, ori negre, lucioase, păstrînd încă între valvele lor o carne moartă, zemoasă, te-ai aplecat să culegi o bucată de sticlă șlefuită de ritmul mării, ca un ochi verde și pur, erai singur, doar valurile venînd-revenînd tot mai aproape de tine, de o materialitate înșelătoare, mai densă decît a aerului, desigur, chiar și decît clopotele de gelatină ale meduzelor; nu erau atît de reci, ai mers așa prin ele pînă ce ți-au ajuns la bărbie. Apoi

ai înnotat cu voluptate, cu o frenezie pe care nu o mai trăiseși de copil, erai într-adevăr singur acolo și te simțeai împăcat cu tine însuși, liniștit, dacă această stare de liniște poate fi înțeleasă și ca o senzație plenară, stenică, asemănătoare cu forța, erai doar tu în fața cerului și ai făcut pluta, lăsîndu-te în voia valurilor o oră sau două. Într-un tîrziu, cînd ai înnotat înapoi, ți-ai dat seama că te îndepărtaseși mult de locul tău, erai la cîțiva kilometri de acel loc, la capătul de nord al stațiunii. Aici plaja era mai populată, o minge roșie se rostogoli spre tine, ai luat-o, aruncînd-o ca la handbal unei fete dintr-un grup, mai multe familii cu copii formau un fel de tabără, impresie dată poate și de corturile din jur; ai mers așa de-a lungul țărmlului, plaja era din nou pustie, doar lîngă gardurile de arbuști se vedea un pîlc de umbrelle multicolore, una căzuse, fluturî în vînt ca o pînză de corabie feniciană. Mergeai cu pași mecanici, golit

de gînduri, ca și cum marea îți transmitea o muzică letargică, cînd ai văzut, de după un dîm, un trup mlădios de fată; stătea cu minile deasupra capului, cu ochii închiși în reverberațiile soarelui, la vreo cincizeci de pași. Ai privit-o cu plăcere, avea picioarele rotunde și lungi, prelungite armonios în curbura șoldurilor, gîtul subțire, sîinii involți, ai privit-o așa, ca pe un obiect firesc, între pămînt și cer. Mai apoi, cînd te-ai îndepărtat, ai întors capul să o mai vezi odată, acum părea mai mică și înconjurată parcă de un halou, aproape că nici nu exista pentru tine, în izolarea ei, acolo, doar atingerea soarelui exista pentru ea și nimic altceva. Ai gîndit că înseși amintirile care pluteau în aerul acelor faleze căpătaseră cu timpul aceeași tentă de irealitate; nimic nu stîrnea gustul și formele lor; doar poate moaptea le-ar fi putut ivi ca pe niște fantome închipuind o horă, ne-

AUTOTURISMUL „DACIA“

O MARCA
ROMANEASCA
DE PRESTIGIU

Adăugat marilor realizări ale industriei noastre constructoare de mașini, autoturismul „DACIA”, constituie o însemnată realizare. Autoturismul „DACIA” îl întâlnim în țară aproape la fiecare pas. Circulă pe șoselele patriei purtând mândria constructorilor piteșteni. Presa ne-a adus deseori vești și imagini din Polonia, din Cehoslovacia, Ungaria, Iugoslavia, Finlanda, R.D.G., Algeria, Grecia și din îndepărtata Columbie pe ale căror șosele circulă autoturismul românesc „DACIA” fabricat la ÎNTEPRINDEREA DE AUTOTURISME PITEȘTI.

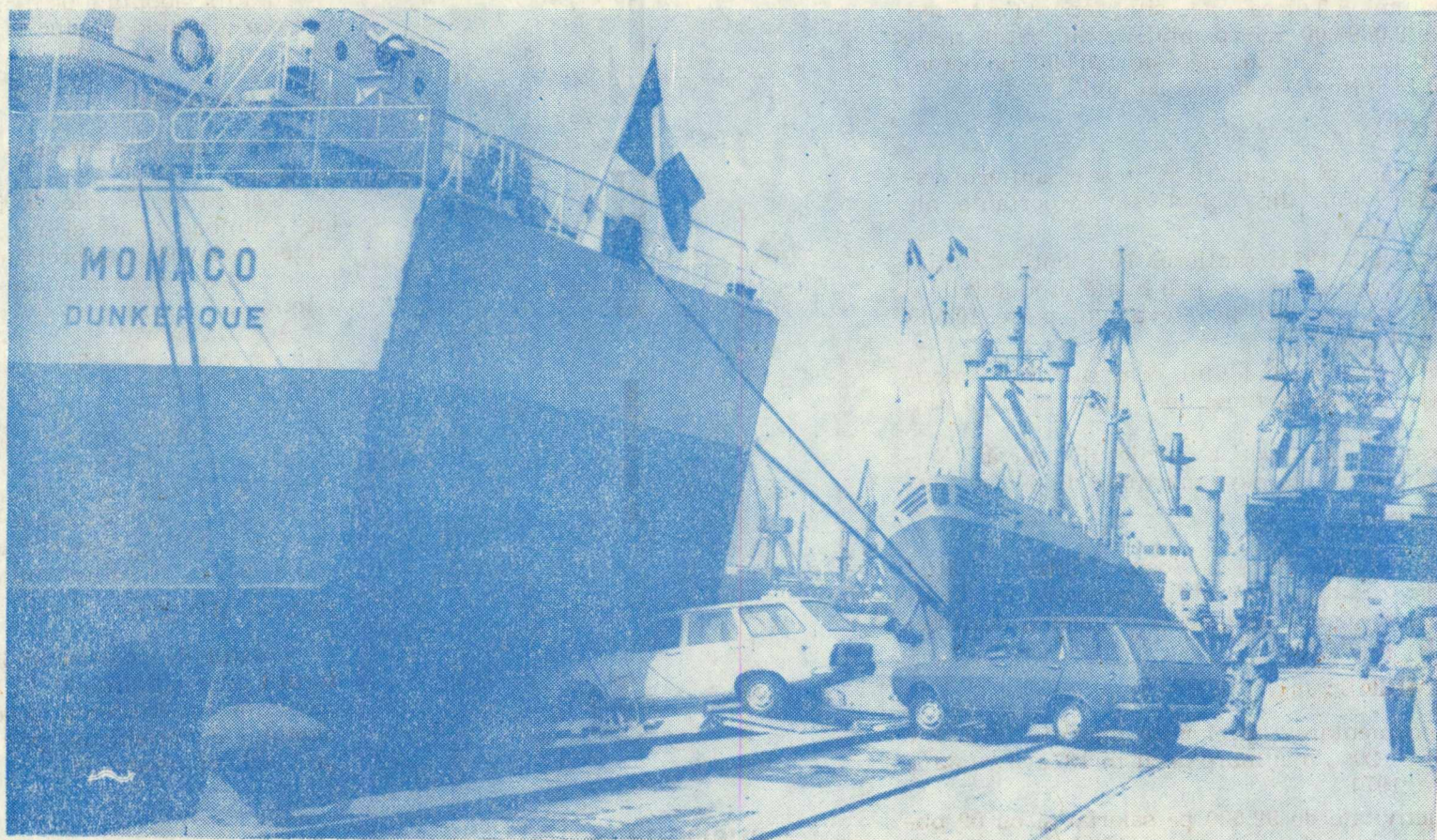
Constructorii piteșteni de autoturisme au sărbătorit la 15 iunie ieșirea de pe banda de

montaj a celui de al 100.000-lea autoturism. Aici se fabrică la 5 minute un autoturism. Și eforturile constructorilor vor spori. Ei vor ajunge în 1980 să fabrice și să lanseze de pe banda de montaj 25 de autoturisme într-o oră. O performanță ce se va înscrie în istoria acestor locuri, în cronică acestor ani. Constructorii făuresc pagini de aur, înscriu fiecare succes al lor ca un succes al întregii țări.

Cea mai nouă realizare — „DACIA 1300 COMBI” a devenit deja cunoscută. Caracteristicile sale tehnice o fac tot mai cerută atât în țară cât și pe piața externă. Ne mândrim cu asemenea succese.

B. PLOIEȘTEANU

PUBLICITATE TOMIS

1971 — Iunie :

La ființă **Trustul de construcții industriale Constanța** prin comasarea Întreprinderii 12 construcții-montaj Constanța cu activitate în județul Constanța și I.S.C.M. Brăila, cu activitate în județul Brăila și Tulcea.

Zestrea, cu care fiecare unitate a contribuit la înființarea trustului a fost următoarea :

Plan 1971	Intr. 12	I.S.C.M.
Valoare prod. globale	100%	110%
Număr mediu salariat	100%	90%
Număr mediu T.E.S.A.	100%	76%
Productivitate pe salariat	55442	71363

Având în vedere indicatorii deosebit de favorabili, cu care I.S.C.M. Brăila s-a prezentat la unificare, **ing. Radu Suman, directorul I.S.C.M. a fost numit director general al Trustului de construcții industriale Constanța.**

Având limite de competență sporite, o formă organizatorică simplă și eficientă, trustul reușește să depășească planul de producție pe 1971, iar în 1972 realizează cu 25% mai mult decât în 1971, pentru ca în 1973 să-și propună (și să realizeze în primul semestru) o producție cu 33% mai mare față de 1971, cu un număr cu 5% mai mic de salariați.

1971 — August :

Are loc vizita secretarului general al partidului, pe Șantierul Uzinei de alumina Tulcea.

Aprecind efortul depus de constructori, tovarășul Nicolae Ceaușescu, dă indicații privind creșterea gradului de mecanizare și recomandă punerea în funcțiune în termen a obiectivului necesare dezvoltării producției de alumina din țara noastră.

Constructorii de pe marele șantier al Uzinei de alumina s-au angajat în fața partidului, a tovarășului secretar general, că vor realiza obiectivul în termen, executând lucrări de calitate.

1971 — Decembrie :

T. C. Ind. Constanța se situează între primele 5 unități ale M. C. Ind. prin rezultatele obținute în îndeplinirea planului pe 1971, creșterea productivității și reducerea cheltuielilor la 1.000 lei producție.

1972 — Iunie :

Se reactualizează graficul coordonator și graficele de execuție la **ȘANTIERUL UZINEI DE ALUMINĂ TULCEA** în vederea respectării angajamentului ferm : punerea în funcțiune cu o lună mai devreme. Lucrările începute în martie 1970, trebuia să se încheie la 1 iunie 1973.

Obiectiv de primă importanță în opera de industrializare, Uzina de alumina Tulcea a necesitat săparea și transportul a peste 2.000.000 mc pământ, s-au bătut peste 120.000 m piloni B.A., s-au turnat peste 120.000 mc beton, și toate acestea în termen de numai 39 luni.

1972 — August :

Secretarul general al partidului vizitează Șantierul naval în construcție, unul din obiectivele importante ale T. C. Ind. Constanța.

Început în aprilie 1971, șantierul își menține ritmul viu de desfășurare, realizează cea mai înaltă productivitate pe trust, reușind să monteze în câteva luni peste 10.000 tone confecții metalice.

Răspunzând chemării partidului, constructorii și montorii s-au angajat să dea în funcțiune hala corp cu 3 luni mai devreme.

Prin intrarea în funcțiune a Șantierului naval Constanța, se vor putea realiza nave maritime de 60.000 t.d.w.

1972 — Decembrie :

T. C. Ind. Constanța trece pe locul 2 între unitățile M. C. Ind. prin rezultatele obținute în creșterea productivității, depășirea sarcinilor de plan și reducerea cheltuielilor la 1.000 lei producție.

1972 — Decembrie :

Are loc fundamentarea cifrelor de plan pe 1973. Ele prevăd un plan cu 20% mai mare decât în 1972 și cu 33% mai mare ca în 1971.

Cu o productivitate de 92.600 pe salariat și cu 52 puneri în funcțiune, planul pentru anul 1973 se anunță o veritabilă piatră de încercare.

1973 — IANUARIE :

În adunările generale ale oamenilor muncii în șantier și în ședințele comitetelor oamenilor muncii la subunități și în ședințele siliului oamenilor muncii pe trust, se desfășoară o activitate de dezbateri a angajamentelor pe anul 1973, care amintim :

- Depășirea V.P.G. planificat cu 1,3 milioane ;
- Depășirea productivității muncii planificate cu 0,2% ;
- Extinderea acordului global în proporție de 8% ;
- Reducerea cu 3 lei a cheltuielilor la 1.000 lei producție ;
- Economisirea a 53 tone metal, 350 tone ciment și 100.000 mc material lemnos, 100.000 cărămizi și 2.400 m² piatră ;
- Introducerea metodelor moderne de programare și lansare și urmărire la 5 lucrări importante ;
- Calificarea a 340 muncitori și perfecționarea a 1.000 de salariați ;
- Scurtarea termenelor de punere în funcțiune a obiectivelor de la 1 la 12 luni.

1973 — FEBRUARIE :

Atelierul de proiectare pentru informatică **PROIECT** încadrat cu specialiști și dotat cu calculatoare F.C., având acces la calculatorul Felix C 256 al Centrului de organizare și cibernetică în construcții (C.O.C.C.), fixează ca obiectiv introducerea unui sistem integrat de conducere în T. C. Ind. Constanța.

INFOPROIECT realizează prelucrarea automată a datelor primare pe calculatoarele F.C. proprii, generalizând folosirea sistemelor de prelucrare automată a datelor pe Felix 256 privind stocurile, întocmirea graficelor de întocmirea situațiilor comparative de materiale, evidențierea personalului T.E.S.A. și muncitoresc, evidențierea prestației utilajelor. Prin cele 6 programe cu denumiri poetice — **gas, Sierra, Factiv, Docec, Surveior, Samco**, întreaga activitate a trustului este înregistrată și memorată în sistemul de folosire curente sau a întocmirii fișelor de date.

Programarea, lansarea și raportarea producției se realizează prin sistemul P.L.U., care preia și utilizează o bună parte a datelor furnizate de calculator.

Prin folosirea la nivelul directorului general al trustului de **lucru de bord**, precum și prin îmbunătățirea continuă a sistemului informațional în concordanță cu extinderea producției automate a datelor, Infoproiectul trebuie să realizeze încă în cursul acestui an sistemul de conducere automatizat.

1973 — APRILIE :

Pe baza hotărârilor Plenarei din 28 februarie și a Decretului 162/2303/1971 se realizează dezvoltarea activității de proiectare, care antrenează 25% mai mulți specialiști. Se îmbunătățește activitatea de producție secundară industrială și se dublează productivitatea de mecanizare prin preluarea Stației de utilaj Constanța.

1973 — APRILIE :

Produc primele solarii proiectate și construite în fabrică de T. C. Ind. Constanța (conducător de proiectare — Buca Cornel).

Soluțiile adoptate pentru structura serelor sînt în parte originale și conduc la economii substanțiale de materiale și manoperă, fiind ușor de întreținut și exploatare.

1973 — Iunie :

Începe glisarea turnului de răcire hiperbolic, primul de pe țară.

Realizat de un colectiv format din : ing. Radu Suman, ing. Munteanu Paul și ing. Istrate Ioan, proiectul are caracter de invenție și promite economii anuale de 1.150 lei, o ridicată productivitate și un înalt grad de securitate a muncii.

Această inovație vine să completeze bogata activitate în acest domeniu în T. C. Ind. Constanța pe parcursul ultimilor peste 2 ani.

1971 :	Inovații înregistrate	7
	Economii realizate	363.000
1972 :	Inovații înregistrate	12
	Economii realizate	3.7000.000
1973 :	Semestrul I — inovații înreg.	7
	Economii antecalculat	1.980.000

1973 — Iunie :

Trustul de construcții industriale Constanța trece pe locul I între unitățile M. C. Ind. înregistrînd cele mai bune rezultate în creșterea productivității muncii, depășirea planului de producție, precum și reducerea cheltuielilor la 1.000 lei producție.

Ing. ISTRATE ION,
șeful atelierului proiectare
pentru **Informatică**

În profilul industriei noastre socialiste, „Independența” Sibiu aduce un element aparte. Nota originală este dată de faptul că întreprinderea aceasta, veche de peste 100 de ani, realizează nu mai puțin de 2.000 de unicate. Evident, o atare multitudine de mașini și aparate presupune însă în mod firesc procese tehnologice speciale și bineînțeles moderne, în baza cărora se obțin parametri competitivi pe piața externă, unde aproximativ 15—20% din produsele ei sînt desfăcute. În principal, colectivul sibian realizează linii tehnologice și mașini destinate utilării unor linii tehnologice, cum ar fi cuptoarele pentru tratamente termice, concasoare și granuloare giratorice, mașini de format, de sbătut și de sablat, echipamente pentru industria minieră și diferite tipuri de aparate pneumatice. După cum spunea tov. inginer Miron Negrilă, uzina sibiană este prezentă în mai toate industriile economiei naționale și pe mai toate șantierele de construcții ale țării.

CUPTOARE PENTRU TRATAMENTE TERMICE

Gama de cuptoare ce se construiesc în uzină este foarte mare. Se realizează aici cuptoare termice primare sau secundare cu gaz metan, cu tuburi radiante și electrice iar în anul 1973, se va realiza cuptorul de tratament termic secundar de genul agregatelor. Asimilarea unor astfel de instalații a permis eliminarea importurilor și economisirea de milioane lei valută. Primul tip, adică cuptoarele cu cameră cu tuburi radiante și vatră crenelată, poate realiza temperaturi de lucru pînă la 950° C. În aceste cuptoare pot fi realizate operații de tratament, recoacere și normalizare, precum și tratamente termice secundare, cimentare și carboniturare. Cu prioritate se recomandă acest tip de cuptoare pentru piese din oțel cu dimensiuni mari, ca: axe, arbori, osii și biele de motor. De asemenea, pot fi tratate piese mici și medii de serie, în care caz acestea se așează în coșuri sau dispozitive. Cuptoarele IRN-

IRB, destinate efectuării tuturor acestor operații, au vatra fixă crenelată și pe ea se așează piesele direct sau pe dispozitive. Combustibilul folosit este gazul metan. Tipurile de cuptoare

CONCASOARE ȘI GRANULATOARE GIRATORICE

Aceste produse sînt executate în trei tipodimensiuni: de 600, de 900 și de 1250, fiind utilizate la sfâr-

la Sibiu, colectivul de proiectanți de aici a avut și are în preocupările sale perfecționarea continuă a concasoarelor și granuloarelor giratorii. Așa se face că, în urma unor studii, s-a reușit aplicarea unui coeficient mai mare în exploatare prin introducerea unui cuplaj hidrodinamic. În această călătorie prin lumea celor două mii de produse, trebuie să amintim și de faptul că uzina livrează o gamă largă de mașini destinate turnătoriilor. Dînd viață hotărîrilor partidului, harnicul colectiv de la „Independența” Sibiu nu-și precupește eforturile pentru a realiza cu succes cincinalul în patru ani și jumătate.

PUBLICITATE TOMIS

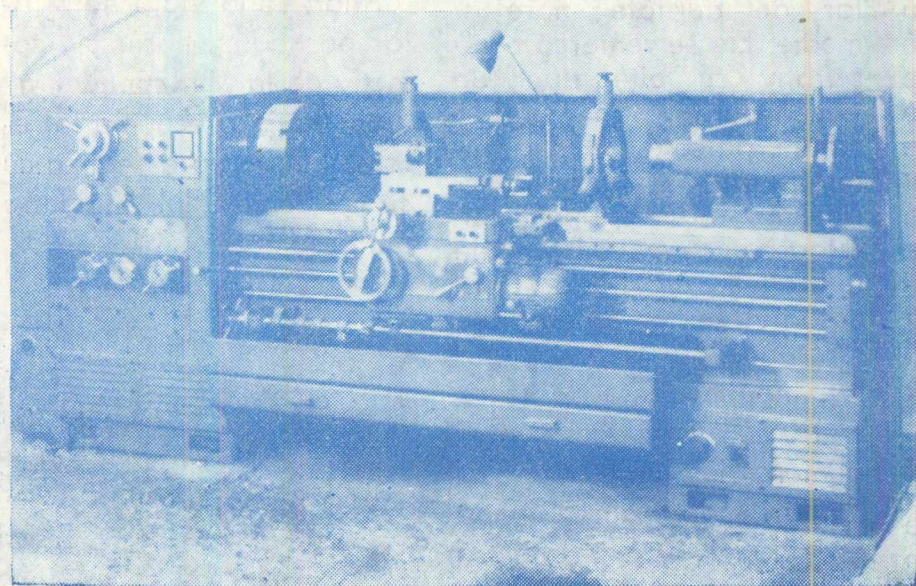
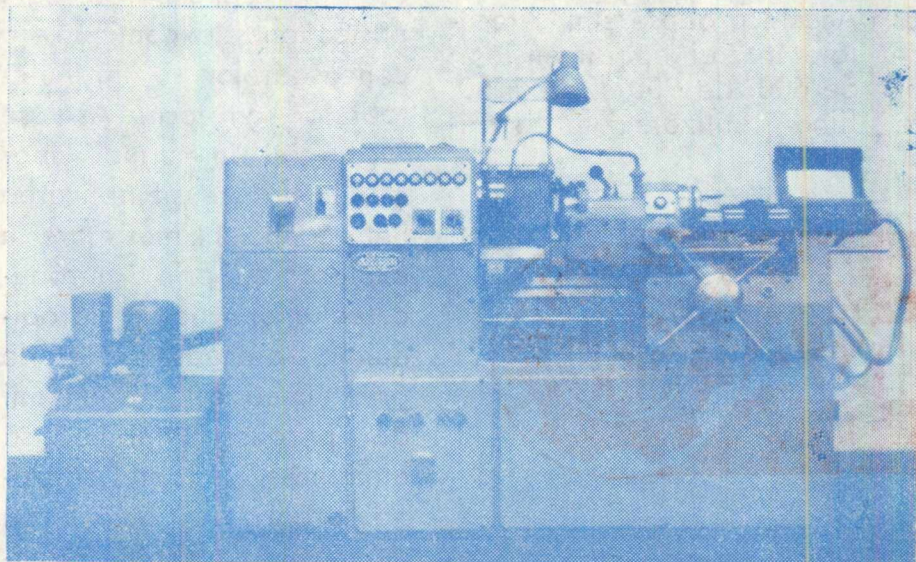
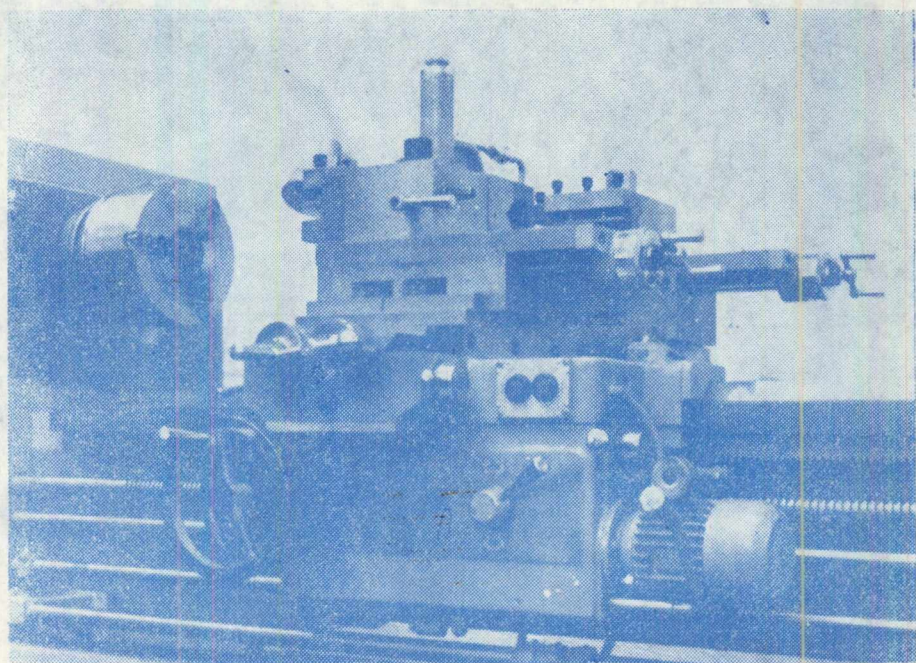

pentru tratamente termice cu cameră, electrice și cu circulație pentru revenire sînt destinate să execute tratamente termice la o temperatură cuprinsă între 200 și 650° C. Uniformitatea temperaturii în camera de lucru este asigurată de voleți reglabili, care dirijează și repartizează în mod uniform aerul cald vehiculat de ventilatorul de circulație. Reglarea, menținerea și înregistrarea temperaturii în cuptor sînt asigurate de o instalație care poate funcționa în regim manual sau automat.

marea rocilor și minereurilor de duritate mare și medie. Ele se remarcă comparativ cu alte tipuri de concasoare, prin performanțe ridicate, o uniformitate mare a granulației, precum prin forma colțuroasă și cu muchii ascuțite a granulei rezultate. Concasoarele și granuloarele giratorice pot lucra ca unități independente de sfărîmăre, cu condiția asigurării alimentării uniforme cu bulgări de dimensiunea granulației de intrare. Ca și la alte mașini realizate

UTILAJE ALIE UZINEI DE STRUNGURI ARAD

Un rol deosebit de important în dezvoltarea economiei naționale îi revine industriei constructoare de mașini-unelte — prin înzestrarea tuturor ramurilor economiei naționale —, calitatea și performanțele produselor sale influențând în mod direct producția și calitatea produselor uzinelor noastre. Una din importante unități ale industriei constructoare de mașini-unelte este **UZINA DE STRUNGURI ARAD**.

Preocupat permanent de ridicarea nivelului tehnic, de aplicarea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii actuale, colectivul uzinei arădene reușește să-și situeze produsele la nivelul celor similare fabricate în țări cu o veche tradiție industrială, acest lucru permițând înzestrarea economiei noastre cu strunguri în cantități din ce în ce mai mari și cu performanțe tehnice ridicate.

Creșterea numerică a strungurilor produse de uzinele din Arad, care a depășit cifra de 32.000 bucăți, a contribuit la reducerea importului de aceste produse și la crearea posibilităților de creștere a exportului, în prezent ponderea exportului la această uzină fiind de aproape 80% din totalul producției.

O preocupare permanentă a colectivului uzinei este lărgirea gamei de strunguri fabricate, avându-se în vedere realizarea unor mașini cu productivitate mărită, siguranța deplină în funcționare și durată mare de menținere a preciziei. De asemenea, ca urmare a studiilor tehnico-economice elaborate în uzină, s-a ajuns la concluzia că strungurile paralele $\varnothing 250$; $\varnothing 320$; $\varnothing 400$ și $\varnothing 630-800$, care se fabrică în serie, sînt diferite în ceea ce privește concepția constructivă și tehnologică, faptul constituind o încetineală în perfecționarea fabricației. Pentru a se asigura ridicarea nivelului tehnic al producției, o dată cu lărgirea gamei de strunguri paralele, actualele tipuri vor fi înlocuite cu noile familii de strunguri — din care deja a fost introdusă în fabricația de serie familia SNA 500 — unitare din punct de vedere constructiv și al concepției tehnologice, permițind o specializare înaltă și creînd condiții optime pentru o organizare științifică a procesului de fabricație. La proiectarea familiilor noi de strunguri s-a urmărit, îndeosebi, tipizarea subansamblelor și utilizarea unui număr variat de repere comune, ajungîndu-se astfel ca în cadrul unei familii de strunguri, între cele trei tipodimensiuni, 90% din repere să fie comune.

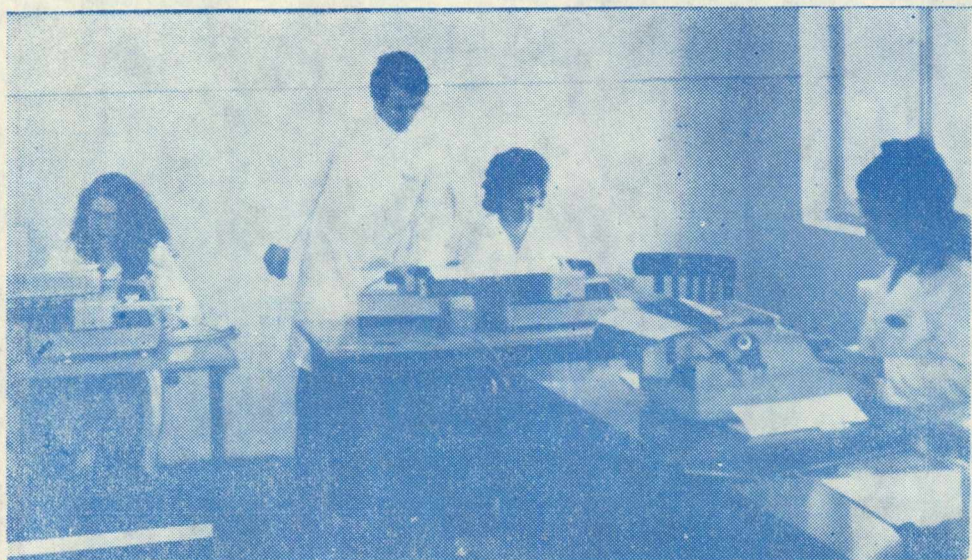
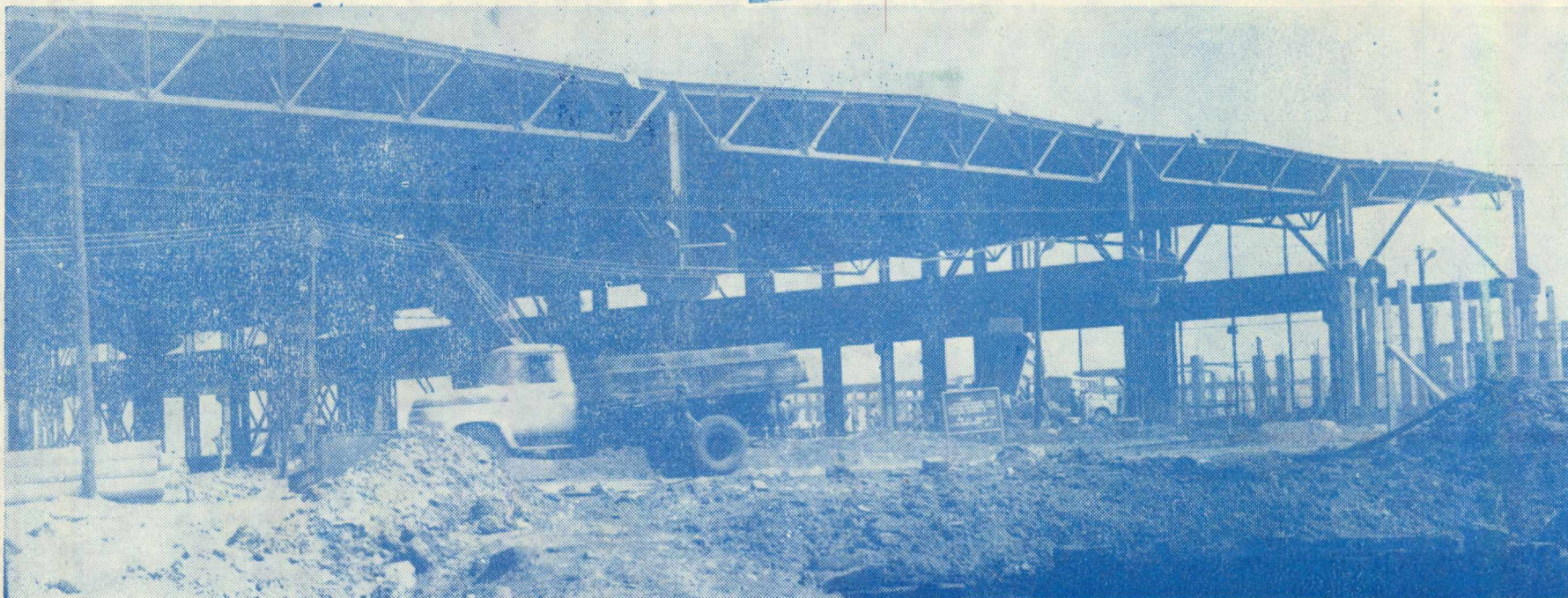
Datorită utilizării unor subansamble comune și extinderii reperelor comune, la sfîrșitul etapei de asimilare se va realiza o economie de timp la fazele de concepție și pregătire tehnologică, echivalentă cu timpul necesar asimilării unui nou produs, adică circa 2 ani la nivelul uzinei, precum și economii prin reducerea numărului de S.D.V.-uri, care, la cele 4 familii noi de strunguri, se ridică la peste 5 milioane lei. Comparînd principalii parametri tehnici ai tipurilor noi de strunguri în curs de asimilare, cu tipuri similare din R.F.G., Franța, Italia etc., se poate trage concluzia că sînt la nivelul celor mai moderne strunguri, unele caracteristici fiind chiar superioare.

Studiile tehnico-economice au fost orientate și spre micșorarea numărului organelor de uzură, urmărindu-se soluții constructiv-tehnologice care să facă să crească durabilitatea acestora. Noile familii de strunguri au în dotarea lor o gamă largă de accesorii, menite să satisfacă cele mai exigente cerințe ale beneficiarilor interni și externi. Paralel cu fabricarea strungurilor normale, uzina a trecut și la fabricarea în serie a două familii de strunguri revolver și anume strungurile cu ax orizontal și strungurile cu ax vertical. Realizările obținute de către Uzina de strunguri Arad dovedesc capacitatea colectivului de ingineri, muncitori și tehnicieni de la această uzină, de a concepe și construi mașini-unelte moderne, de precizie și cu productivitate mărită, care, depășind hotarele țării, aduc cinste și prestigiu industriei constructoare de mașini românești.

Prin rezultatele deosebite în realizarea și depășirea planului de producție, colectivul de muncă al **UZINEI DE STRUNGURI ARAD** aduce o însemnată contribuție la traducerea în viață a măsurilor menite să asigure progresul multilateral al economiei naționale, propășirea vieții întregului popor.

RADU POPESCU

PUBLICITATE TOMIS

MEMO

pe prelucrarea automată
a datelor.

1974 :

Folosirea tabloului
de bord la toate
nivelele de conducere.

1974 — IANUARIE :

Valoarea producției
globale pe an va fi cu 33%
mai mare ca în 1973
și de 2 ori mai mare
ca în anul înființării.

1975 :

Va intra în folosință
Șantierul naval
Constanța, pentru
construcția de vase
de peste 60.000 tdw.

1974 :

Sporul de producție
prevăzut în plan trebuie
obținut pe baza
productivității muncii,
care trebuie să fie cu 30%
mai mare ca în 1973.

1977 :

Va intra în folosință
Șantierul naval Brăila
la întreaga capacitate
pentru cargouri
de 4.500 tdw.

1974 :

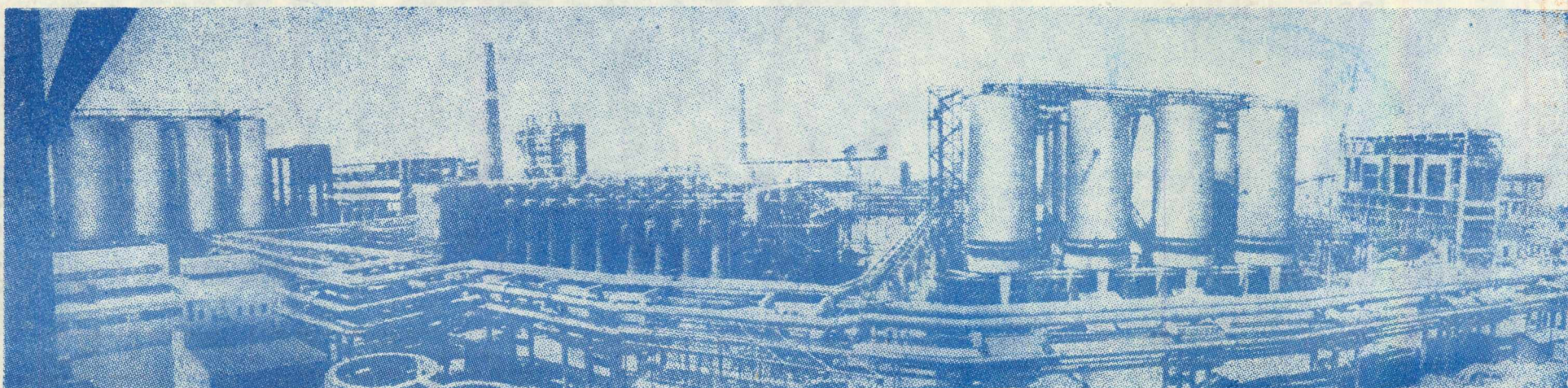
Anul conducerii
în sistem integrat.
Activitatea
de programare, lansare
și raportare se va baza

1977 :

Productivitatea muncii
pe salariat în
T. C. IND. CONSTANȚA
va fi dublată față
de anul de bază, 1971.

Uzina de alumina Tulcea — momentul punerii în funcțiune a fost devansat cu o lună.

PUBLICITATE TOMIS

DACIA 1300

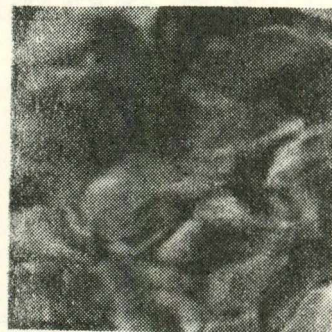
- transportă 5 persoane și bagaje de mînă;
- caroserie autoportantă, fără șasiu;
- suspensia cu arcuri eliocoidale și amortizoare telescopice hidraulice;
- capacitate cilindrică — 1289 cm³;
- putere maximă — 54 cp;
- utilizează benzină c.o. 98;
- viteza maximă 140 km/h;
- consum de combustibil 7,5 l/100 km;
- greutatea autoturismului — 920 kg;

DACIA 1300 COMBI

- autoturismul poate transporta 2 persoane și 330 kg bagaje;
- este o derivație din Dacia 1300;

PUBLICITATE TOMIS

ANGHEL
DUMBRĂVEANU

exultanță la pontus euxinus

● La răsărit de liniștea și neliniștea mea, se află marea. Ea e tărîmul meu de vis la care nu ajung niciodată. Ea are aripi cît zarea și vine mereu spre mine, ziua și noaptea, iar eu o resping mereu și o caut, o chem și-o alung, fascinat sau învins.

● A trebuit să plec și să revin, orbit de strălucirea și măreția ei tutelară, a trebuit să fug de lîngă șoldul și cîntecul ei și iar s-o caut numai în vis, de teama că voi rămîne acolo și că nervii mei vor fi torturați de o prea mare frumusețe și că voi obosi, copleșit de permanența ei, biruit de înșelătoarea chemare, de orbitoarele ei cărări pentru care totdeauna mi s-a părut că nu sînt pregătit îndeajuns.

● Am venit s-o văd în toridele zile de vară, cînd zeii vîntului rotesc mari evantaie peste împăcările ei de o clipă, și toamna, cînd rămîne singură și cînd numai păsările trec în neștiere, amețite de limpezimea incredibilă a văzduhurilor euxine și cînd țipetele acestor albe arătări ale largurilor anunță sindromul solitudinii și pustului de iarnă. Am văzut-o și-atunci cînd soarele se-nchide-n cetăți de miazănoapte și cînd peste cîmpurile ei de grele metale stăpînește ceața cea veșnic umblătoare, cu sugestii de duh exilat din alte tărîmuri. Atunci e anotimpul maximei încordări, al unui zbucium neîmpăcat al elementelor, cînd marea trimite la țarm covârșitoarele armii, cînd munți de ape sumbre și întăritate, imense clopote de plumb și de spaimă se sparg cu vuiet adînc de pereții statornici ai malurilor.

La răsărit de liniștea și neliniștea mea se află marea, tărîmul meu de vis la care nu ajung niciodată, limanul de bucurie unde sufletul meu îngeneunche, dominat de glasul spațiilor prin care trece muzica de miracol și gîndul de lumină și zbucium al lui Ovidiu și-al lui Mihai Eminescu.

(Continuare în pag. 12)

marea organică

Esență-a pămîntului, uneori prizonieră pe culmile lui, alte dăți dominîndu-i trăsăturile ca o umbră. Împletitură din oase și fragi, din pene și spori, disciplină discretă-a neantului. Ori ca un roi de albine ducînd cu sine codrii, parfumatele pericole. Amestecată cu răsuflarea caselor. Aprigă asemenea unei oboseli neclintite, unei abrupte promisiuni. Prisos de flăcări și de gesturi închise într-un deget. Mimozele înfloresc ca un sin perfect. Se-implinesc corăbiile aidoma unor celule.

peisaj

Ce suplă e respirația Mării,

curgînd ca liniștea

unui somn adînc în scoruși.

E tîrziu în lucruri,

singurătatea pămîntului s-a adunat
în ciuturi.

Nu ne mai gîndește nimeni.

Luna spală somnul oamenilor de
cuvinte.

Aripi de vîz au lebedele nopții.

CALISTRAT COSTIN

ultimul

argonaut

lui Gh. D.

Colchida de aur, tot mai departe,

corabia noastră supremă, uimirea,

în loc de rîvnitul tezaur, uitare

împarte, desigur nu asta am vrut.

Rechinii la pîndă, adîncul de cere,

puțini mai sînt încă la visle pe

marea de oase flămîndă, o, pinzele

albe, un vaier de stîncă, prelude,

Colchida de aur ne-așteaptă în gînd.

SANDA GHINEA

noaptea acquaridelor

Tu care-mi spulberi urma și visul mi-l devori,
te-am priveghiat în noaptea cu stele măcinate;
nesuferită, tandră și unică-n candori
abruptul somn iubindu-ți — cel luciu
de păcate —

Se răsfăța pămîntul în mări de acquaride
sau poate se-nălțase cu-o palmă mai spre cer,
cu-n fel de evadare din zările aride,
cu-n fel de curăție prin șpraiuri de mister.

Eu te-am vegheat în noaptea aceea de-nălțare
pîn-am căzut în mină cu-o așchie de stea
tocmai din Ursa Mică lîngă un țarm de mare,
și ți-am aprins grădina ce nu mai înflorește.

O corabie enormă e Dobrogea,
pe care galerele romane au folosit-o ponton,
atunci cînd au trecut în Tara Geților.

O corabie uriașă, acostată definitiv la marginea cîmpiei de pe malul Istrului, e Dobrogea. Catargele ei au împietrit și au devenit munții din nord.

Lina de aur care alcătuia povara ei s-a transformat în imense lanuri de grîu.

Și ori de cîte ori căutăm în adînc găsim hambarele cu amfore vechi încărcate cu provizii.

Marea ne-a dăruit nouă acest pămînt care a fost cîndva corabia argonauților.

ADRIAN BELDEANU

dă la pontul euxin

(fragment)

Am am să-ți cîștig iubirea zeiță a nisipurilor și a mării,
îmi mie fărîmă celestă pierdută la maluri, la malul Pontului Euxin,
la judecata balanțelor din anotîmp,
ești crupa unduitoare, mătăsoasă a căprioarelor lichide,
și trandafirul de sare urcîndu-se către ceață, tu ești spiritul
tezător al călătorilor Pelasgi și ești desenul galioanelor
ovite sub alge, tu ești țipătul grifonilor din criptele de calcar,
și dansul plasmelor și degetele mingierilor zgîrcite. În fiecare noapte
într-un cortegiu al umbrelor răsar căștile de aur
și regilor daci ai Dobrogei, tu Roles, și tu Dapyx, și tu Ziraxes,
lgări trîști de fum, pupile ale veșniciei noastre,
gheați lîngă arme, lîngă jerbele de stejar ale păcii.
gă sufletul neîntinat al poetului...

ne și goale, în văluri trans-
rente. Ai simțit brusc frigul
et spaime și ai grăbit pașii,
roape alergînd. Vroiai să te
braci repede și să pleci; nu
cea era plaja pe care trăi-
și într-o beție de imagini, a-
a plajă rămăsese undeva, în
i ochi și în alte simțuri, ni-
c nu se mai putea întoarce.
-ai așezat pe cearșaf, încercînd
să citești o carte; mai tîrziu
poate mai floc o baie, ți-ai
is, cine știe, mîine-poimîine
stîrnesc ploile și adio vară,
tem supuși anotîmpurilor, a-
rînem iluziilor pe care ni le
a, ai gîndit și desigur, toate
este gînduri se datorau nu
i tristeții tale, nu fuseseră
odată singur pe o plajă și
a sub un soare tîrziu și fără
tepe, acum însă reveneau din
un pat de spital, după o pe-
adă lungă sau subiectiv lun-
de zăcere, timp steril, timp
orf, timp inert, pe care-l u-
în gînd, dureros și ascuțit
o iluzie, atît de atroce, de
e ai fi vrut să scapi. Te-ai

ridicat, făcînd mișcări cu mîi-
nile, soarele bătea ceva mai
tare, ai înaintat spre mare, de
parcă ai fi vrut să măsoari dis-
tanța de la cearșaf la dig, un
perimetru fix, asemeni curții
interioare a spitalului, cu dale
cenusii, de ciment, năpădite de
iarbă, ai oscilat între a fuma o
țigară și a intra în mare, ți-ai
aprins țigara ferînd flacăra bri-
chetei cu palma, în sfîrșit ai
străpuns acele ziduri imagine-
re depășind perimetrul, mer-
gînd înapoi spre mahuna pă-
răsită într-o rină, voiai poa-
te să vezi dacă mai e
bună de ceva sau e veche, cu
lemnul ros și plin de crăpă-
turi. Abia atunci ai observat, pe
un prosop mare, cu dungi por-
tocallii și roșii, o fată brună;
te-ai bucurat, fără să știi de ce,
poate pentru că prezența ei a-
colo venea ca o surpriză negî-
du-ți singurătatea, deși ea dor-
mea cu spatele spre tine, era ter-
ribil de bronzată, avea un slip
îngust, alb, amănuntul acesta
ți se păru ca un contrast ne-

cesar ochilor tăi, ai făcut cîțiva
pași, vrînd să o privești din
față. Era foarte tînră, o ado-
lescentă, stătea cu pleoapele în-
chise dar nu dormea, căci le-a
întredeschis, simțindu-te în
preajmă, te-a privit ca printr-o
plasă de frunze, fără să se clin-
tească, apoi s-a ridicat brusc
în picioare și a alergat spre apă.
Era o imagine frumoasă așa, fu-
gînd, poate mai frumoasă decît
cealaltă, statică. Suprafața mă-
rii se încinsese, devenise de un
violet orbitor, deasupra căruia
plutea o pulbere arămie, fata
dispăruse în valuri, se vedea
doar părul ei negru, ai aruncat
țigara și ai pornit spre ea,
sub puterea unui impuls, ai în-
notat în stilul tău combinat de
craul și bras, cu picioarele bă-
tînd repede apa, lipite aproape,
iar cu mîinile dislocînd-o în a-
lonje, în felul acesta o puteai
vedea în interstițiile dintre va-
luri. Ai ajuns-o abia dincolo de
balize, ea a rîs, un rîs scurt,
băiețesc, și s-a cufundat în a-
pă, ai simțit-o trecînd sub tine,

te-ai cufundat după ea, vom
stîrni admirația peștilor, ți-ai
zis, nimfă mică, am să te prind,
dar fata aluneca cu o viteză ne-
obișnuită, încît abia te-ai putut
ține după ea. V-ați reîntîlnit
doar cînd ați ieșit la suprafață,
aproape în același timp, ea a
rîs din nou, a făcut pluta ușor
în jurul tău, după care ți-a cu-
prins ochii cu palmele pe la
spate, ca într-un joc: ghici, ci-
re e? te-a întrebant; o nimfă
mică, i-ai spus, întorcîndu-te
spre ea. Soarele îți bătea în
ochi, ați înnotat un timp alături
de-a lungul țărîmului, apoi ai
prins-o de căușul palmei și ai
tras-o încet pînă ce s-a făcut
apa mică; erai ușor obosit, un
sentiment de siguranță alunga
însă oboseala sau emoția, ca o
arteziană, sub picioarele tale
nisipul luneca furat de mișca-
rea fluidă. Ea s-a ridicat, cu
trupul strălucitor și umed, s-a
lipit de tine, înconjurîndu-ți gî-
tul cu brațele, privindu-te cu
ochii ei mari și verzi, de un
verde crud ca algele ce-i atîr-

nau pe brațe și-n păr, speriată
parcă, întrebătoare, și tu ți-ai li-
pit buzele de buzele ei cu gust
amar ca al mării. Ați stat așa,
multă vreme, îmbrățișați ca un
singur trup, iubibile, ți-a zis ea,
într-un tîrziu, ca o șoaptă, ca o
tinguire, apoi repede, unînd cu-
vîntul de mai multe ori, iubi-
tuleiubituleiubitule, ți-a zis, mai
distinct, mai tare, și-a lăsat ca-
pul pe gîtul tău și a început să
danseze, antrenîndu-te și pe ți-
ne ca și cum marea ar fi adus
din larg o melodie și aerul ar
fi fost o cupolă de sticlă și
plaja o scenă, dar și așa, în at-
mosfera ireală a țărîmului și-n
acalmia după-amiezii, erați a-
colo numai voi. Avea un nume
frumos; mă cheamă Linda-A-
linda, ți-a spus, privindu-te iar
cu ochii ei de iad verde și a
rîs înclădat de tăcerea ta, apoi
s-a desprins de tine, alergînd,
prinde-mă, ți-a strigat, v-ați
hîrjonit pe plajă pînă ce ați o-
bosit. S-a așezat pe nisip, cu pi-
cioarele întinse și mîinile lipite

REVERBERAȚII

(Urmare din pag. 9)

de-a lungul trupului, acoperă-mă cu nisip, te-a rugat și ai înghințat lângă ea, învelind-o în pulberea moale, până sub bărbie. Mai târziu ai făcut un duș, îmbrățișat sub bătaia rece a apei. Amurgul venea ca o oaste pe un câmp la sfârșitul unei bătălii; te simțai din nou apăsător și singur, v-ai așezat pe cearceaf, ea privea norii adunându-se pe cer; trecea un șir lung de păsări spre sud, se auzeau îndemnându-se cu țipete repetate. De ce ești trist? te-a întrebat, cu ochii pe cârful de păsări care se risipeau în văzduh; îți pare rău că m-ai cunoscut? a întrebat din nou; dacă regreti, consideră-mă ca pe un nor sau o pasăre, și se pare că o vezi, poți să-i spui: pasăre mică, oprește-te din zborul tău, ea e departe, o învâluie necunoscutul și tu rămii aici, pe cearșaf, până ce îți se face frig, te îmbraci și pleci spre casă. Nu voiai să-i răspunzi, tristețea era numai a ta, nu puteai s-o împarți cu nimeni, era o stare de nedefinit, dar persistentă, și fata trebuia ferită de ea, ți-era teamă că ar fi dizolvat risul ei spontan și firesc, că ar fi rupt acele liane nevăzute care vă legau. Nu sint trist, ai mințit-o, mă bucur că ai venit lângă mine, și ea te-a crezut. Am să-ți zic Robinson, a glumit, tot nu mi-ai spus cum te chemă, ești un Robinson urșuz, dar simpatic, așa că te iert, hai mai bine să plecăm de aici că ne-apucă noaptea, vom reveni să facem baie după miezul nopții, dacă vrei. Desigur că voiai, cu fata aceea te puteai simți bine, în orice fel, să te răzbuni astfel ca o întoarcere, o regăsire. La opt aveai întâlnire cu Lucian, un băiat scund, cu un păr cârlionțat, ca antracitul, de o voinicie inepuizabilă, spiriduș cîntînd la chitară, avea să vină cu Amelia, să faceți un chef de adio, așa că după ce ai luat masa la debarcader și v-ai lăsat lucrurile, ai

pornit cu Linda într-acolo. Magazinul alimentar era încă deschis și ai cumpărat o sticlă de șampanie. Era o seară cu infuzii reci de toamnă, copaci foșneau stîns, multe hoteluri și restaurante erau închise, ferestrele lor întunecate aveau o lucire stranie, sub fiolele de neon, și cele de dincolo de arbori păreau niște orbite goale, ca ochii scoși ai craniilor, ți-ai spus, tabăra era închisă și ea, nici țipenie de om, doar portarul mustăcios dormea pe un scaun, corturile filfiiuau în vînt, se vedea clădirea pe piloni a restaurantului și aproape imediat ai auzit zgomotul motocicletei lui Lucian. V-ai apropiat, era acolo, singur, fără Amelia, dansa făcînd cercuri cu motocicleta pe cimentul golit de mese și scaune al restaurantului, părea că nu vede, dansa așa cu motocicleta, fără să spună nimic, abia cînd s-a oprit ai observat că plîngea, plecase ră toate zilele și nopțile verii și el se despărțea astfel de ele. I-ai făcut cunoștință cu Linda, fata era mirată, dacă nu contrariată de scenă; uite, așa stau și eu, spînzurat de amintiri și pescuind în gol, ai gîndit. Ai scos din sacul de carton sticla de șampanie, i-ai deșurubat dopul de plastic încet, așteptînd pocnetul, dar nu avea suficientă presiune, efectul se dovedi anemic, puțină spumă se prelînse pe mîna ta. Ai băut pe rînd din sticlă, înfii fata, apoi Lucian, la urmă tu și iar la fel, „o petrecere tristă“, a zis Linda, lasă-ți motocicleta la hotel și dacă se poate și plînsul, l-ai îndemnat pe băiat. Dar el nu mai avea chef să meargă cu voi, am să mă îmbăt singur în noaptea aceasta a spus, nu vreau să vă stînjenesc, și, la despărțire, după ce pornise motorul: distrați-vă, copii, și uitați-l pe Lucian, el e băiatul cu chitara și rolul lui s-a sfîrșit. A trebuit să-l lași să plece, nu știai că murise ceva în el, ai luat-o pe fată, v-ai urcat în prima mașină, să mergem în sud, i-ai spus, aici pustiul a invadat totul, chiar și pe prietenul meu.

L-am cunoscut de curînd, cu prilejul galei constănțene a filmului Ciprian Porumbescu. A acceptat cu greutate o convorbire pentru cititorii revistei Tomis. În general, nu a acordă interviuri, este un om de o rară generozitate și modestie, în ciuda succeselor sale profesionale. Am aflat că s-a născut în Constanța, unde a copilărit, și-a început studiile și a cunoscut crîmpele de viață, oamenii de aici și destinele lor, de care nu s-a îndepărtat niciodată... A vrut să se facă marinier, să călătorească prin lume, s-o cunoască. „Pasiunea pentru arta fotografică o aveam din liceu. Mai târziu, prin 1936, cînd s-a înființat Oficiul Național de Turism, care avea și o secție cinematografică, am început să lucrez filme documentare și jurnale de actualități“. Îmi vorbește cu căldură (i se citește în priviri) despre oamenii născuți la mare. „Oamenii de la mare au un temperament deosebit, mai deschis, mai curat, ca marea însăși, ochii le sînt vii, strălucitori ca nisipurile noastre de aur“.

Încerc să conduc discuția după planul de întrebări pe care mi l-am întocmit d'înainte și nu reușesc pentru că distinsul oaspete de astăzi al revistei preferă să vorbească despre colegii săi, despre greutățile meseriei, dar și despre permanența ei vrajă seducătoare.

„Școala noastră de operatorie este foarte apreciată în lume. Cu operatori ca Sandu Intorsureanu, Nicu Stan, Costache Ciubotaru, Aurel Kostrakiewicz (cu care am colaborat la Ciprian), Nicolae Girardi, sau mai tinerii și talentații Demian și Tănase, se poate mindri orice cinematografie din lume“.

Îi spun că am văzut filme românești slabe, dar cu o imagine foarte frumoasă.

„Din păcate, imaginea nu poate salva un film. Scenariul, regia și interpretarea artistică determină calitatea operei cinematografice. Îmi dau exemplul lui Urusevski, celebrul operator sovietic, colaboratorul regretatului Kalatozov la Zboară cocorii. Celălalt film al lor, Scrisoare neexpediată, a rămas doar o demonstrație a virtuozității profesionale a lui Urusevski“.

Încet, încet, maestrul Ovidiu Gologan este „furat“ de subiectul discuției (dovadă certă a pasiunii sale pentru arta cinematografică) și, poate fără să vrea, ajunge la confesiunile pe care și le cenzurase, cu un discret și distins farmec personal, la începutul dialogului nostru. „Dragul meu, eu văd imaginea astfel: așa cum pictorul pictează cu pensula, operatorul pictează cu proiectoarele. De aceea, doresc ca fiecare cadru, chiar în condițiile dualității industrie-artă, să fie un tablou.

Imaginea unui film trebuie să cînte, să fie ca o simfonie. Instrumentele acestei orchestre de lumini sînt proiectoarele“. Citeodată îl nemulțumește modul în care se muncește la realizarea unui film. „Repin a gîndit și creat în 15 ani marele său tablou Ivan cel Groaznic. Nouă mi se cere ca în două ore să facem din fiecare cadru un tablou“.

Știind că Ovidiu Gologan a făcut filme cu cîțiva renumiți regizori, i-am cerut să-mi vorbească despre ei.

„Cu Victor Iliu am fost prieten. Era un om de solidă cultură și o deosebită pregătire profesională; în plus, i-am admirat întotdeauna modestia, cinstea, corectitudinea. Moara cu noroc este o mare reușită regizorală, a deschis noi căi de expresie cinematografică, a fost o cotitură în filmul românesc“. Îmi amintesc că în ediția românească (1961) a Istoriei

un poet al
imaginii de film :

ovidiu gologan

cinematografului mondial a lui Georges Sadoul, în capitolul România, nu apare decît un singur nume de operator: Ovidiu Gologan, considerat coautor al filmului Moara cu noroc. „Liviu Ciulei, cu care am făcut Pădurea spinzuraților, este un regizor cu o pregătire multilaterală (actor, scenograf, regizor, în teatru și film), are geniu în profesia sa, este o personalitate artistică de talie mondială. În momentul cînd Liviu Ciulei va avea un scenariu de film pe teme actuale și la cotele exigențelor sale, sînt sigur că va realiza un film de prestigiu pentru cinematografia noastră“.

„Pe Vitanidis îl apreciez ca artist pentru talentul, prospețimea și pasiunea sa, și ca om pentru ireproșabila comportare cu toți colaboratorii săi“.

Prin natura profesiei sale, de operator de actualități, Ovidiu Gologan a avut șansa să se întâlnească cu o seamă de personalități artistice, politice, științifice, care au marcat etape de esențiale mutații în cariera sa artistică. Îmi povestește emoționat și astăzi, după atîta vreme, de întîlnirea cu marele compozitor român George Enescu. Era înainte de război cînd lucra la Actualități. Îl filmase în repetiții, în concert, dar ținea mult să-l filmeze lucrînd acasă, în intimitate.

„S-a apropiat de mine și m-a întrebat: Tinere, creierul îl poți filma? Atunci n-am știut să-i răspund la întrebare, m-a văzut încurcat și, în marea lui bunătate, m-a mîngîiat încurajator. Mai simt și azi pe frunte căldura minii sale. Astăzi i-aș răspunde că se poate filma și creierul omenesc“.

A bănuț, probabil, întrebarea mea și, înainte de a o rosti, mi-a dat explicații detaliate. Aparatul de filmat poate descifra cele mai sensibile nuanțe ale sufletului omenesc cu ajutorul citorva „punți de legătură“: privirea ochilor, murmurul buzelor, mișcările abia perceptibile ale mușchilor feței. Și, dacă mă gîndesc la eroii filmelor sale, la Ghiță, Ana, Lică, din Moara cu noroc, la Apostol Bologa, Ilona, Petre, Klapka, cehul Svoboda din Pădurea spinzuraților sau la Ciprian Porumbescu, îmi dau seama cîtă dreptate are. Îl întreb, apoi, de munca sa la ultimul film. „M-am gîndit ca în Ciprian să combin toate culorile existente în țara noastră, uimitor de frumoasă! Culorile munților, ale văilor, pădurilor, ale florilor de primăvară, așa cum sînt ele în natură: nestridente, neîpătoare. Am dorit ca spectatorul să fie încîntat deopotrivă de muzică, jocul actorilor, peisaj. Împreună cu regizorul Vitanidis, am căutat ca fiecare cadru al acestui film să fie un tablou. Cînd am intrat în mănăstirea Putna și am văzut mormîntul voievozului, ne-a cuprins o mare neliniște: Vom reuși să-l arătăm pe ecran în toată monumentalitatea sa, fără a-i diminua irezistibilă forță de înfrîurire a conștiințelor umane de ieri, de azi și dintotdeauna?“.

Transcriu, în continuare, fugarele note dintr-o discuție bogată în opinii, impresii, amintiri, cu regretul că spațiul rubricii nu-mi permite să le înserez pe toate:

„Operatorul de film trebuie să realizeze mereu altceva, să găsească mereu alte soluții plastice, să fie permanent confruntat cu cele mai îndrăznețe căutări ale artei imaginii, pentru a nu cădea în manieră, rutină, meșteșug“.

„Actorii sînt, în general, nemulțumiți de unii operatori, mai ales în orele cînd aceștia fixează luminile. Ei acuză o anumită oboseală cauzată de proiectoare, de lumină. Dar fără lumină nu există viață, nu există culoare!“.

„În meseria noastră, studiul continuu și seriozitatea sînt o condiție sine qua non, iar colaborarea regizor-operator nu se poate întemeia decît pe stimă și prietenie“.

Admirabilă profesiune de credință a unui maestru al imaginii de film.

JEAN BADEA

FRUMUSEȚEA ESTE O DATORIE

...Este unul din versurile cu care, repetîndu-le în gînd, am plecat într-o seară de la un admirabil spectacol de poezie oferit de două talentate actrițe — Agatha Nicolau și Ana Mirena — ale Teatrului de dramă și comedie din Constanța.

Spectacolul este alcătuit din două recitaluri cu tematică înrudită: Hai la nouri de vînzare! — tema copilăriei — și De genul feminin — tema femeii.

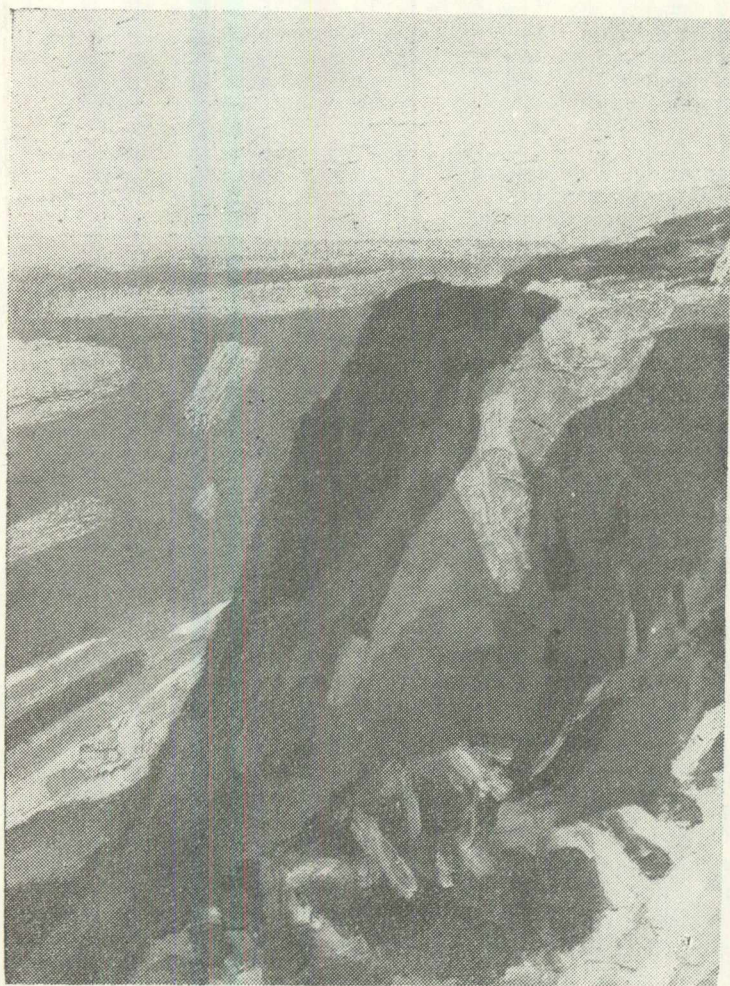
Spectacolul urmărește cu încîntare muzica versurilor, mișcările, mimica, gesturile, prin care cele două interprete scot la iveală și subliniază cu măiestrie o neabătută bogăție de „frumuseți și prețuri noi“. Pentru fiecare fragment poetic, pentru fiecare stih și, uneori, pentru fiecare cuvînt, s-a căutat, s-a încercat și s-a găsit cea mai potrivită formă de interpretare, cea mai expresivă, cea mai frumoasă: zicerea simplă, cu tonul vorbirii obișnuite, șoapta cu murmurul undelor unui izvor pe care-l simți pe undeva dar nu-l vezi, alături

strigarea puternică plină de patetism, accentul naiv și nota ironică, sublinierea bonomă și intonația plină de melancolie, izbucnirea exuberantă și pauza plină de încercătură emoțională; s-a folosit aici toată gama stilurilor interpretative: monologul și dialogul, recitativul și versul cîntat pe o melodie simplă ce izvoră parcă chiar din muzica silabelor lui. Discretul acompaniament melodic la chitară — susținut de Mircea Iani —, clinchetul clopoțelilor — în Hai la nouri de vînzare! — scenografia simplă și sugestivă, totul creează acea ambianță prielnică trăirii marelui miracol al poeziei. Da, aici se petrece un adevărat miracol. Autoarele spectacolului — pentru că realizarea le aparține integral — au selecționat din tezaurul liricii mondiale bucăți, fragmente, versuri și versete, tot ce le-a impresionat mai mult, și au căutat apoi — ca într-un mozaic — locul cel mai potrivit pentru fiecare.

În desfășurarea spectacolului, toate se contopesc într-o imagine unitară, unică în felul ei. Ascultînd, identifici, asemeni unor motive melodice într-o simfonie, ecouri din opera nu știu cărui poet. Dar aici, acestea nu-i mai aparțin. Ele au intrat, toate, în structura poemului a cărui primă parte se intitulă Hai la nouri de vînzare! iar partea a doua, De genul feminin.

Spectatorul pleacă de la recital încărcat de gînduri și emoții; gînduri despre copilărie, gînduri despre femeia prezentată în atît de multe ipostaze („ubită, soție, mamă, luptătoare, creatoare a vieții și apărătoare a ei). Toate acestea se contopesc cu bucuria că ai trăit din plin un nou miracol al poeziei: miracolul recreării ei. Agatha Nicolau și Ana Mirena demonstrează aici nu numai că frumusețea este o datorie, dar și că frumusețea este o mare, o mare și nobilă bucurie.

B. DINCĂ

• EUGEN MARGĂRIU

La malul mării

M. ANDRÉ MALRAUX LA DREI BALCONI, AVEC LE PRINCE
ET LA PRINCESSE NAPOLEON, L'EXPOSITION DU BICENTENAIRE

ECOU PARIZIAN

De curind, librăriile au fost îmbogățite cu o nouă lucrare, NAPOLEON BONAPARTE, datorită lui Gheorghe Eminescu, nepotul de frate al marelui nostru poet, Mihai Eminescu. După o muncă îndelungată de cercetări, de analiză a mobilelor uriașelor acțiuni napoleoniene și de cuprindere a lor în forme de o expresie clasică și sobră, autorul izbutește să aducă o contribuție valoroasă de cunoaștere a epocii lui Napoleon.

Cartea a apărut într-un tiraj de 62000 și a obținut un deosebit succes de librărie, fiind apreciată de marea masă a cititorilor și de oamenii de știință. Odată cu cele două volume, autorul mi-a trimis o scrisoare primită din Franța. Cred că nu se va supăra dacă voi comite indiscreția de a o publica în revista „TOMIS”, cu atât mai mult cu cât nu este vorba în ea de o chestiune intimă, ci de impresia unui francez despre cartea de mai sus. Iată scrisoarea venită din Paris:

Mon cher Colonel,

Vos deux études, historique et militaire, si aimablement dédiées, sont sous mes yeux. Je vous en remercie. Je suis très sensible à votre attention, et très heureux de voir que le peuple Roumain s'intéresse toujours à l'histoire Napoléonienne. Votre ouvrage apporte un nouveau témoignage du rayonnement des idées, du dynamisme et de la valeur militaire de Napoléon I-er. Nul mieux que vous-même, issu de la grande famille de l'illustre poète Roumain, Mihail Eminescu, ne pouvait réussir cette œuvre importante, à laquelle vous avez consacré tant de travail et de soin. Croyez bien que nous sommes, en France, très sensibles à cet hommage rendu au nom de Napoléon. Veuillez agréer, mon cher Colonel, l'expression de ma haute

sympathie.
(ss.) Napoléon
le Prince Napoléon
au

Colonel Gheorghe Eminescu

În colțul scrisorii, amicul meu, Gheorghe Eminescu, menționează: Amexez scrisoarea (în copie) primită de la prințul Napoleon, strănepot al lui Jerôme, fratele mezin al împăratului și fost rege al Westfaliei. În fotografia alăturată, reprodușă după un Paris Match, se pot vedea, de la stînga la dreapta, prințesa și prințul Napoleon. În dreapta, André Malraux, inaugurind cu ei Expoziția Bicentenarului Napoleonian.

Textul scrisorii în românește:

Scumpul meu colonel,

Cele două studii ale D-voastră, istoric și militar, sînt sub ochii mei. Vă mulțumesc. Sînt foarte simțitor la atenția D-voastră și foarte fericit de a vedea că poporul Român se interesează de istoria Napoleoniană. Opera D-voastră aduce o nouă mărturie despre scripierea ideilor, dinamismul și valoarea militară a lui Napoleon. Nimeni mai bine ca D-voastră, născut din marea familie a ilustrului poet Român, Mihail Eminescu, nu putea reuși să realizeze această operă importantă, căreia i-ați consacrat atîta muncă și grijă. Vă rog să credeți că noi, în Franța, sîntem foarte simțitori la acest omagiu adus numelui de Napoleon. Primiți, vă rog, scumpul meu Colonel, expresia înaltei mele simpatii. Prințul Napoleon
cătore
Colonelul Gheorghe Eminescu

12 iunie, 1973

GRIGORE SĂLCEANU

Un studiu despre preocupările scriitorului român Dimitrie Cantemir referitoare la limba lui maternă trebuie să aibă în vedere două direcții: una, **teoretică**, va privi poziția lui în diferitele probleme lingvistice; a doua, **aplicativă**, va exemplifica în mod curent preocupările lui scriitoricești de a îmbogăți și cultiva limba românească. În mod firesc, aceste două aspecte se vor prezenta aici sub forma unei schițe sumare și fără bibliografia referativă care este foarte bogată. Lucrarea lui Ștefan Gîlosu, **Dimitrie Cantemir, Studiu lingvistic** (1973) o cuprinde exhaustiv. O constatare este uimitoare cînd citești operele lui D. Cantemir: **precocitatea intelectuală**.

Te întrebi: ce capacitate de receptare a avut, copil fiind, ca să poată cunoaște și să se poată atașa realităților românești, chiar de cele populare ale clasei țărănești? El cunoaște totuși în profunzime obiceiurile populare, etnografia rustică și limba în graiurile ei dialectale. Este cert, copilul a avut o înclinare spre cercetarea științifică și posibilități de acumulare proprii numai geniului. Cantemir a continuat studiul istoriei, limbii și obiceiurilor poporului român. A cercetat manuscrise, cărți românești, și-a procurat din bibliotecă străine cărți despre români. A posedat instrumentele de lucru pentru preocupări lingvistice, plus intuiția filologului și literatului creator.

Ideile teoretice de ordin lingvistic le-a expus Cantemir în mod dispartat în mai toate lucrările lui, dar mai pregnant în lucrarea sa **Sacro-Sanctae Scientiae indepingile imago** (Imaginea de nedescris a științei sacro-sancte, cunoscută și sub numele de **Metafizica**), în **Divanul lumii** (1698) și în **Hronicul vechimei a romano-moldovlahilor** (1718). A fost considerat marele poliglot al vremii lui, fiind documentat tot așa de bine din bunurile spirituale ale **Orientului**, prin intermediul limbilor arabă, persană, turcă, dar și ale clasicității, prin intermediul limbilor elină și latină. A fost primul european care a făcut în mod erudit transmisii civilizației de la **Orient spre Occident**. Din limbile occidentale cunoștea: italiana, franceza, germana, plus rusa și slavona. El s-a ocupat de **originea limbilor** discutînd în această problemă teoria biblică, după legenda Turnului Babel, în confruntare cu teoria deistă, după care diversitatea limbilor popoarelor s-ar putea explica admitînd intervenția divină. Recunoaște limbii **func-**

ția ei socială, ca mijloc de comunicare a rezultatelor științifice. Discută **problema limbajului** și admite următoarele etape de dezvoltare: limbajul nearticulat, cel articulat, onomatopeic, și cel singur eficient, limbajul articulat cu sens. În lucrările scrise românește intervin adesea explicații ale numelor **topice** și **onomastice** (de ex. **Lycostomon** = gura lupului; **Molis Davia** = Moldova; **Pogonattos** = Bărbosul ș.a.) Cea mai acută problemă lingvistică a lui Cantemir este asociată de originea limbii și poporului român, într-un cuvînt este **latinitatea limbii române**. Tema este pusă în toată complexitatea: formarea ei în nordul Dunării, originea nobilă latină, continuitatea, admiterea unor influențe străine (primele cele dace), etimologia greacă a unor cuvinte. Cantemir amintește în **Descriptio Moldaviae** (Descrierea Moldovei) de cuvinte populare vorbite, dar omise în scris. Alteori dă exemple de particula-

preocupările despre limbă ale lui dimitrie cantemir

rități dialectale ale graiului moldovenesc: chiatră, hier, ghi-ne, (pentru piatră, fier, bine) rostite în graiul oral mai mult de femeile decît de bărbați. Aceste observații duc spre distincția ce făcea între **limba orală și cea literară**, cultivată prin scris. În acest context, Cantemir vorbește chiar despre **unitatea limbii românești**, ca limbă a întregului popor român, indiferent de regiunile geografice locuite de români. Recunoaște o bogăție superioară a limbii moldovenești față de cea munteană. O ultimă problemă lingvistică ce nu poate fi omisă este aceea a **literelor limbii noastre**. Limba română a folosit întîi — scrie el — **literele latine** și mai tîrziu pe cele chirilice. Aserțiunea este justă numai dacă ne referim la **limba romanică** folosită în inscripțiile scrise în latina populară. Cantemir și-a scris **Hronicul** el însuși, dar numai o parte s-a păstrat în scriere autografă, iar altă parte s-a păstrat în copia unui diac. El acuză pe copisti de neglijență în munca lor, ceea ce înseamnă că și **ortografia** era în preocupările lui lingvistice.

☆

Cantemir nu a fost lingvist de specialitate, dar nu este mai puțin adevărat, că el a ridicat probleme esențiale în legătură cu limba noastră și le-a rezolvat științific. Cultura vastă și multilaterală a lui Cantemir a contribuit la formarea simțului limbii artistice în spirit savant. Lingviștii români vorbesc despre o **adevărată reformă a limbii române** din partea scriitorului Cantemir. Dacă prin aceasta se înțelege o tendință a autorului de a se deosebi de înaintașii lui în modul de exprimare a ideilor și sentimentelor lui, atunci, într-adevăr, găsim în operele lui: **Divanul lumii**, **Istoria ieroglică** și **Hronic** o voință de a se depărta de limba și stilul lui Ureche, Miron Costin, Radu Popescu și a traducătorilor cărților bisericești. În primul rînd există o **diferențiere de ordin sintetic și tonic**. Cantemir folosește fraze lungi (perioade) cu numeroase propoziții incidentale, care în topica obișnuită se pun între

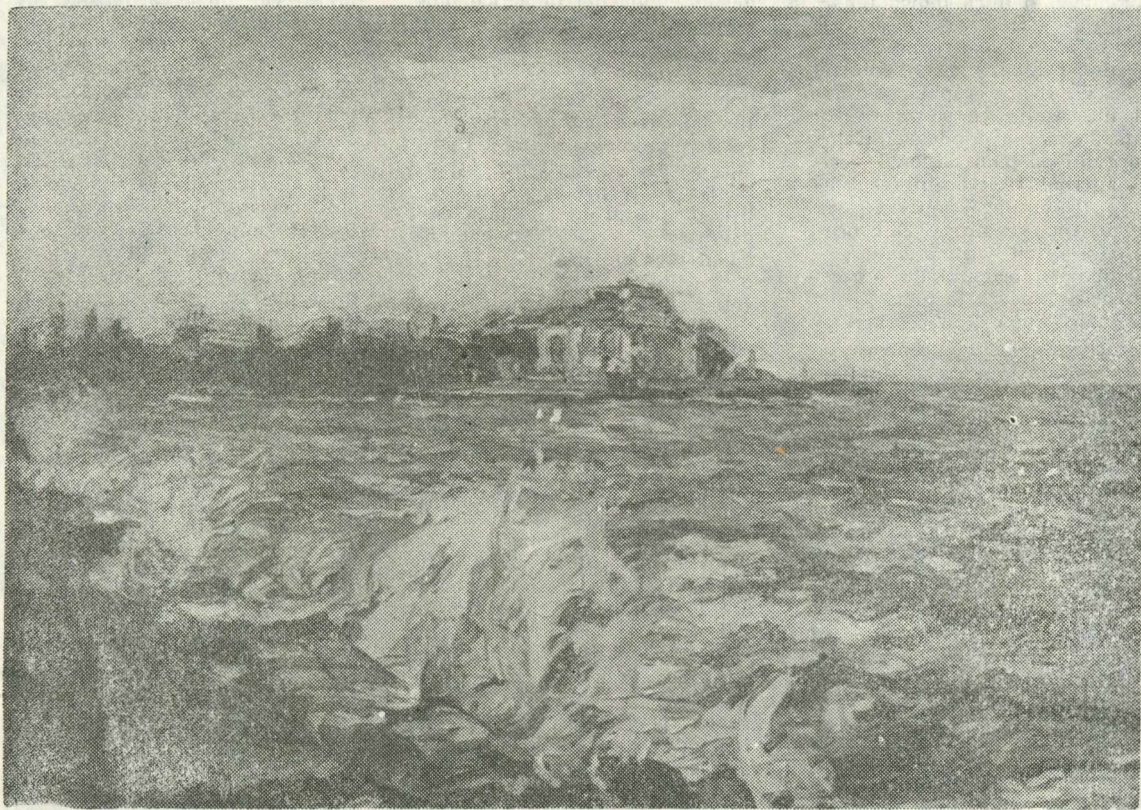
paranteze sau liniuțe, sau se desfac în propozițiuni independente. Generalizată în exprimarea lui este **dislocarea** cuvintelor: „de uscate vinele goalelor ciolane clonțul și-ar ciocăni” (= și-ar ciocăni clonțul de vinele uscate ale ciolanelor); „de s-ar cumva altuia, iară nu șie, tîmpla” (= de s-ar întîmpla cumva altuia, iară nu șie); „sufletul în gheena fără milă se, în veaci fără desăvîrșit, chinuiaște” (= sufletul se chinuiește în gheena fără milă, în veaci fără desăvîrșit). Am recurs la exemple scurte, dar de cele mai multe ori frazele sînt lungi, dislocările îndepărtate, ceea ce produce obscuritate stilistică. Această dislocare și folosirea frazei lungi sînt în limba lui Cantemir o consecință a culturii latine clasice (frază ciceroniană) — după opinia orientalistului român Lazăr Șeineanu — o imitare a topiceii limbii turcești.

O altă particularitate în limba scriitorului Cantemir este **spiritul lui inventiv de a îmbogăți limba** prin derivare (folosirea prefixelor, sufixelor lîpîte de substantive, adjective, verbe și adverbe): **cuvioaște** (cuvios), **a deavalomi** (= a amesteca, deavaloma) **crivățean** (= om din nord, crivăț), **cînștie** (= omenie, cinste) ș.a. Creează cuvinte: **cătirigie** (= vîrstă fragedă), **pizmos** (= dușmănos), **mișelos** (= sărman), **răznaște** (= renaște), **înduplecat de vivor** (aplecat) ș.a. Cultura în diverse domenii, dar mai ales cunoașterea limbilor eline, neogrecești, latine clasice, îl determină să introducă în limbă multe cuvinte străine (**neologisme**). Ele sînt așa de numeroase, încît autorul a găsit necesar să întocmească lista lor alfabetică, însoțită de explicații, ca anexă la **Istoria ieroglică**: **activitas** lăt (înie), **făcătoriiia**, **lucrarea lucrului**; **blagotrobnii** slov. milos, milostiv, duos; **catalog** el. izvod, catalog, înșămnaarea numelor...; **dialog** el. voroava carea iaste tocmită cu întrebare și răspundere ș.a.

Mai apropiat de stilul obișnuit este cînd descrie ceva, apoi cînd povestește, și mai dificil cînd exprimă cugetări (stilul sentențios). De multe ori în **Istoria ieroglică** folosește cuvinte care rimează și se succed în ritm regulat, încît observi că ai descoperit poezia în proză. Exemple: „mai cu suferire / Și mai cu cuvinire / Iaste în munți hormuroși / Codri umbroși, / În stînci pietroase / Peșteri întunecoase / Între păreți zugrăviți / Și ziduri cu iederă acoperiți / Cuvinte a face, / Decît între oameni / Carii cuvîntul adevărului / A audzi nu le place“.

Autorul a îmbrăcat în forma **poeziei populare** o cugetare. Iată și un pasaj în care Cantemir face elogiul tăcerii: „O, fericită tăcere! că totdeauna cu tăcerea ascultăm și învățăm orice ar fi de învățat și pururea din fîntina tăcerii cuvîntul înțelepciunii au izvorit. Că cine tace mult, mult gîndește și cine mult gîndește mai de multe ori ce-i mai curios nemerește...“ Stilul aici se apropie de exprimarea actuală. Reținem ca o concluzie, că scriitorul Cantemir a dat un impuls nou și original limbii române literare. În vremea lui, acest impuls n-a avut ecou, dar în secolul al XVIII-lea istoricii ardeleni i-au copiat și cunoscut opera (**Hronicul**), iar în secolul al XIX-lea, cînd s-au editat operele, limba lui a fost apreciată și chiar luată ca model de prozatorii genului istoric.

Prof. dr. docent
DAN SIMONESCU

• ION MĂTASAREANU

Cazinoul

(Urmare din pag. 3)

din Galați, ca inginer proiectant de nave, cu subiectul „Amplasarea navelor pescărești” la lucrarea de diplomă. Până prin '60 am lucrat ca inginer. Nu puteam suferi biroul. Am plecat fără să întorc capul, am venit la „Navrom”. M-am angajat ca oricare începător, am fost pescar, marinar, timonier. Am ajuns comandant de pescador. Am trecut în marina comercială. Tot de la zero am luat-o. Marinar stagiar. S-au găsit unii să zică: „este inginer, vrea un „bilet de dus”. După cum vedeți, am primit — și-o să mai primesc — multe bilete de „dus” și de „întors”. Din 1968 sint comandant de vas la „Navrom”. Deci, ca să rezumăm, de două ori am pornit de la zero, ca simplu marinar. Aveam, de ani de zile, diploma de inginer în buzunar...

Rep.: — Cum apreciați contribuția marinei comerciale la dezvoltarea economică a țării?

I.M.: — În nici două luni, 39 de oameni, cât are echipajul navei, au transportat 4000 de tone de floarea-soarelui. Să facem o socoteală pur ipotetică. Să înmulțim, așa, pentru o socoteală sumară, mult sub real, fiecare tonă cu 10 dolari. Rezultă 40.000 de dolari. Nu de mult am transportat de la Anvers 7.000 t. zahăr. Să le înmulțim tot cu zece dolari. Și încă 7.000 t. mărfuri diverse — și tot cu 10 dolari. Fac, cu totul, 180.000 de dolari. Scădem cheltuielile: hrana echipajului, combustibil etc.; tot rămân 150.000 de dolari. Împărțind la numărul echipajului, rezultă că fiecare om a adus o contribuție însemnată la dezvoltarea venitului național. Nu e așa? Cam cât costă un utilaj de gabarit mic. Dacă stăm să ne gândim ca oamenii, cred că marinarii n-ar trebui să fie priviți superficial, cum a făcut-o, din păcate, chiar scriitorul Radu Tudoran...

Rep.: — Comandant fiind, ce răspundere aveți?

I.M.: — Întii și-ntii, una pur omenescă. Răspund de 39 de vieți la care o adaug și pe a mea. Și de tot atâtea familii. Pe navă toți se uită, la greu, în ochii comandantului. Și așteaptă decizia lui. Bunurile sint recuperabile. Navele le fac oamenii. Dar sufletele, oamenii? Am să-mi continui ideea — și vă rog să fiți foarte atenți: noi sintem aici și croitori, și cizmari, și bucătari, și fete-n casă, și „circagii”, și tot ce vreți. Pentru țară. Iată: la un voiaj, am dus undeva floarea-soarelui. Dochterii de acolo au considerat că sacii, ambalajul, deci, pot fi tăiați la descărcare și aruncați. Până să ne dăm seama, au tăiat vreo sută-două. I-am oprit, ne-am pus noi pe lucru

și am recuperat 8500 de saci. Să zicem că ar costa numai un leu bucata (1) și tot fac 8500 de lei. E o economie pentru țară? Este.

Rep.: — De unde părerea unora, necunoscutori, că meseria dv. e prin excelență romantică?

I.M.: — Fiindcă sint ei înșiși romantici prin excelență! Noi, marinarii, privim lucrurile mai realist. O statistică simplă: sintem cu toții cam 3000 de navigatori, la peste 20.000.000 de locuitori. Deci raportul e de 1 la 7000. Ne cunoaștem între noi, cînd ne întîlnim la uscat, ne îmbrățișăm, ne sărim unii altora de gît. Sintem firi expansive. Avem mai toți familie și ne-o iubim cu patimă. Dar cînd stai trei sferturi din an la vapor, îți faci aici o a doua familie de care te leagă „ceva” la fel de trainic ca și singele. Poate de aceea rămîn printre noi numai îndrăgostiții de mare și de marinărie...

Rep.: — Ce i se cere unui comandant?

I.M.: — Calm. Precizie. Cunoaștere profundă a firii omenești. Luciditate.

ce reprezintă, pentru dv., marea?

Rep.: — Cum sint priviți marinarii români de către ceilalți navigatori?

I.M.: — Drept niște oameni foarte muncitori, disciplinați și curajoși.

Rep.: — Ați trăit vreo întîmplare de limită?

I.M.: — Dacă e vorba de furtuni, sint prea multe ca să mi le mai amintesc. Cu totul ieșită din comun a fost scufundarea vasului italian „Giuseppe Emilio”, la care am asistat, cu ani în urmă. Noi am salvat echipajul, le-a murit doar telegrafistul. În Marmara. A fost groaznic. Suna lugubru sirena și, de atunci, chiar dacă aș fi frînt de oboeală, cînd aud o sirenă, pe dată îmi pierd somnul...

Rep.: — Care sint serviciile meseriei?

I.M.: — Mediul veșnic umed, tranzițiile bruște de la minus 20° la plus 40°, conservele. Displăceri pe care „terestrii” nu le prea încearcă...

Rep.: — Ce înseamnă pentru dv., marea?

Victor Moldoveanu, comandantul navei „Dolj”: — Nu cred că mi-am pus vreodată întrebarea asta. Marinăria, da, știu precis ce reprezintă pentru mine. Este ceea ce mi-am dorit — nu spun: din copilărie, ci din adolescen-

ță. Fiindcă se potrivește cu temperamentul meu. Încă din liceu am făcut înot, yachting, canotaj — sporturi legate de apă, de mare...

Rep.: — V-ați făcut marinar numai pentru motive de temperament?

V.M.: — Nu. Profesia mea te pune în permanent contact cu poezia lumii ca necunoscută, ca tărîm al ineditului. Mi-au plăcut întotdeauna oamenii care fac, cu puțin, lucruri mari. Bărbații care au conștiința greutății și a efortului. A realizării, ca om, prin luptă cu greutățile.

Rep.: — Ce muzee ați văzut în străinătate?

V.M.: — Muzeul din Cairo, Piramidele, British Museum și Muzeul Marinei engleze, Greenwich Museum (unde am văzut-o pe „Gipsy Mouse” cu care a făcut ochul pămîntului nu-mi mai amintesc care solitar)... În general, acolo unde există un muzeu în orașele-port, l-am văzut...

Rep.: — Cum v-ați format ca marinar?

V.M.: — Datorită excelențelor vectori din școala navală: cpt. de rangul I Enăchescu, apoi tovarășii Pavica, Chiriac, Secară, Balaban, Bibicescu, Bălăsoiu. Profesori mari, de mare pasiune. În al doilea rînd, am avut noroc de comandanți de navă cu experiență, cu cite 15—20 de ani de meserie. Nu țineau să impună, dar prin tot ce făceau și spuneau, impuneau grozav. Un Constantin Odoabaș, Adrian Serescu, Mircea Nicolae, Octavian Pleșoiaru... Mi-au infiltrat în sînge buna tradiție marinărească. Am avut mare noroc cu ei! Azi, cînd flota e foarte „întinerită”, ne dăm seama ce rol au avut oamenii aceia în educarea noastră!

Rep.: — Cum ați ajuns comandant la 30 de ani?

V.M.: Am parcurs toată filiera. Mi-a plăcut să citesc mereu, să învăț, de pe unde am găsit am cumpărat tratate de marinărie, și în străinătate, și în țară. Mi-am dat examenele de comandant, le-am luat... Și mă bucură mult faptul că azi, cînd în port sint în mai multe posturi-cheie marinari, s-a început să se dea la nave traduceri de specialitate care înseamnă mult pentru pregătirea marinarii.

Rep.: — De cînd stăm de vorbă, ați întocmit și semnat mai multe acte. Comandantul este un om al actelor? Face navigație sau formularistică?

V.M.: — Trebuie să fie un om al actelor cînd e vorba de interesele navei. Sint situații în marinărie cînd actele bine întocmite salvează valori uriașe. Desigur nu facem hîrtogărie ci navigație, dar cînd e nevoie, întocmim și documente...

REVISTA BIBLIOTECILOR LA 25 DE ANI

În cei 25 de ani de existență, „Revista bibliotecilor” (pînă în decembrie 1965 „Călușa bibliotecarului”) a căutat să-și onoreze programul care i-a prezidat începuturile, acordînd atenție bibliotecilor din toate categoriile, arătîndu-se preocupată să înlăture deficiențe resimțite de multă vreme în activitatea acestora, să promoveze la rang de știință, cu statut propriu, o disciplină relativ nouă — biblioteconomia. Pe un teren deschis inițiativelor, revis a a înlesnit schimburi de opinii, a organizat dezbateri la care au participat colaboratori prestigioși ca Șerban Cioculescu, Dan Simonescu, George Ivașcu, Virgil Cîndea, și-a format un grup de colaboratori permanenți din toate colțurile țării.

Compartimentele activității bibliotecare au fost susținute cu egală și generoasă solitudine, revista suplinind adesea lipsa unor manuale de specialitate sau preluînd atribuțiile unui for metodic. În paginile ei, bibliotecarii au găsit indicații prețioase privind îndrumarea lecturii, activitatea de masă, conceptul și metodologia bibliografiei locale, au luat cunoștință de activitatea marilor biblioteci de peste hotare; a precizat rolul și locul bibliotecii în ansamblul instituțiilor culturale amendînd rutina sau confuzia. Cităm dintr-un număr recent: „Unul dintre prejudiciile cele mai grave este acela de a cere bibliotecilor să facă de toate, să reia sau să refacă funcțiuni ale altor instituții culturale... Activitatea celor mai multe biblioteci publice — și nu le avem în vedere doar pe cele din mediul rural — este încă destul de modestă, limitată în genere la funcțiunile tradiționale” (C. Potîngă — „Integrarea bibliotecii publice în sistemul instituțiilor culturale de masă” — nr. 2, 1973, p. 68). Depășind cadrul strict al practicii curente, revista a găzduit contribuții notabile la istoria culturii românești, cum sint cele semnate de Dan Simonescu: „Biblioteca unui umanist — M. Kogălniceanu”, Mihai Bordeianu: „Însemnările lui Asachi pe o carte”, George Baiculescu: „Dacia literară” ș.a. În orientarea revistei nu se simte încă, din păcate, un mai pronunțat spirit critic. În prezentarea lucrărilor de specialitate elaborate de biblioteci din țară și de peste hotare se resimte o atitudine ușor contemplativă, rămîinerea la suprafața lucrurilor. Redacția nu și-a precizat cu fermitate puietul

de vedere față de diversitatea formelor de elaborare a aceluiași categorii de lucrări (anuale, bibliografii de recomandare, indici de reviste etc.), recenzentii respectivi mulțumindu-se, în majoritatea cazurilor, să extragă pasaje lămuritoare din prefețe sau să fotografieze conținutul lucrărilor. Despre o carte, de pildă, în care mai ales stilul este precar iar conținutul abundă în fapte nesemnificative se afirmă: „Trebuie relevat și meritul autorului de a fi imprimat întregului text un stil plăcut, corect, care, în ciuda atîtor cifre și citate vehiculăre, transmite un conținut științific într-o lectură ușor accesibilă” (Rev. bibl., nr. 4, 1973, p. 249). Alăturăm, pentru a ne susține obiecția, pasaje din lucrarea: „Biblioteca municipală Timișoara”, apărută în 1972, la care ne-am referit: „Bogata activitate editorială din ultimii douăzeci de ani și odată cu aceasta creșterea colecțiilor într-un nomenclator tematic... au contribuit la o restructurare radicală a cărților difuzate” (p. 135); sau: „Sintem convinși că nu va trece mult timp, pînă cînd un nou și modern edificiu va lua locul celui actual. Aceasta constituie un motiv în plus de îmbărbătare în muncă a colectivului bibliotecii care va munci cu eforturi înzecite pentru transpunerea în viață a sarcinilor ce revin bibliotecii” (p. 168, s.n.).

E de așteptat ca publicația bibliotecarilor din România, a cărei longevitate constituie o garanție în plus, să manifeste mai mult spirit critic în viitor, să-și nuanțeze metodele de influențare a publicului, să contribuie la clarificarea și unificarea metodologiei lucrărilor elaborate de biblioteci, să opteze mai tranșant pentru soluțiile valoroase în practica bibliotecară. Persistă paralelisme păgubitoare în activitatea bibliotecilor din țară și din capitală; promisiunea coordonare a activității pe latura bibliografică în special — fiind încă în stadiu de deziderat. Ne aflăm în impas în ce privește formele și posibilitățile de îndrumare a activității bibliotecilor din mediul rural, provizorat care persistă de multă vreme. Nu e de datoria revistei să rezolve singură toate aceste probleme, dar ea poate favoriza un climat de dezbateri util și operativ, care să ducă la precizie, presanță și eficacitate maximă în serviciile pe care le oferă bibliotecile.

STELA LAZĂR

PERIPLU HAMBURGHEZ (II)

Se pare că hamburghezii sint mari amatori de flori. Aceasta explică existența, în apropierea orașului, a unei unități horticoale, întreprinderea Alfred Eggers, care se remarcă prin suprafața serelor și prin numărul și varietatea soiurilor de flori, în special trandafiri de Bacara, care se comercializează pe piețele orașului, beneficiul anual al întreprinderii a-jungînd la circa 80.000 mărci. De altfel la Hamburg se organizează și o expoziție internațională de flori. Ediția 1973 a expoziției I.G.A., deschisă între 27 aprilie — 5 octombrie, într-un parc imens de 56 hectare, impresionează prin numărul mare al florilor — de nivelul milioanei — al speciilor, al imbinării culorilor frumos armonizate. Vizitarea expoziției se poate face cu un trenuleț pe un traseu de 5—6 km, cu viteză de 10 km pe oră. La organizarea expoziției au participat în acest an 50 de țări.

În parcul unde se află expoziția — și în mijlocul căreia te

încintă un lac frumos — sint teatre în aer liber, jocuri de copii mici, grădini zoologice și botanice, unități comerciale etc. Este acesta un loc unde hamburghezii și oaspeții lor găsesc numeroase mijloace de distracție și odihnă. Dar cea mai impunătoare construcție de aici este tînarul Centru de Congrese, acest în funcțiune în primăvara, dat în anul. Kongresszentrum este un ansamblu de săli imense: de conferințe, de recepții, restaurante etc., legate toate direct cu un mare hotel cu 1.500 locuri și cu garaje subterane pentru 1.100 mașini. Întregul ansamblu grupează 17 săli cu un total de 10.000 locuri. Sala cea mai mare are peste 3.000 locuri. Sălile sint prevăzute cu instalații tehnice din cele mai moderne: cinematograf și televiziune, instalații pentru traducere simultană etc. Aici au loc congrese internaționale, naționale sau regionale, reuniuni ale specialiștilor din diferite domenii de activitate, conferințe, adunări diverse, concerte, gale cinematogra-

fice, spectacole de balet, parăzi ale modei, baluri, banchete, aniversări etc. Investiția a fost impresionantă dar primăria orașului contează pe o amortizare destul de rapidă, datorită interesului ce se manifestă față de marea citadelă a Hamburgului pe plan național și internațional. Acest interes apare firesc dacă reținem faptul că aici se găsește 77 consulat și oficii comerciale — Hamburgul ocupînd din acest punct de vedere locul al II-lea în lume, după New York.

Preocuparea de modernizare se poate constata pretutindeni. Am vizitat într-o dimineață două școli: o școală reală populară și un gimnaziu. Ambele instituții dispun de amfiteatre, săli de gimnastică, laboratoare de fizică, chimie, biologie, ateliere și săli de aplicații practice bine utilitate. Atenția ne-a fost reținută mai ales de o sală pentru învățarea limbilor străine, utilată cu cea mai modernă instalație pentru realizarea acestui scop. Interesant este faptul că în multe săli băncile sint dispuse în semicerc, ceea ce facilitează conlucrarea profesor-elevi, posibilitatea urmăririi programelor de teleșcoală, ca și fo-

losirea eficientă a întregii game a tehnologiei didactice moderne. Durata cursurilor este de 10 ani pentru școala populară și 3 ani pentru gimnaziu. Pentru că problemele circulației ne preocupau în mod deosebit, municipalitatea Hamburgului ne-a oferit prilejul unei vizite la prefectura de poliție, la postul de control al circulației, la serviciul de comandă al poliției și la serviciul de pompieri, care, așa cum veți vedea, are o anume legătură cu circulația.

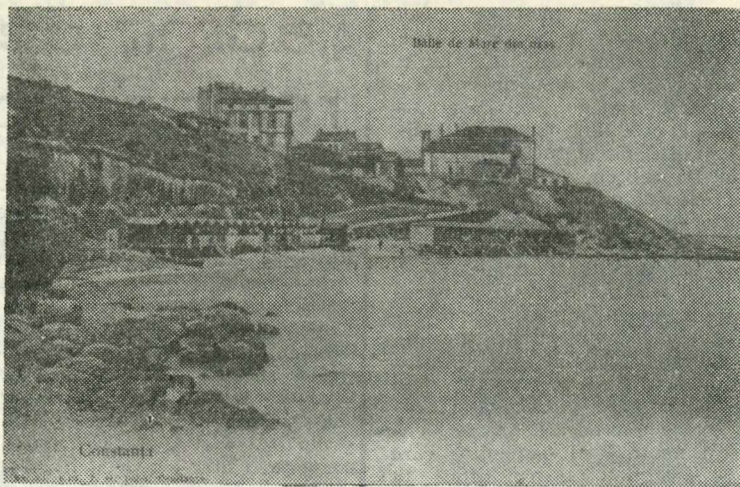
Poliția Hamburgului are 5.200 polițiști și 12.000 funcționari de criminalistică. Se observă o creștere a stării infracționale, cele mai multe delictu fiind localizate în cartierul San Paulo. În domeniul circulației, pentru controlul și dirijarea ei, pe lîngă instalațiile obișnuite, la principalele intersecții sint montate camere de luat vederi și repartizate mașini de intervenție. Fluxul circulației este urmărit permanent pe 60 de ecrane de televiziune, înregistrîndu-se și luîndu-se măsuri rapide pentru soluționarea derăglărilor circulației pe marile artere.

Serviciul de pompieri dispune de o variată serie de autospe-

ciale. Am reținut deosebit de faptul că autosalvările sint tot în dotarea pompierilor care execută rapid și intervenții la locurile unde s-au produs accidente. De pildă, în 1972, din cele 152.455 acțiuni la care au participat pompierii, 135.877 au fost operații de salvarea de la locul accidentului și transportul accidentatilor la spital. În tot timpul desfășurării bogatului program al vizității Hamburgului — din care am împărtășit cititorilor Tomisului cîteva aspecte caracteristice — am fost înconjurati de atenția și grija deosebită a gazdelor. Președintele Senatului și primul marele oraș, domnul Peter Schulz, a găsit timp să se întîlnească cu noi aproape în fiecare zi. Prefutindenii, în raioanele Hamburgului, am fost întîmpinați de primarii respectivi care, împărtășindu-ne preocupările și unele aspecte din activitatea lor, au manifestat un interes deosebit față de orașul Constanța, de litoral, de problemele turismului etc. Conducătorul delegației noastre, tovarășul Vasile Vilcu, a invitat pe președintele Senatului, senatori și alte oficialități la o seară românească, în holul hotelului Intercontinental.

Cine-ar crede azi că acum o sută de ani, plaja orașului Constanța se afla mai puțin în partea estică și mai mult în cea sud-estică, sub malul deasupra căruia străjuiește azi silueta farului nou, clădirea masivă a abatorului și blocurile semețe construite în ultimii ani.

„Pe timpul stăpînirii turcești — spune Ionescu-Dobrogeanu în monografia sa **Tomi-Constanța** —, băile de mare se făceau pe coastă, în oraș, sub cerul liber și în barăci, pe la biserica grecească, în cartierul englezesc și pe coasta de S.E.". În vremea copilăriei mele, plaja de sub dealul zis al viilor, se numea **Plaja a III-a sau Plaja Gruber** — de la numele proprietarului unei fabricuțe de bere, „Spicul”, instalată sub încă bogate bolți de viță de vie. Construcțiile portului în continuă dezvoltare au schimbat cursul curenților și au îngustat treptat fișa de nisip. În 1936, plaja a fost prărsită pentru că apa mării era aici poluată de scursurile de la abatorul de export, recent dat în funcțiune. Pe țărmul răsăritean, Constanța a avut la început o plajă modestă, amenajată în așa-numitul pe atunci **Golf al delfinilor** (1). Mai târziu, plaja aceasta se va numi **Duduia**, iar azi, aici se întinde, încă în curs de amenajare, portul de

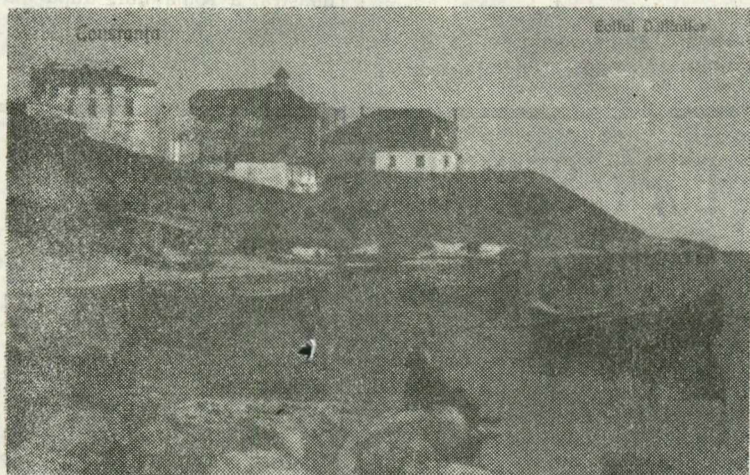
CĂLĂTORIE ÎN TIMP (II) băile de mare ale constanței

agrement **Tomis**. Două ilustrate din 1909 ne oferă o imagine a amenajărilor edilitare de pe plajă: un rînd de cabine din lemn, pe piloni și un pavilion din același material și tot pe piloni, cu scări care coborau direct în apă. Pavilionul era un fel de berărie.

Toamna, după ce... „pleziris-tii” plecau, în golf pătrundeau delfini, probabil în căutare de hrană. Se spune că unii pescari — pentru că plaja era și locul unde acostau bărcile pescărești — obișnuiau să-i vîneze; motiv probabil pentru care delfinii au evitat apropierea de țărm. Ceea ce se poate observa este aspectul dezolant al malului care stă parcă să se prăbușească în apă. De altfel, de-a lungul secolelor, o bună parte a uscatului, mai ales din țărmul de est unde se află azi portul **Tomis** și **plaja Modern**, a fost mîncată de ape și s-a prăvălit în mare cu clădiri cu tot. „V. Pârvan — ne încredințează același Ionescu-Dobrogeanu — a găsit în **baia Duduia**, la o depărtare destul de apreciabilă — urmele unor construcții vechi în prelungirea liniei țărmului, care ar fi umplut toată plaja aceea”. Iar **Ion Adam** — a cărui casă a dispărut de altfel o dată cu o astfel de prăbușire — mai patetic se gîndește chiar la soarta orașului amenințat: „Sara întîrzi de multe ori în balconul casei... Surpătura sinistră și largul mării se deschid la picioarele mele, de sub zăbranicul căzut al nopții. Într-o sară așteptam răsăritul lunii din mare... Prăbușitura de sub mal se lărgea lugubră ca o rană periculoasă deschisă în coapsa pămîntului. În așteptarea lunii, mă gîndeam cu milă la soarta orașului condamnat. Să se fi împlinit oare zilele vechiului **Tomis**?”

Dacă **Ion Adam** ar fi trăit azi — ar fi împlinit în noiembrie 98 de ani — s-ar fi încredințat — a cîta oară? — că priceperea și hărnicia omului pot stăvili forțele distrugătoare ale naturii și pot făuri adevărate minuni de trăinicie și frumusețe.

ION BĂDICĂ

unde timp de o săptămînă fusese organizată de către Ministerul Turismului o expoziție de artă culinară românească. Bineînțeles că muzica, portul românesc, preparatele culinare, vinurile au fost apreciate elogios de invitații noștri care au adresat rugămîntea organizării în **Hamburg** și a altor acțiuni de acest fel.

De altfel și nouă ni s-a oferit prilejul ca, după vizitarea întreprinderii horticoale, să urmărim, în incinta unui muzeu în aer liber, un scurt, dar frumos program al unei formații folclorice locale.

În tot timpul vizitei ne-am simțit ca între prieteni. Interesul față de țara, de poporul român, de litoral, me-a bucurat. Ne-am dat seama că politica statului nostru de înțelegere și colaborare cu toate popoarele, o politică deschisă, plină de franchețe, contribuie la creșterea prestigiului nostru în lume, la creșterea respectului și simpatiei față de conducătorul statului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**. De altfel, vizita recentă în

R.F.G. a tovarășului **Nicolae Ceaușescu** și a tovarășei **Elena Ceaușescu** confirmă în mod evident acest lucru.

În cursul vizitei noastre, autoritățile hamburgheze și-au exprimat dorința unei mai apropiate colaborări între **Hamburg** și **Constanța**. În acest sens, în ziua de 10 mai, în urma convorbirilor desfășurate la Primăria **Hamburgului**, a fost semnat un **Vermerk** (notă) privind problemele conținute ce urmează a fi abordate și soluționate pe parcursul în cadrul relațiilor dintre cele două orașe. Aceste probleme se referă la organizarea reciprocă de expoziții (de artă, de fotografie), schimburi reciproce de cărți și publicații, schimb de filme cu tematică peisagistică și culturală, schimburi de experiență, schimb de delegații de specialiști (arhitecți, profesori, juriști), de ziariști, de tineri, de echipe sportive etc., schimburi de semințe și material floricol, organizarea de expoziții de vinuri românești și săptămîni culinare.

Este plăcut să constatăți că intențiile consemnate în documentul amintit încep să se realizeze. Astfel, o echipă a Teatrului „**Fantasio**” a prezentat în

Hamburg spectacole care s-au bucurat de succes. În ultima decadă a lunii mai, după întoarcerea noastră, un delegat al Consiliului popular municipal **Constanța** a participat la Congresul european de salubritate care s-a desfășurat în una din sălile marelui Kongresszentrum. Nu de mult, am primit vizita unor ziariști din **R.F.G.** ca invitați ai Ministerului Turismului și printre ei și gazetari din **Hamburg**, dintre care domnul dr. **Günzell** Werner și soția sa, doamna **Maria Günzell**, redactori la *die Welt*, ca invitați ai tovarășului **Vasile Vilcu**. Oaspeții s-au întâlnit cu membrii delegației care vizitaseră **Hamburgul** și au avut cu ei un bogat schimb de păreri și de impresii.

Este evident că așa se metezesc căile spre o profundă și multilaterală cunoaștere reciprocă, temelia trainică a unei durabile prietenii.

ION POPPA

ERATA

Dintr-o regretabilă eroare, semnătura autorului a apărut în numărul trecut în forma **Ing. Ion Poppa**, în loc de **Ion Poppa**.

În **Arhivele de Stat din Torino** (fondul „**Lettere Principi Forestieri**”) am găsit patru scrisori ale lui **Petru Cercel**, adresate ducilor de **Savoia**. Prima scrisoare este trimisă de la **Paris** (la 16 decembrie 1579) ducelui **Emanuele Filiberto**. Celelalte trei sînt adresate succesiv ducelui **Emanuele Filiberto** (care decedase în 1580), **Carlo Emanuele I**, și sînt trimise, respectiv: la 20 martie 1581, din **Veneția**; la 23 august 1583, din **Adrianopoli**; și la 12 decembrie 1588, din **Roma**.

Se știe că, în peregrinările sale în căutarea unor protectori care să-l ajute să obțină tronul părintelui său **Pătrașcu cel Bun**, **Petru Cercel** ajunsesse, încă în 1578, la **Roma**; apoi, în anul următor, în **Franța**, de unde — la 16 decembrie 1579 — trimite o lungă și frumoasă scrisoare ducelui de **Savoia**. La acea dată, **Emanuele Filiberto** era de multă vreme cunoscut ca unul din cei mai iluștri căpitani ai vremii, deosebit de prețuit de **Carol Quintul**, bucurîndu-se de prietenia personală a regelui **Spaniei**, **Filip II**, apoi învingător — după multe alte victorii — al francezilor în bătălia de la **St. Quentin**. După pacea de la **Cateau-Cambresis** obține tronul statului „**sabaud**” (= de **Savoia**), pe care l-a ri-

trată în primul rînd de **Guarino Guarini**.

Din scrisorile pe care **Petru Cercel** le adresează ducelui de **Savoia Carlo Emanuele I**, dăm mai jos în facsimil și în traducere curentă prima scrisoare, adăugînd doar cîteva precizări de sens, indicînd echivalențe din italiana modernă.

OVIDIU DRIMBA

Ser(enissi)mo Sig(no)re

I molti flauori che V(ost)ra Altezza mi ha fatto sono ueram (en)te stati tali che oltre al hauermeli obligato in perpetuo per seruitor, mi forzano ancho a cercar ogni occasione di mantenermeli in grati², per cio nò ho uolsuto manchar³ prima, che partir d'Italia, di basciarli le mani, et assicurarla di nouo⁴ ch'io seruaro⁵ eterna memoria delli tanti oblihi de quali V(ost)ra A(ltezza) a con le infinite sue cortesie mi mi⁶ ha astretto⁷, oltre a quelle poi che qua mi ha usato il Sig(no)r suo Ambasciatore, che so⁸ state⁹ con ogni dimostrazione di Amoreuolezza⁹, et se il Sig(no)r Dio mi concedera mai occasione di poterlo far, si come spero, faro conoscer a V(ost)ra Alt(ezza) a con li effetti¹⁰, quanto

scrisori ale lui petru cercel în arhivele din torino

dicat din starea mizeră în care se găsea, mutînd capitala de la **Chambéry** la **Torino** și pornind la realizarea unei grandioase opere de reconstrucție în toate domeniile vieții civile și militare. Marele său prestigiu, european, ca om politic și ca om de arme, justifică deci recursul lui **Petru Cercel** la ajutorul său.

Dacă urmașul său, **Carlo Emanuele I**, — fiul lui **Emanuele Filiberto** și al **Margheritei de Valois** — a avut ambiții militare și politice care depășeau cu mult posibilitățile sale (luptînd contra **Franței** — la al cărei tron candidează contra lui **Henric IV**, — apoi contra lui **Filip al III-lea** al **Spaniei**, apoi participînd la **Războiul de treizeci de ani**, etc.), — în schimb el a pus bazele acelei politici externe a casei de **Savoia** care, în liniile sale esențiale, au fost urmărite consecvent pînă în epoca **Risorgimentului**. Excelent administrator și organizator al capitalei ducelui său (de-a lungul unei lungi domnii de 50 de ani), lui **Carlo Emanuele I** i se datorează marea dezvoltare urbanistică a **Torino-ului**, sau creația puternicei citadele, care a rămas un adevărat model de arhitectură militară. Om de vastă cultură, protector al scriitorilor și artiștilor, el a adus la curtea sa, printre alții, pe renumitul poet baroc, cavalerul **Marino**. În timpul domniei lui se va creă, și în arhitectură, acea originală variantă a „**barocului piemontez**”, ilus-

li sia we. ¹¹ stato ser(vi)tor et come desiderii di mostrarmeli grato¹², tra tanto¹³ supliro con pregar al Sig(no)r Dio la Prospri(tà)¹⁴ per sempre feliciss(im)a co' ogni augumento di stato¹⁵. Io partiro domane alla volta¹⁶ di **Constantinopoli** sopra una **Galera** che ha piaciuto a questa **Ser(enissi)ma Sig(n)ria**¹⁷ accomodarmi¹⁸, hauendomi prima presentato et fatte infinite cortesie et amoreuolezze¹⁹, di quanto succederà poi no' mancharo di continuo darne auiso a V(ost)ra Alt(ezza) alla quale doppo hauerli basciata co' ogni debita riuerenza le mani, prego di nouo ogni²⁰ felicità. Da **Venezia** alli 20 **Marzo** 1581.

De V(ost)ra Alt(ez)za
Affetionatiss(im)o Ser(vito)re
in Perpetuo;
il principe de valachia
Petrus Demetrius

1. — anche a cercare; 2. — (sfîrșit de frază); 3. — non ho voluto mancare; 4. — di nuovo;

5. — conserverò; 6. — (repetiție greșită); 7. — costretto, obligato; 8. — sono state fatte; 9. — sollecitudine, premura affettuosa; 10. — fatti; 11. — (intercalare greșită); 12. — (sfîrșit de frază); 13. — intanto; 14. — affinché le dia la prosperità; 15. — situazione concreta di ogni specie; 16. — per; 17. — di Venezia; 18. — ajutor-mi, mettere a mia disposizione; 19. — doni, regali; 20. — prego di nouo il Signore che le dia ogni felicità.

I molti flauori che Vra Altezza mi ha fatto sono ueram. Stati tali, che oltre al hauermeli obligato in perpetuo per seruitor, mi forzano ancho a cercar ogni occasione di mantenermeli in gratia, per cio no' ho uolsuto manchar prima che partir d'Italia, di basciarli

*Affetionatiss. Ser. in
Perpetuo.
il principe de valachia.
Petrus Demetrius*

CENACLUL „TUDOR MUȘATESCU“

Împlinirea a trei ani de la înființarea
cenacului Tudor Mușatescu este un
semn de reînnoirea vitalității și
aristat de mai multe ori, în fața
unui public numeros, la lectură aproape
exclusivă de epigrame, totdeauna
foarte bine primite de public. Unomul
e culturat de altfel, în acest cenacul,
prin toate speciile: schiță, nurelă,
fablă, madrigal, etc. Să scrie litera-
tură în are justifierea prin claritate
și simonul ei, mult mai apreciat
deci înțeparea ermetică a poeziei,
poeziei contemporane.

Israhel Boudine

BARBU ALEXANDRU EMANDI

impresii de călătorie

Un trimis din altă galaxie,
poate,
Mai ciudat decât e orice vietate,
(Mă refer la formă, mod de
comportare,
Chiar și la viteza de
deambulare),
Apăru pe Terra și, nitam-nisam,
S-a uitat prin lume, cum te uiți
pe geam...
Dar din toate cele ce-a văzut
străinul
L-a atras, firește, Omul zis
„divinul“,
Mai ales făptura, ce din vremea
veche,
Fuse hărăzită spre a-i fi
pereche,
Sau — pe scurt — femeia care,
pentru el,
Extrapăminteanul, n-avea sens
și țel.
(Evident că dînsul nu putea să
să știe
Rolul Evei dintr-o... altă
galaxie).
Totuși, naiba știe ce s-a
întîmplat,

Ce-a făcut femeia că l-a
fermecat,
Poate nu acesta-i tocmai
simțămîntul,
Dar, deocamdată, nu găsesc
cuvîntul.
Fapt e că străinul a văzut
precis,
Pe la New York, Roma,
București, Paris,
Peste tot pe unde a trecut odată,
Că femeia este foarte răsfățată:
E un fel de idol, chiar o
zeitate,
Căreia bărbații (ceilalți din
cetate)
Îi aduc ofrande și cadouri sau...
Suferă-n tăcere cînd „mijloace“
n-au.

Insolitul oaspe n-a știut,
sărmanul,
Că o zi ca asta-i una în tot
anul:
El, din întîmplare, pe pămînt
sosî
Chiar în luna treia, în a opta
zi!

GABRIEL TEODORESCU

EPIGRAME

Unui salariat cu muncă de teren
Dacă pe la dînsul treci,
Cică-i pe teren plecat.
Faptul nu-i de contestat,
Căci e pe teren... la meci.

Vacanță cu... birocrațism
Dînd și-aici de vechi năravuri,
Nu m-am îmbăiat în mare,
Ci făcui baie de abur
La... Biroul de cazare.

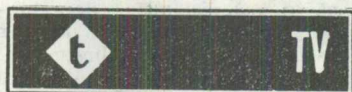
MIRCEA PAVELESCU

western

Old Shatterhand, Bătăușul bigot
Cunoscut justițiar creștin,
Mînca un metru pătrat
de-antricot
Stropit cu o damigeană de vin.
Orchestra „saloon“-ului deranja
arterele
Cu zgomotoasa ei compoziție,
Acoperind cu succes
revolverele
(„Colt“-uri de 5 mm. cu
repetiție).
— N-avem ce face, Old
Shatterhand,
Îi spuse patronul, în pragul
demenței,
Numai cu muzica asta de
jazzband
Prevăd c-o să ne pierdem
clienții.
După cum vezi, ne-au părăsit
toate fetele.

Unele au plecat la Chicago
Inundînd acolo cabaretele.
Altele la sud de Pago-Pago,
Plîngîndu-se că la noi în local
Cowboyi noștri sînt needucați
Și că miros a balebă de cal
Chiar dacă sînt foarte bine
spălați.
Mi-ar trebui, prietene, prin
urmă
Să-mi cauți o fată plină
de calităști,
De-aici de la noi sau chiar
de peste mare
Străină de astfel de sensi-
bilităști.
Atunci Old Shatterhand
a încălecat
Cutreierînd lumea în toată
goana,
Și după cinci luni s-a
prezentat
Aducînd la local pe
Fata Morgana.

Neamul nostru n-a dus lipsă
de neliniștiți și, ceea ce este
mai tulburător, cei mai mulți
dintre aceștia s-au dovedit
vizionari, nu utopiști, asumîndu-și
conștient, sau nu, difi-
cultățile prezentului lor ca să
se impace cu viitorul, adică cu
prezentul nostru și al celor ce
vin după noi. Bălcescu a fost
unul dintre aceștia. Vizionari
și nu utopiști, fiindcă nu s-au
lăsat animați de vagi conside-
rente umanitare ci, legați fatal
prin naștere și conștiință de
un popor hărăzit, s-au văzut
îndemnați să descopere, nu
să inventeze. Adică să-și pro-
iecteze încrederea în fermentul
neostoit al oamenilor care
le alcătuiau poporul aflat în
sigură descriere istorică și nu
să-și investească inteligența în
diafane construcții specula-
tive. Neliniștile lor, acordîndu-
se miraculos cu nobilele noas-
tre neliniști — nobile fiindcă nu
se istovesc niciodată — traver-
sează planuri economice și
culturale, le împrumută fiorul
desăvîșirii spre a-l purta apoi
mai departe, mereu mai plin
cu sfîntă nemulțumire.
Desigur, dacă prin puterea
lor vizionară s-au desprins de
epocă și ni s-au alăturat no-
uă, prin forma viziunii lor au
rămas tributari acelei epoci în
care au trăit; e un acord nici
atunci, nici acum perfect, ge-

neliniștitul bălcescu

nerator al condiției tragice pe
care inevitabil vizionarul și-o
asumă. Dar ceea ce s-ar cere
relevant ar fi patosul lăuntric,
sinceritatea angajării, mîndria
de a aparține unei nații cu vi-
tor pe care el, vizionarul, în-
cearcă să-l pătrundă, elemen-
te înălțătoare față de care e-
roarea formală pălește.

A fost Bălcescu un învins?
N-ar fi decît punerea noastră
în acord cu realitatea istorică,
acceptarea unui fapt evident,
anume că ridicîndu-se prin
vremi învinsul unor împreju-
rări vitrege a fost și este în-
vingător de vîrstă proprie unei
epoci. Sintem, etno-genetic, o
plămadă fierbinte de învingă-
tori și învinși și contrar unei
superficiale deducții nu pur-
tăm toga romană ci pieptarul
dacilor, dovada vizibilă a altor
trăsături moștenite de la ace-
iași, dar mai greu de recunos-
cut fiindcă țin de sufletul inef-
tabil. Icnind sub o lovitură
străină, pandurul anonim al
lui Tudor naște metafora sin-
gelui și dacă imaginea lui go-
nește astăzi cu viteza luminii
prin cine știe ce constelații, în-
versunarea lui a trecut în noi
chiar dacă nu întotdeauna i-o
resimțim suflătoare. Rana e a
lui, singele e al nostru pre-
cum e a noastră datoria de a-l
regenera perpetuu. O căpetenie
înțeleaptă, înainte de a-și în-
gropa căzuții în bătălie, îi
privește cu luare-aminte și
din gesturile lor fulgerate, din
poziția trunchiului lor năruit,
ea deslușește soarta bătăliei vi-
toare. Pe unii moartea pare
să nu-i fi neliniștit, încreme-
nirea lor pare să se prelun-
gească în energice fandări
sau spectaculoase parade, și ori-
cît ar fi ei de iremediabil de
învinși, rămîn în efectivul com-
batant, răspund prezent la ma-
rele apel al conștiințelor lup-
tătoare. Întoarcerea spre ei, la
fel ca întoarcerea spre cei vii
și învingători constituie mai
mult decît pioasa recunoștință;
înseamnă un nou prilej de eva-
luare a forțelor și de reconfor-
tare morală.
Întorcîndu-ne privirea către
Bălcescu, Camil Petrescu ne-a
reinnoit acest prilej, de a ne
socoti premisele biruștelor vi-
toare.

C. NOVAC

„admir ceea ce au realizat dobrogenii...“

L-am întîlnit pe acad. prof. A-
lexandru Graur, președintele
Societății de studii clasice din
România, la muzeul constănțean
de arheologie, unde domnia sa
a referit, în prezența unei nu-
meroase asistențe, membri ai
filialei din Constanța a Socie-
tății, despre „Soarta substanti-
velor latine imparisilabice“. L-am rugat pe eminentul sa-
vant să se adreseze, prin inter-
mediul unui scurt interviu,
cititorilor „Tom-sului“, solici-
tare la care d-a să a răspuns cu
amabilitate.

— Care sînt legăturile dumnea-
voastră cu Dobrogea?

— Ar fi multe de spus, am a-
tîtea impresii excelente despre
colțul acesta de țară, despre oa-
menii de-aici... Sînt un iubitor
pătimaș al mării, de cite ori pot
să vin vara o fac cu nespuse
plăcere. Admir ceea ce au rea-
lizat dobrogenii, admir energia
și activitatea personală a tova-
rășului Vilcu. Sînt legat de Do-
brogea și în alt chip, prin re-
lațiile de rudenie cu regretatul
Vasile Canarache. De cîțiva ani,
s-au adăugat celor de mai sus
și rațiuni de alt ordin: Insti-
tutul pedagogic m-a invitat de
citeva ori să vorbesc studen-
ților — și am răspuns cu promp-
titudine acestor invitații. Între
multe orașe ale țării, la Con-
stanța vin cu cea mai mare plă-
cere.

— Cum apreciați activitatea fi-
lialei Societății de studii cla-
sice?

— Drept bună. Termenii de
comparație îmi lipsesc; e
drept, mai există două filiale
— la Cluj și la Iași. La Cluj,
am fost o dată, în vara trecută.
La Iași — nu. Aici am fost in-
vitat la înființare. Mi se pare
foarte firesc ca activitatea filia-
lei constănțene să se axeze pe
arheologie. De fapt, scopul so-
cietății, în consecință și al filia-
lelor, este de a întruni specia-

liști din domenii felurite ale
cercetării antichității, pentru
ca aceștia să-și poată comunica
reciproc rezultatele studiilor.
Epigrafistul să comunice cu
numismatul, filologul cu arheo-
logul și așa mai departe...

— Ce părere aveți despre cer-
cetarea arheologică în Dobrogea
și despre muzeu?

— N-aș putea spune prea mul-
te. Am văzut săpături intere-
sante dar nu cunosc, nu știu,
mi-ar fi peste mînă să critic
sau să dau sfaturi. Știu însă că
activitatea arheologică e intens
sprijinită de foști elevi de-ai
mei, ca Andrei Aricescu...

— Care considerați că sînt
perspectivele cercetării ling-
vistice românești?

— În momentul de față, ling-
vistica românească e extrem de
dezvoltată. Sînt, de pildă, de o
sută de ori mai mulți specialiști
decît înainte de război, dintre
care unii de reputație mondială
(i-aș lăsa la o parte pe acade-
micieni). De pildă: Lucia Wald,
Sorin Stati, Maria Manoliu, Ma-
ria Iliescu, Paul Miclău, Marius
Sala, apoi Tohăneanu de la Ti-
mișoara (am cam menționat tot
foști elevi de-ai mei...), Mioara
Avram. Și nu i-am amintit pe
toți. Cit privește perspectivele,
mi se pare că va avea loc o
scindare pe specialități: unit
fac lingvistică tradițională și
nu cunosc metodele moderne,
alții — invers. Se ajunge la
mai multe lingvistici. Sanda
Golopenția, Emanoil Vasiliu, de
pildă, fac lingvistică — dar eu
nu mă pricep la ceea ce fac
ei. Oricum, sîntem azi cunos-
cuți în străinătate, din punctul
de vedere științific, și după
cercetările de lingvistică. Ling-
vistica e a treia specialitate a
noastră, a românilor, după ma-
tematică și medicină.

M. ALEXANDRESCU

DUPĂ SEJURUL PE LITORAL... PREDEAL!

După sejurul petrecut pe lito-
ral, unde să ne continuăm va-
canța? La munte! În ce sta-
țiune montană? PREDEAL!
Argumente sînt cel puțin de or-
dinul zecilor. Să le numim pe
cele mai „tari“:
● Longitudinea est 43°15'; lati-
tudinea nord 45°20'.

● Predeal — localitatea urbană
din România situată la cea mai
mare altitudine: 1.100 m — în
zona izvoarelor Prahovei și Ti-

mișului, la demarcația acestor
două cursuri de apă.

● Localitate turistică unică; la
NE străjuită de masivul Piatra
Mare (1.849 m), la NV de Ros-
tăvarul — virfuri de un pito-
resc înedit, cărări de munte,
drumuri turistice populate de o
floră și o faună din care nu lip-
sesc exemplare unice în Europa
și în lume.

● Clima acreditează Predealul
ca loc de odihnă sau ca punct
de plecare pentru numeroase
excursii în munții înalți. Clima
Predealului (vara între 15—25°
C) — mai plăcută ca în celelalte
stațiuni de pe Valea Prahovei,
datorită situației sale la poalele
Postăvarului și ale munților Bu-
cegi — reprezintă un factor te-
rapeutic determinînd îmbună-
tățirea compoziției singelui, a
metabolismului, în general.

● Predeal — frumuseți incom-
parabile — vechi loc de întîlni-
re tradițională în Țara Birsei,
vechi punct de vamă comer-
cială între Transilvania și Mun-
tenia.

● Vile moderne, confortabile.
● Cabane.
● Pensiuni.

● Hoteluri: „Rozmarin“, „Car-
men“, „Trei brazi“, „Căprioara“
(cu bar de noapte), „Cioplea“,
„Clăbucet“-plecare și „Clăbu-
cet“-sosire.

PREDEAL — UNA DIN CELE
MAI CAUTATE STAȚIUNI
MONTANE ROMÂNEȘTI!

M. BRATEȘ

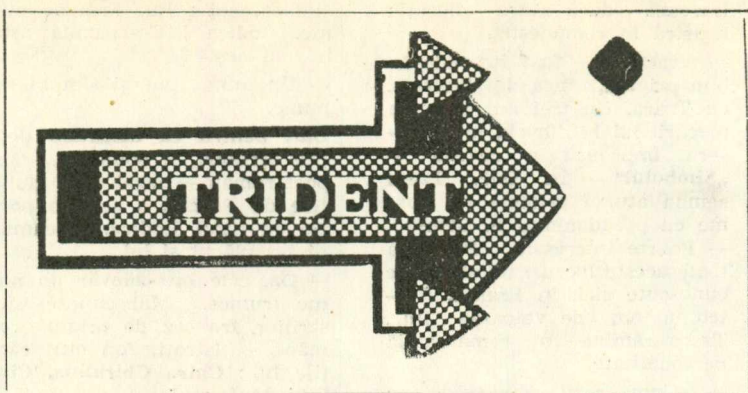

Într-un eseu despre „desălbătirea locurilor” (Steaua, nr. 13), Ioan Alexandru vorbește despre poezia nouă nu ca despre o poezie a timpului, ci a locului. El afirmă cu dreptate: „cîntecul desălbăticește un loc. Patria unui om este suma acestor locuri desălbătite prin cîntecul poezilor”. I.A. crede că poetul adevărat trăiește plenar într-un anumit loc, „locul cel mai potrivit din care el percepe universal întregul”, pe care îl desălbăticește cu cîntul său „cu sentimentul definitiv că este unde trebuie și că asta e totul”. Idee frumoasă și generoasă, dar care, prin exclusivismul lui I.A., se autoanulează din cel puțin două motive. Mai întâi, că „poezia nouă” nu poate, ca poezia a locului de care e legat cel mai mult un poet, să nu fie și o poezie a timpului. Poezia poate face abstracție de timp, dar nu se poate abstrage pe sine dintr-un anumit timp. În al doilea rînd, I.A. respingînd evazionismul, respinge, prin exces de zel, orice posibilitate pentru poezie de a „locui” într-o lume imaginară. Vorbind despre „lună”, ca motiv poetic, I.A. crede, de pildă, că abia după ce a fost călcată cu piciorul de către om a devenit un loc al poeziei. Toată poezia romantică este anulată dintr-un condei: „Nu vor reînvia niciodată imagini despre lună cum sînt cele din basme ori din mulți poeți ai lumii, care au cîntat astrul nelocuindu-l, idolatrîndu-l” (s.n.). Chiar așa? Să nu ne spună nimic versurile: „Lună tu, stăpîn-a mării, pe a lumii boltă luneci / Și gîndirilor dînd viață suferințele întuneci; / Mii pustiuri scînteiază sub lumina ta fecioară, / Și cîți codri-ascund în umbră strălucire de izvoară! / Peste cite mii de valuri stăpînirea ta străbate, / Cînd plutești pe mișcătoarea mărilor singurătate!”

TITUS VIJEU ȘI CRITICA

Oricine răsfoiește sau citește o carte, deci și Titus Vijeu, poate formula opiniei critice. Oricine așterne pe hîrtie aceste opinii și le face publice, deci și Titus Vijeu, se cheamă că are unele relații cu critica, sau, cum se spune, se ilustrează ca (să nu se ierte cacofonia) critic. Titus Vijeu a devenit ilustrator, mai recent, scriind în Astra (numărul 6) despre o carte a lui Grigore Ilisei („Năvod pentru scrumbii albastre”). Cum scrie criticul T.V.? Că G.I. „este un scriitor psihologizant, un analist al stărilor și al caracterelor”. Foarte bine. Ce mai scrie? Că se observă la G.I. „manifestarea interesului pentru tipologiile oarecum sumare și nu odată dublate de insolit” (cum ar fi putut fi aceste personaje „dublate” de neinsolit, adică de obișnuit, de firesc ș.a.m.d. rămîne în seama cititorului să mai mediteze, pentru a înțelege). Important este, ne asigură T.V., că scriitorul în cauză „denotă (!) însă o bună cunoaștere a caracterului” și că „Năvod pentru scrumbii albastre” aduce de aceea în fața cititorului o bogată recoltă (cu năvodul nu se glumește...) de mici partituri caracterologice (în traducere: de niște mici pești — texte muzicale... caracterologice), reușind să creeze un univers în care, credem (noi, majestatea noastră, cititorul), desigur, în măsura în care ne recunoaștem în el. (O „recoltă bogată” care reușește să creeze „un univers în care”... etc. — e ceva!).

Și T.V. își dezvoltă în continuare, în cel mai elegant stil posibil, analiza critică: „Preocupat mai ales de studiul vieții

de provincie, autorul desfășoară aidoma unui evantai — fulgurațiile unor existențe... Cum se pot aduna într-un evantai niște scăpărări rebele, și la mari intervale de timp și de scurtă durată, — nu prea este clar. Din păcate, este foarte clar că „fermecătoarea candoare narativă” care l-ar caracteriza pe autorul „Năvodului”, după cum afirmă în încheiere comentariul critic, nu i se poate reproșa lui T.V. însuși.

MIHAI URSACHI DESPRE URSACHI MIHAI:

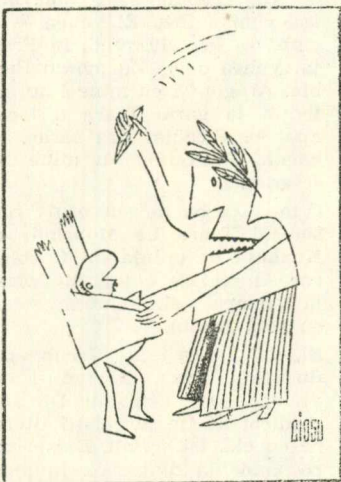
Plină de umor, de opinii optimiste ale unor autori contemporani despre soarta operei lor, este în continuare rubrica Dicționar literar autobiografic din nr. 13 al „Convorbirilor literare”. De data aceasta, Mihai Ursachi se referă la Ursachi Mihai:

— „Și mai cred că întotdeauna ceva din scrisul meu va rămîne insondabil pentru critică”.

— „Cărțile mele, apărute în tiraje mici sau mijlocii, s-au terminat repede în librării. Editurile n-au acceptat ofertele mele de reeditare, deși sînt motive de a se presupune că și ediția a doua s-ar fi cumpărat”.

Nu în favoarea acestor opinii generoase despre sine, vine o poezie publicată de M.U. tot în „Convorbiri literare”, cu un număr în urmă. Blagiană ca ton și eminesciană în conținut (aproape o parodie la „Seara pe deal”), respectiva poezie („pilaștri statonici, o, numere limpezi”) nu ne spune mai mult despre Mihai Ursachi. În afara unei „introducere” („Fără durere și înfrîntare să adăstăm/ întocmirile stelelor”) cam generală, care revine și în final, și în afara unei strofe centrale care „traduce” efectiv, într-un limbaj sec, de critic amator, celebra poezie eminesciană („Și

lui contemporane, viziunea regizorală, jocul actorilor etc. Schema ar fi, așadar, cea știută”, Dinu Săraru „mai ales în cazul textelor clasice (prin urmare scrise cu decenii în urmă)” procedează la o încadrare a lor în epocă”. Dinu Săraru se întreabă adesea: „Ce aduce nou spectacolul actual?” Tot el subliniază cu consecvență bogăția și diversitatea repertoriului teatral românesc (Viața militară, nr. 6). Și pentru toate acestea, subtilul comentator L. Ioan crede că „nota de originalitate” a lui Dinu Săraru este evidentă. Mai mult, pentru toate acestea „Dinu Săraru este unul dintre

criticii teatrale importanți pe care îi avem azi”. Din două, una. Ori comentariul lui L. Ioan este exact (adevărat) și atunci Dinu Săraru nu e nici original, nici important; ori Dinu Săraru este un critic original și important, iar comentariul lui L.I. nu reușește să ne convingă de acest lucru. Avem de ales.

O PAGINĂ DE „POEZII”

Un publicist, nu refuzat de har, se arată a fi Darie Novăceanu și în ultima pagină de „poezii” tipărită în „România literară” (19 iulie). Așa-zisele poezii sînt texte în proză, onorabile, grupate pe o temă dată. Cităm, spre a da cititorului posibilitatea să judece singur, în întregime, un astfel de text, fără a mai marca grafic „versurile”: „Și uneori cuvintele obișnuiesc să moară, se prăbușesc pe nesimțite, cad de pe dalele memoriei, își uită viața dinainte, pier în golul dintre două amintiri, se sting asemenea unor gladiatori bătrîni aplaudați în amfiteatre dar înșelați să bea cîntînd otrava pierzătoare de aspidă. Asemenea unui zidar pîndit mult prea de jos de o legendă suverană pot fi abandonate întîmplării sau aruncate în fîntîni ascunse sub arșiță pustie atunci cînd vorbește pașoșul necugetării” (punctuația ne aparține). I-am reproșa acestui text în proză bombasticismul și prețiozitatea („schelele memoriei”; „otrava pierzătoare de aspidă”), întemeierea lui pe o comparație între termeni total incompatibili (cuvintele — gladiatori bătrîni —) și, în general, incapacitatea lui de a alcătui un întreg. (Impresia de dispersie vine din folosirea unor elemente prea eterogene, care „nu se leagă” între ele: cuvinte, gladiatori, otravă, aspidă, zidar etc.). Densitatea și cursivitatea sînt remarcabile.

UN RĂSĂRIT LA MARE ÎNTR-O VERSIUNE ORIGINALĂ

Pop Simion are un sentiment de vinovăție pentru că a vorbit „astă-larnă ireverențios despre mare”, luînd apărarea munte-

lui. Acum se întoarce în genunchi și exclamă: „totuși marea! totuși soarele! totuși plaja fierbîntă”. Se întoarce, și scrisul lui se mai îmbogățește cu cîteva „figuri de stil” dintre cele cu care bieteale noastre urechi n-au mai fost obișnuite. Originale de tot, adică. Iată cîteva, pescuite din articolul „Soarele și noi” (România pitorească, nr. 6):

— „Răsare soarele deasupra Mării Negre! E fraza care povestită pe îndelete ar umple tomurile unei biblioteci”.

— Secunda în care răsare soarele „e un pisc de victorie, în care omul se recunoaște în imprevizibilă și liberă substanță. E cea mai reușită oglindă a universului...” etc. (Și pisc și oglindă... reușită...).

— Răsăritul ar fi un „spectacol sinonim cu perfecțiunea, în cît natura însăși — punîndu-l în scenă zi de zi, fără istov și în aceeași dalbă puritate — se despersonalizează, arzînd înalt și frumos pe rugurile luminii” ș.a.m.d. (perfecțiunea, ca spectacol, realizată de o natură care se despersonalizează...!).

— „Ce se petrece, așadar, în singulara clipă cînd discul luminii (o metaforă subtilă și originală...) se ivește la orizontul privirilor noastre, ieșind din ape?”, se întreabă P.S. Și răspunsul e magnific: „Se petrece că din pîntecele genunii se naște ziua. Dar nu numai atît... Se celebrează victoria luminii asupra întinericului. Zorii curg ca untdelemnul și mierea pe suprafața incendiată a apelor...” ș.a.m.d. Hotărît lucru, nimeni, dar absolut nimeni n-a mai descris ca scriitorul P.S. un răsărit la mare. De ce să ne mai deplasăm la „fața locului” cînd avem la îndemînă asemenea texte?

TEXTE

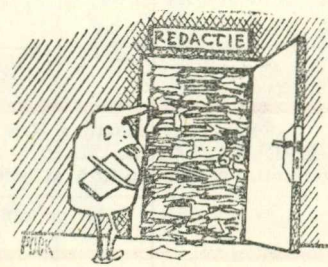
— „Momentul teatral actual, în toată lumea, după semnatarul articolului Ce facem pentru actori? (Ion Olteanu, Ateneu, nr. 6), este neîndoielnic marea strădanie ca scena să se întoarcă la uneltele sale”. Vasăzică: un moment, și teatral și actual, poate fi o mare strădanie...

— Printre uneltele scenei care fac și au făcut izbînda teatrului ar fi: gîndul „rostit cu voce tare, trup și minte exersate, care să dea viață textului în fața unei săli”. Și nu cred că ni se poate refuza plăcerea de a înțelege din această enumerare că gîndul e rostit cu voce, trup și minte, fie ele și exersate!

— După I.O. „actorii trebuie puși la locul lor, în texte și cu regizori care au ceva de spus”. Și, e limpede că locul actorilor e „în texte și cu regizori”, fie ei și dintre cei care au ceva de spus.

— Mă rog, tot după I.O. „trebuie să facem o diferență între momentele cînd ne exhibăm și cele în care îndemnăm la meditație”; ceea ce facem oricum ș.a.m.d. În același număr de revistă, cugetătorul nostru într-ale teatrului, după o astfel de demonstrație pe tărîmul publicisticii, semnează texte care, cel puțin grafic, par a-l ilustra și ca poet. Transcriem în întregime un astfel de text: „Tu, care ai trăit pe apă, care ai plîns, ai căutat și-ai tăcut pe apă, ce vei face cu apa din pumnii mei adusă să te spăl de tristețe?” — pentru a-i da dreptate lui I.O. în ipostaza de publicist-cugetător: „Să lăsăm textele goale căci prin ele nu cîștigăm nimic în afară de gol”...

LIVIU ERGAN

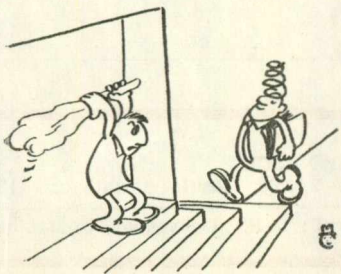
vacanțe...

Acum, într-adevăr, e liniște... Nu se aude decît plescăitul plutei pe iaz. Arenele-s pustii, gazonul crește. Într-un ștrand bucureștean se produce o mică minune: îi înfrîngem pe maghiari la polo, într-o competiție semi-amicală. E un semn, dar nu e chiar o performanță. Dinu și Dobrin cîcă transpiră din greu la Poiana Brașovului. Vacanță... Toată lumea e tîhnită, optimistă și just repartizată prin divizii. O, dulce an fără retrogradări, o vară fără deziluzii! Campionul muștelor europene, Constantin Gruiescu, se bate cu tîunii de pe plaja Sulinei. Of, ce sîcitori bondari în raiul de la gurile Dunării! Dar e liniște. Pe Siutghiol alunecă vole cu nume de femei exotice. Nimeni nu le cheamă la start, nici un vînt nu le arcuiește catargele. Barem regata vîslașilor de pe Snagov a fost un simulacru de concurs. Am cîștigat mai tot, fiindcă e vacanță și wickingii stau tolăniți la soare. La Lucerna alte trei lucruri românești valsează „academic”, în poziții onorabile. Nu, nu am fost noi mari niciodată la canotaj academic. De n-ar

fi decît asta baiul... Uf, ce căldură! Sorții ne anunță vizita unor echipe din burniță. Nu s-ar putea spune că știm mai multe despre loturile acelea din Belfast decît despre Chimia din Rîmnicea Vilcea. Oricum, gîndul că Gojgaru va bate cornere din marginea cerului polar ne mai răcorește parcă șira spinării.

Dar acum e cald și liniște. Valuri de mare și curcubeie. O tînră înotătoare din R.D.G., Kornelia Euder, o deposează pe Shane Gould (fetița cu cangurul) de cele mai scumpe medalii ale ei. Cangurul de catifea plînge acum. Dar aproape de Oceania. Pe nesimțite, prin arșiță și chiot estival, a poposit la București echipa de tenis a Noii Zeelande. Cum, au și venit? Nimeni nu i-a observat. Poate că așa trebuie să fie, neclintire în frunze și calm în sufletele noastre. E vacanță, liniște și bine...

Cu mult timp în urmă, având ocazia de a cerceta — parțial — arhiva unei publicații literare franceze, „Les Cahiers du Mois” (1924—1927), păstrată în colecțiile întemeietorului ei, dr. André Berge, am întâlnit un număr de... scriitori amicale semnate de Ph. Soupault către directorul revistei.

Am descoperit atunci și o scrisoare Tzara, care făcea posibilă o mai concretă situație a poetului în mediile literare franceze; materialul, însoțit de documentul inedit, fiind comunicat revistei „Tomis”. Prezența, pe de altă parte, a numelui lui Philippe Soupault în „Contemporanul” lui Vinea, ne-a făcut să nu evităm prilejul care s-a ivit, de a-i pune scriitorului francez câteva întrebări, legate de scriitori români pe care i-a cunoscut cindva.

☆

Domnul Philippe Soupault e anunțat de sosirea oaspetelui. Exact peste două minute coboară, ne spunem bună ziua și mă invită în salonul hotelului în care locuiește.

— De fapt, vă știu, îi spun d-lui Soupault. V-am urmărit la Televiziunea română într-un film despre Marcel Proust.

— A, da? S-a dat asta în România?

— S-a dat, și nu numai atât. Prin intermediul televiziunii aflăm destule lucruri despre literatura franceză mai veche sau mai nouă. Filmul Marcel Proust a fost o revelație — comentat cu vervă și... cu aplomb de către un scriitor român, altminteri extrem de familiarizat cu literatura franceză, tălmăcitor în românește al lui Villon și Jarry...

— E cunoscut Proust în România — mă întrebă dl. Soupault — a fost tradus?

Proust a fost într-adevăr cunoscut, chiar înainte de a fi fost tradus. Literatura franceză se bucură — la noi — de privilegiul de a fi citită, în original, de către o mare categorie de cititori. Astăzi, Proust a fost repărit într-o colecție de masă; s-ar putea reconstitui și un istoric al exegezelor proustiene.

— A, da! Într-adevăr, pot să-mi dau seama de asta după prietenii români pe care i-am cunoscut. Mi-am dat seama că românii sînt și foarte pene-tranți și extrem de inteligenți. Am cunoscut doi români, cu adevărat celebri: Tristan Tzara și Eugen Ionescu.

Mi se pare c-ați vrea să discutăm despre suprarealism?

— Nu tocmai! Discuțiile despre suprarealism pot fi inepuizabile, mereu se caută niște pârîni ai suprarealismului; dacă acceptați, deci, nu despre su-

prarealism, ci despre cei cîțiva scriitori români pe care i-ați cunoscut și, poate, despre câteva chestiuni legate de... suprarealism.

— De acord.

— Mă aflu la dvs., d-le Soupault, mai ales din pricina unui autograf, descoperit — din întâmplare — în arhiva scriitorului Ion Vinea. Este vorba de o dedicație a dvs. pe revista „Les Cahiers du Mois”, din 1924, a d-rului André Berge, numărul în care ați publicat romanul *Le bar de l'amour*. Dacă îmi amintesc, dedicația suna cam astfel: „Très amicalement à Jean Vinea”. Vă amintiți în ce împrejurări l-ați cunoscut pe Vinea, cînd i-ați dat acest exemplar de revistă cu dedicație?

— Da, desigur! L-am cunoscut foarte bine pe Vinea acum 50 de ani, aici, la Paris. Știu că i-am dat dedicația, și cred că l-am cunoscut chiar la André, la redacția revistei, cred?! Mi-l amintesc bine, era un bărbat frumos, foarte inteligent, vorbea perfect franțuzește și... foarte la curent cu literatura franceză. Era foarte pasionat de poezie... curios de tot ce se întâmpla.

— Era el însuși poet, iar curiozitatea ținea la el, probabil, și de profesiunea lui de gazetar, pe care a practicat-o cu mare pasiune.

— Cred că avea toate calitățile pentru asta, și mai cred că ceea ce făcea el, trebuie să fi fost foarte interesant, apoi, în anii grei pe care i-a trăit România, în perioada fascismului...

— L-ați întâlnit, poate, d-le Soupault și la vreuna din întrunirile grupării suprarealiste. Vinea venea în Franța, îl frecventa pe Brăncuși, erau prieteni. El notează undeva, din memorie, despre una din aceste întruniri, care avuseseră loc la locuința lui Tzara, «pe un ou-cui din Montmartre», notează el, și citează și prezența dvs. Era vorba de o ruptură a grupării, cei de stînga se rupeau de suprarealism, Aragon...

— Ah, da! Dar au fost multe rupturi... Poate, desigur, dar de cunoscut l-am cunoscut mai devreme. Faptul că era prieten cu Tzara explică de ce l-am cunoscut bine. Venea la întrunirile noastre. (Dl. Soupault mă

întreabă dacă notez discuția noastră în românește).

— Vinea a fost într-adevăr bun prieten, încă din tinerețe, cu Tzara. Cu trei ani înaintea plecării lui la Zürich, întemeia-seră împreună o revistă — „Simbolul” — în 1912. Tzara semna atunci primele lui poeme cu pseudonimul S. Samyro. — Foarte interesant. Păcat că toate aceste lucruri nu sînt bine cunoscute aici, în Franța. Pentru un om de valoarea lui... Tzara rămîne o remarcabilă personalitate.

— Cum l-ați cunoscut pe Tzara?

— Comunicam cu el, eram în corespondență.

Aragon preciza într-un interviu de acum cîțiva ani („Maga-

sine litt”) că el, Aragon, dvs. și cu André Bréton, l-ați chemat pe Tzara la Paris?

— Nu. Trebuie spus adevărul așa cum a fost. El venea — acum — în 1919, cred, în Franța. Venea de la Zürich cu Picabia. Aragon și cu mine i-am așteptat la gară. Tzara a locuit apoi la Picabia. Era sărac. Aragon, Bréton și cu mine fuseserăm...

(Vine vorba de succesul piesei lui Tzara *Le Mouchoir de Nuages*; de opinia lui Cocteau, care apreciasse entuziast piesa, la vremea ei, în contradicție cu Max Jacob).

Ei, da, Tzara cu Jacob erau dușmani. Tzara la rîndu-i era violent. Dar asta nu l-a împiedicat să fie în relații literare cu el... Își scriau. Există corespondența dintre ei. În piesa lui Tzara am jucat și eu. Noi eram și actori, jucam și teatru.

— Ionescu amintește acum de el, de altfel mereu îl pomeneste, de unde deduc că Parisul literar mai stă sub semnul ultimului mare eveniment, primirea lui Ionescu la Academia Franceză — da, la Ionescu am fost în sală la primire, e lăcomnic dl. Soupault, și zîmbește. El a fost profesor în România?

— Da, dar a și scris. A lăsat o plăchetă de versuri: *Elegii pentru ființe mici*. Scria foiletoane critice la unele publicații literare, de un neconformism critic puțin obișnuit. Volumul său de studii critice se intitulă *Nu!*

— Ionescu, da, este el însuși un personaj. Am cunoscut-o pe

Rodica, soția lui. Frumos nume. Rodica?! Ce seamănă asta în românește?

— Un nume, pur și simplu un nume.

Dar, pentru că discutăm despre scriitori, îi spun că... un poet român — legat prin multe fire de Franța, a scris o poezie cu titlul Rodica. Înseamnă că i-a plăcut și lui.

— Da, este într-adevăr un nume frumos. Mai cunosc un scriitor francez de origine română — Istrati. Am citit cărțile lui: *Chira Chiralima*, *Ciulinii Bărăganului*...

— D-le Soupault, cunoașteți poate una din publicațiile românești fondate de Vinea — „Contemporanul”. O primeați, pentru că scria adeseori despre dvs.?

— Cum să nu! Cunosco revista, o primeam. Eram la curent cu asemenea lucruri. Cum însă nu mai am o bibliotecă... *) În sfîrșit, e și bine, e și rău...

— „Contemporanul” se dovedise o revistă extrem de receptivă la mișcarea literară modernă europeană, în mod particular la cea franceză. În rubricile ei de note, ecouri, numele dvs. apărea frecvent, fie că era vorba de prezența dvs. în paginile revistelor „Les Feuilles libres”, „Les Cahiers du Mois”, etc., fie de apariția unora dintre cărțile dvs., așadar înainte de a fi fost traduse la noi s-a și vorbit despre ele. De exemplu: *Le bar de l'amour*, sau după apariția la Grasset, în 1926, a romanului *En joue*, acestuia i s-a făcut chiar o recenzie. Cred că ele i se datorau chiar lui Vinea.

(Dl. Soupault ascultă interesat și lasă să-i scape o ușoară expresie de încîntare).

— Nu mă surprinde, știu că Vinea era la curent cu literatura franceză. Eu îi trimiteam cărțile. Era inteligent și penetrant — repetă —, de altfel ca toți românii pe care i-am cunoscut.

— Într-altă ordine de idei, am auzit odată, întîmplător, într-o discuție despre film la T.V.R., vorbindu-se despre influența romanului de după 1920 asupra filmului. Era citat, în acest sens, *Le bar de l'amour*. Credeți că ar fi putut influența realmente, cartea dvs., cinematografia?

— Nu știu!?

(Ridică din umeri, dar admite ipoteza și încearcă să-i dea o explicație).

— Stilul cărții, ritmul ei accelerat, magia imaginilor, construcția... ar fi putut influența... (Mă întrebă subit de Vinea, despre destinul lui scriitoricesc).

— Știți poate că Ion Vinea a mai întreținut relații literare și cu alți scriitori francezi: René Crevel, Jean Plot, Louis Martin-Chauffier... Aceștia făceau parte din cercurile frecventate de dvs.? Aveați oarecari afinități cu ei?

— Da, ne cunoșteam bine. Crevel făcea parte, era foarte aproape de noi. Pe Louis Martin-Chauffier l-ați putea chiar vedea acum.

— Ați mai cunoscut, desigur, alți doi poeți români: Ilarie Voronca și B. Fondane. Cum socotiți că s-au integrat ei poeziei franceze dintre cele două războaie?

— Pe Voronca? Am „asistat” la sinuciderea lui. Am trăit momentul acela îngrozitor. Era director la radio. I-am reproșat atunci că nu se ține de treabă. Dar am simțit însă că era disperat. Nu știu de ce?! Poate o chestiune sentimentală. Își iubea însă profesiunea. A avut o depresiune nervoasă, cred. Și pe Fondane l-am cunoscut. Nu mai trăiește?

— ?!

(Relatez sumar tragicul sfîrșit al lui Fondane — Fundoianu).

— Ah! Nu știam. Știu că soția sau sora lui se ocupă serios de opera sa. Toți aceștia, Tzara, Voronca, Ionescu, și-au păstrat originea lor, rădăcinile românești. Ionescu este astăzi o personalitate. El însuși e un personaj — repetă. Pompidou i-a cerut să scrie o piesă pentru Elisée.

— O ultimă întrebare, tot de istorie literară modernă, dar în afara interesului meu... strict:

— Dvs., d-le Soupault, l-ați prefăcut cindva — inițial aș zice — pe Lautréamont în ediția *Poètes d'Aujourd'hui*-Seghers...

— Da, Lautréamont a fost considerat nebun. Eu i-am descoperit poemele, i le-am arătat lui Bréton și lui Aragon. Le-am descoperit din întâmplare, într-o librărie de pe bulevardul Raspail. Le-am citit. I-am dat exemplarul lui Gide, care era un critic dintre cei mai lucizi. Gide a spus apoi că noi i-am dat lui Lautréamont adevărata dimensiune.

CONSTANDINA BREZU

*) Se referă, probabil, la pierderea bibliotecii în anii celui de-al doilea război mondial.

CU PHILIPPE SOUPAULT DESPRE ion vinea și alți scriitori români

HANS RUDOLF HILTY

ovidiu la tomis

din ciclul „Secvențe românești '70”
(fragment)

în românește de D. MARIAN

Da e nevoie
să rescriem Istoria
De pildă Ovidiu

Tomis Constanța
Nu e ultima Thule, Polul Nord nici Siberia
locus inamabilis regio amara
orbis extremus ultimus
terra sub axe sinistra

Nu e un ținut cu felurite recolte și chiar pe atunci fusese
Greci și Romani au schimbat cumpărat confiscat
Cereale miere și ceară
măslina și vin

pești din belșug
și pescărușii berzele stîrcii
despicau încă de pe atunci cerul larg zbuciumat
de ce nu vorbește Ovidiu de pescarii cu pene
care săgetau după pește
de ce numește întunecat țărnul

laeva
cărui a urmașii i-au spus blind și matern
Mamaia
el care însuși s-a desfătat cu icrele negre
ova piscis
cu gust rafinat

Dacă urmezi de la Tomis spre Apus paralela
ajungi pe coasta Adriaticii între Rimini și Ravenna
Ajungi în Provence în inima ei la Manosque Avignon

și cîț soare scînteietor și vapoasă căldură e acolo
Moz el son al trubadurilor Giono și Char
été de la longue clarté
extrême braise du ciel
și privighetoarea cîntă
lusciniă megarhynchos rossignol nightingale privighetoare
nu a auzit oare privighetoarea care cînta încă pe atunci
Desigur în Tomis iernile sînt mai aspre continentale
totuși nu atît de cumplite cum le-a descris el exilatul
adstricto terra perusta gelu
Ceea ce înfățișează blestemînd în Tristii și Epistolele
ex ponto

Nu e Tomis nici Histria nici Dobrogea de pe atunci
Această terra sinistra e un infern cu totul al lui personal
Că Români

Democrații cinstiți și harnicii Socialiști de astăzi
nu mai sînt în sfîrșit exploatați înrobiți și vînduți
și ei îl admiră totuși ca poet
pe autorul Tristiilor și Epistolelor ex Ponto
pe cel care a hulit țărnul matern
al țării lor atît de bogate în felurite recolte
pe fostul Oswald Kolle al Romei auguste
faptul că îl admiră totuși ca poet
și aproape ca pe unul de al lor
în orice caz oaspete binevenit
și aproape cu afecțiune Ovidiu
îi cinstește pe ei mai mult decît pe el.

Colegiul de redacție: ION BĂDICĂ (redactor-șef), NICOLAE MOTOC (redactor-șef adj.),

STEFAN CAREJA, GH. DUMITRAȘCU, MARIN PORUMBESCU, FLORICA POSTOLACHE, ADRIAN RĂDULESCU, EM. ȘTEFANESCU

Tomis, revistă bilunară editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al județului Constanța, B-dul Republicii nr. 28, telefon 13416—21368. Căsuța poștală nr. 112

Rugăm să ni se trimită manuscrisele dactilografiate. Cele nepublicate nu se restituie.

Tiparul: I. P. „Dobrogea”, Constanța